

JOHANNIS BUXTORFI
DE
ABBREVIATURIS
HEBRÆORUM
TRACTATUS.

Directius intelligendos Mo-
sis & Prophetarum libros
sermone Hebræo scriptos,
plurimum profuisse, & ad-
huc prodesse, sapientum
Hebræorum eruditos li-
bros, testati sunt omnibus
seculis, & testantur docti omnes, qui voces
Veteris Testamenti obscuras, loca perplexa,
sententias in varios sensus discerptas, dextrè
ex ipsorum libris explicarunt: ac etiamnum
explicant. Testes priscae ecclesie Patres no-
stri, testes Scholæ hodiernæ. D. Hierony-
mus in Apologia adversus Ruffinum scribit:
*Ipse Origenes, & Clemens, & Eusebius, atque alii
complures, quando de Scripturis aliqua disputant,
& volunt approbare quod dicunt, sic solent scribere:*

A

R&A

à fine vocis resecatur, & resecta indicatur virgulâ obliquâ, ad summitatem literæ ultimæ positâ: ut, אַמַּר pro אָמַר Dixit: יִשְׂרָאֵל pro יִשְׂרָאֵל Israel. In monosyllabis biliteris hoc abbreviandi genus vix unquam contingit. Non enim licet ponere אַרְבֵּי pro אַרְבֵּי, neque עַל pro עַל, & similia. Unicum excipitur דָּרְיָהוּ pro דָּרְיָהוּ Folium, pagina libri. Hujus generis sunt:

אֲוֹנְקֵלוֹס pro אֲוֹנְקֵלוֹס Onkelos, quod est nomen paraphrastis Chaldæi in Legem.

בְּמַי, id est, בְּמַי Cum accentu: apud Masorethas.

בְּפֶרֶק, id est, בְּפֶרֶק In capite: Rab.

גְּמַטְרִיָּה, id est, גְּמַטְרִיָּה Legit.

גְּמַטְרִיָּה, id est, גְּמַטְרִיָּה Lectio. Sic cum litera fervili בְּגִי, id est, בְּגִי In lectione, cum lectione,

vel גְּמַטְרִיָּה Gematricè, de quo vide גְּמַטְרִיָּה.

דְּכִוִּי, id est, דְּכִוִּי Quod sicut illud, Simile ipsi Mas.

וְגוֹ, id est, וְגוֹ Et reliquum, Et cætera. Post abruptum Scripturæ locum usurpant tantum.

וְכֹל, id est, וְכֹל Et totum illud, hoc est, Et cætera, Et reliqua. Usurpant, quando sententiam abrumpunt. Aliquando apud Masorethas, וְכֹלֵהוּ Et omnia ista.

חֲסִי, id est, חֲסִי Defectivum, Mas.

יְהוָה Pro Nomine Tetragrammato יְהוָה. Interdum scribunt יְהוָה. Prisci (ut magni autho-

res

dicta: אֵלָּא pro אֵלָּא Non est necesse dicere. Quandoque tamen duæ vocis alicujus literæ simul sumuntur, ad eam distinctiùs significandam: ut יְהוָה pro יְהוָה. Benedicium sit nomen ejus: הַקָּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא pro הַקָּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא Sanctus benedictus ille Deus.

Propriæ sunt vel Generales vel Speciales, aut quod idem, Communes vel Privata.

Generales sive Communes, quarum usus ubique conveniens esse potest: ut, אֵלָּא pro אֵלָּא Si juverit Dominus, Deo juvante.

Speciales sive privata, quæ in authore aliquo certo, certo libro, certa ac speciali aliqua materia magis usurpantur, quarum usus alibi incommodus esset. Sic Grammatici, Masorethæ, Talmudici suas habent privatas abbreviaturas; sic in libris Precum, in libris Ritualibus, in libris Cabalisticis, aliisque similibus, certæ ac speciales abbreviaturæ sunt.

Literas istas symbolicas sic conjunctas, Judæi brevitatis causâ solent communiter per Pathach legere, ac si dictionem per se constituerent: ut, אֵלָּא Sal, אֵלָּא Rafal, אֵלָּא Radak, אֵלָּא Rambam. Literæ אֵלָּא & אֵלָּא vocales sæpius indicant, E. I. O. U: ut, אֵלָּא Raschi, אֵלָּא Rivan, אֵלָּא Teku, אֵלָּא Ju-bach.

Improprie sunt, quando una alterave litera à fi

HEBRÆOR.

מתני' hoc est, מתניתא Traditio, Doctrina: Tal.
 כבי hoc est, קבירי Existimantur: Mas.
 סי id est, סימן σημειον, Signum, Caput libri: Rab.
 פי id est, פירוש Expositio, vel פירש Explicat Rab.
 שי id est, שיהיה Qui vivat, vel שיהיו Qui vivant, vel שיתברך Quod benedictum sit. Prius nomini viventis subjicere solent, posteriori nomini divino, & sic etiam ה in fine adjicitur, שתי.
 שני id est, שנאמר Quod dicitur, Sicut dicitur, scil. in Sacra Scriptura. Usurpant, quando dictum aliquod Scripturæ allegant.
 שתי id est, שתיהן Quæ vivat: foeminae viventis nomini in familiaribus epistolis subjici solet.
 ותי id est, ותרב, Præterea, Amplius, Porro, idem quod Hebraicè עוד.
 תני id est, תנינא vel תנינא Secundum, Alterum: Hebraicè שני vel שנית: Masor. Ex his similes alias prudens lector æstimabit & observabit.
 Diximus antea, abbreviaturas proprias duobus supernè apicibus vulgò notari. Id verum, sed non contrà, duo apices semper abbreviaturas indicant, de quo plura notanda sunt.
 Primo, Literæ apicibus notatæ, tam singulae,

DE ABBREVIATI.

res volunt) notarunt ' per tria ' , mysterii, ut putatur, causâ.
 יתברך ויתעלה, id est, ית' וית' Benedictum sit & exaltetur. Nomini Dei subjici solet, quod nunquam sine reverentia usurpant. Quandoque unicum tantum ponitur, quandoque conjunguntur, ut familiariter fit in libro משה הנביא. Sæpè præponitur ש' ut שית' Quod vel Qui, &c. Sæpè etiam ponitur וית' de quo inter abbreviaturas perfectas.
 כתיב vel כתיבו id est, כתיב Sicut. Idem valet quod Hebraicè כתב.
 כל' id est, כל' vel כל' Omnia ista: Mas.
 כל' id est, כלומר Secundum dicere, Ac si diceret, Verbi gratiâ: Rab.
 כשא id est, כשאמר Quando, Cùm dicit: Rab.
 לר' / hoc est, לדעת Juxta sententiam meam. In Concordantiis. In præfatione nostra aliter legimus. Sed hæc expositio vera est.
 לפי id est, לפיכך Idcirco. Aliquando לפי Juxta expositionem.
 לומר id est, לומר Dicere. Infinitivus Rabbinicus Verbi אמר / אמר pro לאמר.
 לני' id est, לניחן Secundum Jonathanem?
 ממו' id est, ממוקרה A Radice vel Thematate: Gram.
 מדי' id est, מדינותא Orientales: Mas.
 מבי' id est, מבישי ליה Queritur ipsi, Talm.
 מתני' מתני'

HEBRÆOR.

minum, tunc notatur יהוה. Sic nomen יהוה Jehu, literarum Quiescentium symboli, & ita plurimæ alia. Sic deinceps Masorethæ habent sua signa ac voces symbolicas, Talmudici sua.

Ad hanc classẽ quoque referri possunt voces communes, quæ per se significativæ sunt & in continuata sententia usurpantur, sed præterea certum numerum exprimunt anni, quo aliquid agitur vel actum est. Exempli causâ, Anno Christi 1610, quo belli faces exardere cæperant per Alsatiã & alia loca vicina, usurpabam dictum aliquod Scripturæ in fine epistolæ Hebraicæ, quam tunc ad Rabbinum quendam Francofurtensem exarabam, in cujus una voce continebatur annus, nempe שנת כוננו העם על יהוה Anno *Aptarunt sagittam suam nervo*, Psalm. 11. 2. Hic יהוה in numero continet 610, quæ vocatur supputatio minor, omisso millenario. Tali aliquâ voce Scripturæ eleganti dicto inclusâ, solent uti in titulis librorum, ad indicandum annum impressiois: ut, Talmud judaicum imprimi cœptum Basileæ Anno Christi 1578, unde in titulo istius Voluminis, quod tunc excudebatur, ponitur, גרפס שנת Impressum Anno *Redemptionem misit populo suo*, Psal. 111. 9. Hic שלח continet 338, qui annus (supputatione minore judaicâ) responderet anno prædicto Christi nati.

A 5

Item

DE ABBREVIAT.

Id quod ex sensu facillè animadverti potest. Præcedere enim aut sequi aliquid solet, ad quod numerus refertur, veluti ברהף לך Folio 25: שנת תר"ג Anno 613: בני ברק In capite 12: סמן קו Signo 106; עמוד ב Columna vel pagina 2: &c.

Secundò, nomina Alphabeti, אבגוזח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת, sumpta, his apicibus quoque notari solent: ut, אֵלֶף Aleph, בֵּית Beth, גִּמֶל Gimel. Volunt quidam & alia nomina Grammaticalia, veluti שֵׁם Nomen, פֶּעַל Verbum, &c. sic signari, quod à me non est observatum.

Tertiò, nomina barbara aliarum linguarum, veluti Græca, Latina, Gallica, &c. Item nomina urbium gentilium, nomina propria Christianorum, quæ in lingua Hebræa sunt barbara & peregrina, sic omnino signantur, veluti בָּזֵל Basileæ five בּוּלְיֵאָה Basilea, סְטְרַאֲסְבוּרְג Strassburg, פְּרַנְקְפּוּרְט Franckfurt, וְנֵיצְיָאָה Venetia, פְּלַנְטִינֵס Plantinus, בּוּמְבֵּרְג Bombergus, & similia.

Quarto, סִימְנִים Signa, id est, voces quæ certæ alicujus rei signum memoriale sunt: quæ per se sunt nomina propria biblica, apud Grammaticos sumuntur pro vocibus symbolicis literarum servilium, & tunc sic notantur apicibus, מִשָּׁה וְכָלֵב. Item, הָאֲמֵנָה vox est per se significativa, at cum est symbolum literarum formativarum No-
[mi]

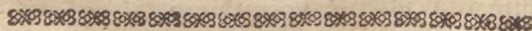
ad nomen meum יְהוָה / quasi simul eadem voce dicant, Gratiam faciat tibi ô Johannes, &c. Item בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבוּשׁוֹ *Vestes salutis sunt vestimentum ejus*, alludendo ad locum Psalm. 61. v. 10. ubi apices notant, vocem istam allusionem continere ad nomen יִשְׂרָאֵל / quasi dicerent, Vestes salutis Salvatoris Jesu sunt vestimentum ejus. De hoc modo scribendi vide ampliùs nostram Institutionem epistolarem Hebraicam, capite 3. Sed אֲבִיב נִרְרָה per occasionem in transitu hîc prodam imposturam Judaicam. Quidam Rabbi Francofurtensis שְׂעִירָה עֵנִי *Jesaias anaf*, id est, humilis, (nunc ivit ad infima terræ,) ante triennium ad me scribens, hoc dicto Jesaiæ prophetæ in fronte literarum utebatur; הָיָה אֲמוֹנָה עֵתָּה הוֹסֵן יֵשׁוּ עוֹרָה *Eritque firmitas temporis tui robor salutis, id est, omnis salutis*, Jesa. 33. v. 6. Voluit significare, me credere in Jesum, & ab eo omnem meam salutem expectare: sed observa venenatam lanceam in latus Christi infixam. Vocem יִשְׂרָאֵל: divulsit, hoc modo יֵשׁוּ עוֹרָה / supra positus apicibus, quibus significatur, non frustra hanc vocem sic à se scriptam esse, nempe quòd יִשְׂרָאֵל sit quasi יֵשׁוּ: Jeschu (sic dicunt ipsi pro Jesus) perversus, vel, qui pervertit, scil. Legem Dei. Ergo voluit significare, Robur meum esse perversum istum Jesum. O malitiam judaicam; ô benignitatem Christi, tamdiu blasphemum hominum

Item huc pertinent voces, quæ à communi suo usu ad mysterium aliquod significandum, aut aliud speciale occultè indicandum, accommodantur, cujus causâ etiam apicibus notari solent. Verbi gratiâ, שְׂמֵחָה est nomen appellativum, *Latitia*, est & Nomen proprium virorum inter judæos. Ad talem cum aliquando darem literas Hebræas, implorans ejus operam in comparando mihi libro Hebraico, euphemie causâ usurpabam in frontispicio epistolæ, illud Salomonis, תּוֹחֵלֶת צְדִיקִים שְׂמֵחָה *Expectatio justorum latitia est*, Proverb. 10. 28. Hic apices denotant, vocem istam genuino quidem suo significato usurpari, sed præterea occultè accommodari ad nomen proprium istius viri Simchæ, qui spes bonorum sit, si votis ipsorum annuat. At cum petito meo non satisfacisset, denuò ad eum scribens, aliud ex eodem Salomone in fronte literarum ponebam, ad negligentiam ejus occultè carpendam, nempe, אַחֲרֵיתָה שְׂמֵחָה הוֹנָה *Extremum latitiæ mœrorum est*, ex Prov. 14. v. 13. volens dicere, Tandem Simcha dolebit, quòd mihi non sit gratificatus. Vicissim judæi ad me scribentes, in fronte literarum ponunt sæpè hæc verba, יִהְיֶה אֱלֹהִים *Gratiam faciat tibi Deus*, ex Genes. 43. v. 29. item, יִחַן אֱלֹהֵי צְבָאוֹת יְהוָה *Misereatur Dominus Deus exercituum*, ex Amos 5. v. 15. ubi apices designant, allusionem fieri istis vocibus

ad

notat, ut sic videatur, ea verba esse authoris, non priscorum Masoretharum.

Denique notandum, abbreviaturis frequentissimè præfigi literas serviles communes, quales sunt, משה וכלב *Mosche vecales*, & quatuor Præpositiones כלל *Bachlam*: Pronomen ו Qui, Quæ, Quod: ו Conjunctio copulativa: ך nota genitivi casus ex usu Chaldaico, & quandoque Pronomen, idem quod ו: denique ם ex usu Talmudico. Quod si ergo incideris in abbreviaturam ab una harum literarum incipientem, neque in ea litera eam repereris, tum quære in litera proxima; quod si & illa servilis sit, adi literam tertiam. Sæpè tamen etiam serviles vocem suam principalem, cui serviunt, significant, ut in sequentibus patebit. Hæc præmonuisse nunc satis esto: sequuntur abbreviaturæ juxta ordinem Alphabeti.

⌘
⌘
⌘

1. Servile quandoque ab initio esse, paulò antè dictum.
2. אַל vel אֲדֹנָי Deus, Dominus, pro nomine tetragrammato apud Cabalistas. Unde & Reuchlinus lib. 3. Cabalæ scribit: א / nota sum-

minum genus tolerantem. Perplura hujus generis, quæ in Christum & Christianos evomunt, servo in peculiarem librum. Re-deo ad propositum.

Quintò, Literæ primæ plurium vocum quandoque uno, quandoque gemino apice notantur, quæ collectæ nomen aliquod proprium constituunt. Sic authores librorum, frequentissimè sua nomina primis vocum literis occultè exprimunt: sic amici & familiares nomen ejus, quem epistolâ salutant, (vide Epistolas nostras Hebraicas) sic alii alia. Hinc author celebris istius libri Cabalistici, *Schaare orah*, *Porta lucis*, librum suum inchoat talibus verbis יסוד החכמה ועקר הקבלה אמורה. Hic primæ literæ apicibus notatæ, in tres has dictiones colliguntur, quæ constituunt tria nomina divina, nempe, יהוה Jehova, אהיה Ehejeh, אדוני Adonai. Rambam, id est, Rabbi Mosche ben Majemon, librum suum יי his verbis incipit: יסוד היסודות ועמוד החכמה / ubi primæ literæ nomen יהוה exprimunt.

Reperias & alii de causis apices adhiberi, quas prudens & peritus lector facillè ex circumstantiis cognoscat. Veluti, in Masora circa textum, quando author, qui eam collegit, & in ordinem redegit, animadversionem quandam specialem suis verbis ad notas masorethicas adjicit, tum singulas voces apicibus notat,

א"א

1. אָנִי אָמַר Ego dico. Utuntur Rabbini, quando authoris alicujus sententiam corrigunt vel refutant, aut notam vel animadversionem in eam ponunt. Cum præfixa copula, וְאֲנִי At ego dico.
2. אֲרֵנִי אָבִי Dominus parens meus. Frequens est in Kimchii Commentariis, ubi patris sui R. Joseph Kimchii expositionem ad locum aliquem Scripturæ affert. Subsequi solet וְאֲנִי, quod vide suo loco.
3. אֵלֵיָּהוּ אָמַר אֵלֵיָּהוּ Inquit Elias. Interdum אֵלֵיָּהוּ Elias Germanus. Obvium passim est in Eliæ Levitæ scriptis, & in Animadversionibus ejus ad Michlol R. Davidis Kimchi.
4. אָמַר אָמַר Unus dicit: vel, אָמַר אָמַר Postea dicit: vel, אֲמַרִים אֲמַרִים Alii dicunt, vel אֲמַרִיתִי אֲמַרִיתִי Si dixissem, Si dixerem: vel, אֲמַרִיתִי אֲמַרִיתִי Si dixeris, quæ duo apud Talmudicos sæpè occurrunt.
5. אִפּוֹ אָמַר vel אִפּוֹ אָמַר Modus unus, vel, Modus alius. In commentariis R. Levi obvium.
6. אֵי אִפְשֶׁר Non est possibile. Cum præfixis servilibus, וְאֵי Et impossibile est; וְאֵי Quòd impossibile sit. אֵי Non, per Apocopam, ut in illis אֵי כְבוֹד Non gloria, Inglorius, 1 Sam. 4. 21. אֵי יָנִקִי Innocens, Job. 22. 30. & integrè, וְאֵי Et nonne, nunquid? 1 Sam. 21. 9.

7. אֵי

summarum & altissimarum rerum; quæ primo effluxu divinæ bonitatis subsistunt: vide locum.

3. אֶחָד vel אֶחָד Unus, Unum: Primus; Primum, id est, אֶחָד אֶחָד ut: אֶחָד אֶחָד Non est vel unus, qui id neget. Item, אֶחָד אֶחָד Non est vel unus, qui id neget. Item, אֶחָד אֶחָד Unum in ore, aliud in corde. Item, אֶחָד אֶחָד Dominus unus est, & nomen ejus unum est. Apud Masorethas etiam frequens est.

4. אָמַר Dicit, Inquit. In exordio orationis alicujus usurpari solet; in continuato sermone copula וְ præfigitur, וְאֲנִי Et dicit, vel potiùs וְאֲנִי / refectâ tantum ultimâ literâ, & sic ad Improbias abbreviaturas pertinet. Sequi autem sic ferè solet nomen ejus, qui dicit, aut cujus verba proferuntur. Aut pluraliter וְאֲמַרִים id est, וְאֲמַרִים Et dicunt.

5. אַלְפֵי־מֵאָה Mille, sed rarissimè: nam hunc numerum integrâ voce eloqui solent: ut, אַלְפֵי־מֵאָה לִיצִיאַת מִצְרַיִם Anno millesimo ab exitu Ægypti: מֵשָׁנַת ג' אַלְפִים חֲמֵשׁ Ab anno ter millesimo 448.

6. אֵר אֵר Aër, Aura, secundum elementum, apud Physicos interdum.

7. אָדָם Homo, sed id, sæpiùs in abbreviatura conjuncta, veluti אָדָם אָדָם / id est, אָדָם אָדָם Homo caro & sanguis.

א"א

Vide paulò ante in א"א.

א"ב

א"ב Nisi quodd sic, Nisi alioqui,
Sed cum ita sit, Tantummodo si ita sit. Prior
vox sæpè integrè scribitur א"ב א"ב.

א"ס

א"ס Amen, Amen Sela. In fine
precum aut piorum votorum poni solet.

א"ע

א"ע Abraham Aben-Esra :
Fuit Theologus & Astronomus insignis, de
quo infra plura dicentur.

א"ע"ר

א"ע"ר Abraham pater
vel patriarcha noster, super quo fit pax, id
est, qui in pace quiescat. Perperam, ut pu-
to, quidam exponunt duas primas literas,
א"ע"ר Dicit Abraham. Nam si hic fuit
doctus aliquis insignis, extra patriarcham &
Prophetas, non tribuerent ipsi sequentem eu-
phemiam, quam tantum Mosi, Patriarchis &
Prophetis tribuere solent: si patriarcham in-
telligant, tum repugnat consuetudini He-
bræorum, qui de Abrahamo patriarcha non

B

so-

7. א"ב א"ב Si volueris, Si mavis, Si cu-
pias. Sequi solet א"ב א"ב Dicam, quod idem
valet atque א"ב א"ב Hebraicè א"ב א"ב sive א"ב א"ב idem
quod Hebraicè א"ב א"ב / א"ב א"ב. Quandoque oc-
currit sub forma א"ב א"ב quandoque א"ב א"ב. Præ-
ponitur ꝛ copula. Talm.

8. א"ב א"ב / א"ב א"ב Amen, Amen. In fine precum.

9. א"ב א"ב א"ב Uxor viri. Sic vocatur adul-
tera, quæ uxor unius propria, alterius quo-
que fit per scortationem aut adulterium.
Ufus ejus frequens est in materia divortii
aut scortationis, apud Rabbinos vulgares &
Talmudicos. Cum servili א"ב א"ב Cum uxore
adultera.

10. א"ב א"ב א"ב Si dixeris, si dicis, scil. sic,
tunc bene est.

11. א"ב א"ב א"ב Abraham Pater noster.

א"א

א"א א"ב א"ב Sed si dicis, scil. ita, tunc
objectio mea stat in loco suo, nec dum disso-
luta est. Sic proximè præcedenti formæ sub-
jici solet, Talm. Item, א"ב א"ב Amen repetitum
ter, apud Rabbinos.

א"ב

א"ב א"ב א"ב Si ita dicas, in pace, sci-
licet, quiescit objectio, consentis mecum,
nihil contrarii est, vel continet tua senten-
tia, rectè est, bene dicis, Talm.

א"א

א"ב

Malum
citream, ova, caro pinguis, vinum vetus.
His non vescuntur pridie festi propitiatio-
nis, quod vocant יום הכיפור Talmud. Joma
fol. 18. 1.

א"ב

Pater domus judicii. Ut intel-
ligatur, qualis hic fuerit, paucis consistorii
antiqui formam explicabo. Erat olim confi-
storium judiciale triplex: Ex Tribus, Ex
viginti tribus, Ex septuaginta & uno judice.
Consistorium trium, à sapientibus institutum
fuit in locis, ubi pauciores quàm centum vi-
ginti כעלי בתים patres familiàs erant. Unde
illud Rabbiorum: אין בית דין פחות משלשה
כרי שיהא בו רוב ומיעוט אם וחלוק אחד מהם
id est, Consistorium non constat paucioribus
quàm ex tribus, ut sit in eo plus & minus, si
unus illorum dissentiat, id est, duo semper sint
consentientes. Item, שנים שדנים אין דיניהם דין,
Duo qui judicant, ipsorum judicium non est
judicium, id est, legitimum. Item, אל תהי
דן יחיד Ne judicato solus. Hoc Consistorium
judicabat tantùm ממונות lites pecuniarias.
Consistorium viginti trium judicum erat in locis,
ubi centum viginti & plures patres familiàs
דני נפשות, judicabatque

B 2

Ju-

solent loqui sine cognomento אבינו. Pro pri-
mo א integrè legitur nomen אברהם in libris
precum.

א"ב

Alphabetum. Masorethæ
utuntur, quando dicunt, א"ב מאותיות גדולות,
Alphabetum ex literis majusculis: vide in
principio Geneleos, & libri primi Paralip.
Item, א"ב מן הדד ממש א"ב ב"ג ג"ד,
Alphabe-
tum vocum singularum, quibus servit, hoc
est, quæ incipiunt ab אב / נד / בג / גד &c. Cum
litera servili ab initio, ה באב, ח באב
Alphabeto. Sic notatum ad vocem עדיורים Te-
stimonia, Psal. 119. 36. O dies scil. istam
sic in isto Psalmo reperiri, nempe in literis
quæ ob id signi loco ponuntur.

א"ב א"ב א"ב

אחד בתורה / אחד בנביאים / אחד בכתובים
Unum in Lege, unum in Prophetis, unum
in Hagiographis. Sic loquuntur Masorethæ
de voce quapiam, quæ hac vel istâ formâ ter
tantùm in Scriptura occurrit, semel in Lege
Mosis, semel in Prophetis, & semel in Ha-
giographis.

א"ב

Vide suprâ in א"ב / num. 7.

nonnihil à reliquis senatoribus sejuncti, qui deinceps quasi semicirculum constituebant, ut duo ista capita omnes possent conspicerere. De hac re textus Juris: סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה / ושני סופרי הדיועין עומדין לפניהם אחד מימין ואחד משמאל id est, Sanhedrin erat instar dimidiatæ areæ circularis, ut se invicem possent conspicerere. Duo scribæ erant ante ipsos. Unus ad dextram, alter ad sinistram, & scribebant verba condemnantium & absolventium, Sanh. cap. 4. fol. 36. 2. in Misna. Hinc Rambam scribit: והם יושבים בכמו חצי גורן בעגול כדי שיהיה הנשיא עם אב יפסי (senatores) sedebant quasi formâ semicirculari, ut princeps cum prætore videre possent omnes. Vide Rambam sive Majemonem parte quartâ fol. 227. & Rabbi Bechai Numer. 11. folio 206. col. 3. editionis Venetæ in fol. Talmud. Hierosol. cap. 1. fol. 19. col. 3.

א"ב

Dicit benedictus ille, scilicet Deus. Sæpius Rabbinum dicunt קב"ה vel הקב"ה aut אהבה אומר הקדוש ברוך הוא Dicit Sanctus benedictus ille.

א"ב

Homo caro & sanguis, אדם בשר ודם

B 3

Ho-

Judicia animarum, id est, criminalia, vitam concernentia. Vocatum fuit סנהדרין קטנה Synedrium minus, & exercuit judicium in portis urbis, juxta illud: Constituite in porta jus, Amos. 5. v. 15. Consistorium Septuaginta & unus erat tantum Hierosolymæ, & vocabatur סנהדרין גדולה Synedrium magnum, item בית דין הגדול שבירושלים Domus judicii magni Hierosolymitani. Hinc in Talmud: סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד וקמנה של עשרים ושלושה Sanhedrin magnum erat ex septuaginta & uno, parvum autem ex viginti tribus, Sanhed. cap. 1. in initio. Synedrium magnum ex Legge fuit, juxta illud: Congrega mihi septuaginta viros è senioribus Israelis, quos nosti esse seniores populi & moderatores ejus: assume eos ad remorum conventus, ut sistant se ibi Tecum, Num. 11. 16. En septuaginta, qui debebant se Mosis adjungere, unde facti septuaginta & unus. Moses autem fuit iporum caput, Dux, Præses, Præfectus, Prætor summus. Sic deinceps post Mosen sapientissimus omnium electus fuit in caput, qui dicebatur ראש הישיבה Caput Scholæ vel Academiæ, Caput curiæ, item ראש ישיבה Princeps, fuitque loco Mosis. Qui autem inter LXX. reliquos sapientiâ & auctoritate præcallebat, is adjungebatur ראשונה Secundarius Principi, sedebatque ipsi ad dexteram, ac dicebatur אב בית דין Pater consistorii vel ordinis senatorii. Hi duo soli sedebant, non,

אביע

Emanatio, / אצילות / בריאה / יצירה / עשיה
Creatio, Formatio, Factio five *minas*. Cabal.

אבר

Pater, Filius, Spiritus
Sanctus.

אג

Sunt legentes vel docentes,
i. e. Quidam legunt vel docent, Rab.

2. אגב בקרא Per occasionem.

אגלא

Tu potens es in æter-
num Domine. Est nomen divinum Cabali-
sticum, ip[s]is AGLA dictum, quo Deum ab
omnipotentia denominant. Meminit Galati-
nus de arcanis lib. 2. cap. 15. Sunt qui putant,
per primum א indicari אחרונה Unitatem, sci-
licet essentiæ divinæ, per ג Trinitatem
personarum, per reliquas duas literas nomen
id est, Deus, q. d. Deus unus essentiâ &
trinus personis.

אגס

Est lectio librorum, In
quibusdam libris legitur. Usurpatur, quan-
do diversa vocis alicujus lectio adducitur.

B 4

אגד

Homo carnalis & mortalis. Pro אדם quan-
doque dicunt אנוש

אבי

Malum citreum, ova,
vinum vetus: vide paulò antè אבבי.

אביה

Elieser filius Rabbi
Jose Galilæi.

אבוי

Quia in se benedictionem
consequetur pupillus. Versus Biblicus est ex Hof.
14. vers. 14. Apud Talmudicos est nomen
celebris Doctoris Abhai, qui ex eventu hoc
nomen accepit. Antequam nasceretur, mo-
riebatur pater ejus: ubi natus esset, illicò
moriebatur mater ejus. Nomen ipsi proprium
fuit נחמני Nachmani, q. d. Consolabitur me
Deus ob amissos parentes. At cum Rabba,
alterius Nachmanis filius, eum educandum
fulciperet, imposuit ei nomen אבבי Abhai,
(ב leniter sive aspiratè pronunciato) de-
sumptum ex capitalibus literis superioris ver-
ficuli, boni ominis causâ, tum etiam, ne pu-
taretur esse filius aut nepos istius Nachmanis,
cujus filius Rabba eum educaverat. Legitur
in Commentario ad libellum מעמורו Offi-
ciorum, in libro הליפות עולם fol. 5. 2.

אביע

אדם Homo, cujus literæ Cabalisticè designant tres has, **אדם דוד משיח** id est, Adam, David, Messias, dicentes, animam Adami per **סוד הקלוגל** Secretum revolutionis sive metempsychosin, migrasse in Davidem, Davidis in Messiam, qui adhuc lateat propter peccata Judæorum. Talmudici in Tractatu Sora fol. 5. scribunt, **אדם** dici, quòd sit **אמר דם** **אמר דם** Cinis, à corruptibilitate; Sanguis, à vitalitate; Fel, à calamitate. Sic S. Cyprianus Græcam scripturam (Hebraicè enim ignarus fuit) explicans in libro de montibus Sina, adversus judæos scribit, primum hominem à quatuor cardinibus orbis nomen adeptum, ut *Adamu* diceretur. Nam **A** est *ἀνατολή* Oriens: **D**, *δύσις* Occidens: **A** *ἀρχή* Septentrio: **M** *μεσημβεῖα* Meridies.

אמונה דבור מעשה Fides, Sermo, Opus.

אד'העב

אמר דוד המלך עלי השלום Dicit David, super quo sit pax, id est, qui in pace quiescat. David, scil. rex & propheta: vide infra **עב**.

אב

אמר הפסוק Dicit versus, scil. biblicus. Pasuk vocant propriè Versiculum capitis biblici, sed per Synecdochen ad totam Scripturam sacram seu universum textum biblicum extendunt. Inde **אמר הפסוק** dicitur, qui

B. 5

10

אנר

אנר נפוח Est elatio spiritus, apud Rabbinos, quando stoliditatem hominis reprehendunt.

אנש

אנש נקרה שנה Et decisio æqualis, Par ratio. Sic loquuntur, quando à Paribus sive Comparatis argumentantur.

איכא דאמרי Sunt qui dicunt, Quidam dicunt. Talmudicis in usu est, quibus pluralis constructus pro absoluto familiaris. **איכא** Talmudicum est, idem quod Chaldaicè **אי** & Hebraicè **אין**. Inde **איכא** Non est, non sunt, ex **אי** & **כא** contractum.

אד'י

Apud Chronologos sunt literæ numerum significantes, **א** est dies primus: **ד** quartus: **ו** sextus. Hi dies sunt **פסולי** rejectiti & reprobi, ut primus dies anni in eos incidat, propter computationem festi Paschatis. Vide Scaliger. in de Emend. Temp. fol. 603. edit. 1.

אד'ב

Non est abbreviatura propria, sed nomen **אדם**

servilibus ab initio מאן Ex Or saruah, באן
In libro Or saruah, &c. Author ejus est
רבי יצחק מוויאן Rabbi Isaac de Vienna, qui
floruit circa annum Christi 1240.

Item אמר זה Dicit iste.

אם זה Si hoc vel illud est.

אול

אמריו זכרונם לברכה Dicunt, quorum me-
moriam sit in benedictione. Subaudi, חכמים Sa-
pientes, vel רבוננו Rabbini nostri: hæc
enim vocabula, tanquam nota, compendii
causâ omittunt. Cum literis servilibus, ואל /
Et dicunt, שאל Quod dicunt. Interdum
etiam א valet אבותינו Patres, Majores nostri.

אה

אחד חסר Unum est deficiens. Masorethæ
sic loquuntur de voce, quæ defectivè, id est,
sine ן vel ם scribitur. De illis enim literis tan-
tùm dicunt חסר ושלם Defectivè & Plenè,
quando scil. in media voce vel exprimuntur
vel omittuntur. Pro א quamlibet literam
numeri loco ponunt. Invenio in Masora par-
va cum reliquis literis semper scribe חסי / pro
plurali חסרים Defectivæ. Sic ad vocem נייא
notant, חסי id est, Tredecim חסרים defe-
ctivæ sunt, scil. sine ן in medio.

ארח חיים 2. Semita vitæ. Liber magnus est
ejus nominis, quem composuit קארו Joseph

soph

in lectione textus biblici optimè versatus &
exercitatus est, ejus quasi dominus existens,
cumque ad usum producens quodcumque
vult & libet.

2. אפילו הקי Etiam sic, Etiamnum, Ar-
tamen, Adhuc, Quanto vel Multo magis.
Sic cum servili, ואה: quandoque plenius scri-
bunt ואפרה. Talmud.

3. אי היך / vel אי היך Si sic, Num sic, Num
ita sit. Talmud.

4. אליהו הנביא Elias Propheta.

5. אומות העולם Nationes mundi. Sic vo-
cantur omnes populi, quicumque non sunt
Judæi sive Israelitæ.

אהבה

Vide suprâ in אבה.

או

איסור והיתר Vetitum & licitum. Usurpant,
ubi de cibis vetitis aut licitis agunt.

אור, אור

Vide paulò infrâ in אור.

אז

אור זרוע Lux facta vel orta. Nomen libri est
ex Psal. 97. v. 11. Inde התהור Animadver-
siones petitæ sunt in compendiis Tracta-
tuum Talmudicorum Rabbi Ascher. Cum

ser

videtur hoc modo Alphabetum in tres classes: prima continet literas, quarum binæ semper constituunt in numero 10, altera, quæ centum: tertia, quæ mille, hoc modo:

10	10	10	10
ד	ז	ח	ט
100	100	100	100
ע	פ	ל	מ
1000	1000	1000	1000
ק	ר	ש	ת

En omnes Alphabeti literas, præter ד ו ז / cum quibus nulla alia litera potest combinari, ut superior aliquis numerus exprimat. Bene quidem in se geminata id faciunt, ut duo ד valent 10, duo ז 100, duo ו 1000. Ac sic nulla ipsarum fieret permutatio, sed sumeretur ד pro ז &c. quod esset inconueniens. Ergo pro pari literarum sumuntur ד ו ז / quæ invicem permutantur, & remanet ד viduatum. Exemplum: ד ו ז / Iste, Ezech. 47. v. 13. sumitur pro ז ו ד / . Nam ז & ו per modum א ו ב / inter se commutantur, ut vult Kimchi in Commentariis. Inde Chaldaeus reddit quoque ד ו ז / Iste. Sic ד ו ז / In prædam, Ezech. 25. 7. pro ד ו ז / . Et א ו ב / Macronem gladii, Ezech. 21. 15. al. 20. quidam explicant per א ו ב / pro א ו ב / Mactationem. Meminit Rabbi Sal. & Kimchi in Commentariis. In Salomone legitur: *Qui delicate enurit seruum suum,*

seph Karo, magnæ authoritatis. Inde alius compositus in formam aphorismorum aut thesium, cui titulus א ו ב / ע ו ד / Mensa disposita. Ejus sunt quatuor partes, prima א ו ב / Semita vitæ, in quo describuntur omnes ritus sacri: altera ד ו ז / Docens scientiam, in quo agitur de ritibus, juribus & differentiis circa cibos & potum: circa idolatriam, usuram & alia. Tertia א ו ב / ח ו ט / Pectorale iudicii, in quo tractatur jus civile. Quarta א ו ב / ק ו ר / Lapis auxilii, quæ agit de matrimonialibus. Hæ partes abbreviatè sæpè citari solent, ut singulis locis indicabitur. Cum servili, א ו ב / In orach chajim.

א ו ב /

Vide paulò antè in א ו ב / .

א ו ב / . א ו ב / כ ו

Postea, deinde. א in fine valet א ו ב / Dicit. Notant alii, א aliquando omitti. Dubito: nam א ו ב / aliud valet, ut mox videbitur.

א ו ב / ב ו

Atbach. Non est abbreviatura, sed vox fictitia cabalistica, quâ ratio scribendi arcana comprehenditur. Atbach vocatur ratio Alphabeti, quâ א ו ב / sumitur pro א / & ב / pro ב / & sic deinceps, ac contrà א pro א ו ב / &c. Di-

אִיר

אִיר Dominus Deus cujus benedictum sit nomen. etiam valet יתעלה Exaltetur.

אִכ

אִכ Si sic, Quod si ita est. Illationis nota est. In Talmud sæpè præfigitur ו / ut אִכ Quod si ita se res habet. Quidam putant, denotare etiam אִכר פֶּךְ Postea. At ego illud nunquam aliter legi, quàm cum inserto ו / hoc modo אִכ & cum servili וֹאִכ Et postea. Diligentissimus Mercerus existimat in initio commentariorum Kimchi in Joëlem, olim scriptum fuisse וֹאִכ / quod imperitiâ descendentium postea plenè scriptum sit וֹאִכ / quod sic istæ literæ accipi soleant. Sensus tamen omnino postulat, ut ibi dicatur וֹאִכר Et postea, quod scribendum fuerat וֹאִכ.

אִכִּיר

אִכִּיר Amen, sic esto voluntas, scil. Dei: Sic fiat, Sic ratum esto. Quandoque interponitur ו / ut אִכִּיר pro וֹאִכ Et sic: quandoque omittitur ו / ut, אִכִּיר / ubi וֹאִכ valet וֹאִכ. In fine precum & cujuscunque pii voti usurpari solet.

אִכִּים

אִכִּים Non est hic locus ejus. Usurpant,

sum, finis ejus erit, ut sit מִנּוּ / Proverb. 29. 21. Quid מִנּוּ? Per Atbach idem est quod מִנּוּ Testimonium, hoc est, finis ejus testabitur de ipso, q. d. tandem videbit Dominus ejus, se delicatâ & remissâ educatione, servum protervum & contumacem educasse. Nempe מ convertitur in ס / ex combinatione מס: utrumque נ ה & ה נ. Extat hoc exemplum in Tractatu Talmudico Succa fol. 52. 2. Vide & infra in אִתְּבִישׁ.

אִי

אִי Terra Israël, Terra Canaan. Cum literis servilibus, אִי In, אִי Ad, אִי Ex, אִי &c.

אִיר

אִיר Inquit Jehuda Gedalia: Scripsit animadversiones quasdam in Zohar.

אִיר

אִיר Si juverit Dominus, Deo juvante: vel אִיר Si decreverit, permiserit Deus: vel אִיר Si voluerit, volente Deo. אִיר Nomen illud, scil. divinum & ineffabile יהוה / quod sic cognominare solent.

2. אִיר Si pax est. In Epistolis uti solent, pro eo quod nos dicimus, Si valet, An rectè valcas.

אִיר

quod ibi legitur, interpretari per רמלא per speciem commutationis אלבם Albam. Ramla autem iste fuit filius Remaljahu. Sed Aben-Esra addit ויה הכל fimum esse eam expositionem. Vide & infra in אהכש.

א"לכ

אם לא כן Si non sic, Alioqui. Cum ferili, & אלא Quod si non ita est: שא"ל idem.

א"ם

1. ארץ מצרים Terra Ægypti: Rab.
2. אחד מלא Unum plenum. Apud Masorethas, quando significant vocem plenè cum vel, in medio scriptam esse. Unde א"ם וא"ל / Unum plenum, alterum א"ם deficiens est. Pluraliter מלאים. Observo & hic in Masora parva semper scribi מ"ל pro מלא vel מלאים / ut & supra in א"ם dixi, Sic Genes. 2. 12, ad vocem וימצא notant, וי"ב מ"ל וא"ם חסר, id est, Tria (sic reperiuntur) duo plena, & unum defectivum.
3. אבינו מלכנו Pater noster, Rex noster. In libris precum, & alijs ubi formæ precum exprimuntur.
4. Apud Chronologos א est unum, מ est מחצית / nempe hora prima & dimidia est initium Tekuphæ sive Solstitii æstivi in mense Tammus sive Junio.

C

א"מ"ה

pant, quando doctrinam aliquam in alium locum tractandam rejiciunt. בא in Targum usurpatur pro Hebræo בא / unde & בא Hinc, pro בא.

אכ"ט

אם כן מה הניח Si ita est, quid indicavit?

אכ"ע

Vide infra in אכ"ע.

א"ל

אמר לי Dixit. Respondit ipsi, Talmudicè אמרו לי vel pluraliter אמרו להם Dixerunt, Responderunt ipsis, Talmudicè אמרו להם / ubi אמרו per Apocopam pro אמרו / quod Chaldaicè usurpatur pro Hebræo אמרו. Et non est dicendum.

אלבם

Albam. Non est abbreviatura, sed species cabalistica, quâ una litera sumitur pro altera, & quidem, א pro ל / ל pro מ & sic deinceps, & contra, quarum integra constitutio sic est:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ
ל ט נ ס ע פ צ ק ר ש ה

Meminerunt hujus speciei Rabbi Salomôn & Aben-Esra, Jefa. 7. v. 6. ubi dicunt, quosdam interpretes nomen proprium בא / quod

vandum, Tzere illic vocari Kametz parvum.

א"נ

א"נ / אמר / quod Talmudici efferunt, א"נ
א"נ Si dixerimus.

א"נ Si etiam, sic etiam. Talm.

א"ן

א"ן / אוריתא / נביאים / כתובים / Lex, Prophetæ, Hagiographa. Apud Masorethas in usu est, quando significare volunt, vocem aliquam ter reperiri, semel in Lege (quæ Chaldaicè dicitur אוריתא / Hebr. תורה) semel in Prophetis, semel in Hagiographis. Sic ad וְהָיָה Genes. 4. 4. notatum א"ן א"ן Tria sunt, &c. Idem significant per א"ב א"ב א"ב ut suprâ positum.

אנ"ס

אנ"ס / אמן / נצח סלה ועד Amen in secula sempiterna seculorum. Clausulis librorum, quæ in pium votum exeunt, adjici solet.

א"ס

א"ס / אמן סלה Amen, Sælah, id est, sempiternum: preces sic claudi solent. Quandoque triplicari solent, א"ס א"ס א"ס.

א"ס / אין סוף Non finis, Sine fine, Infinitus & æternus. Periphrasis Dei infiniti & æterni, apud Cabalistas. Unde sæpè adjungitur ipsi

C 2

כה

אמ"ה

אמ"ה / אמר השם Dicit DOMINUS, & tunc aliquando adjicitur in fine, pro ברוך ה' Benedictus sit. Quandoque valet, אמר התקוב Dicit Scriptura sacra.

אמ"ן

אמ"ן / אמר מלך נאמן Dominus-Deus rex fidelis. Apud Cabalistas sic exponitur אמ"ן. Unde, Benedicent sibi אמ"ן באלהי אמן / Jef. 65. 14. id est, in Deo Domino rege fideli. Hinc & apud Talmudicos legitur מאי אמ"ן Quid est אמ"ן? Respondit Rabbi Chanina, אמ"ן אמ"ן Deus rex fidelis: Sanhedrin fol. 111. 1.

אמ"ש

אמ"ש / אש / מים / שמים Ignis, Aqua, Cælum five Aër, quæ tria in libro Jetzira statuuntur rerum in hoc mundo principia.

אמ"ת

אמ"ת / אמר תהלים Job, Proverbia, Psalmi. Apud Masorethas in usu est, quando vocem aliquam ex tribus hisce libris adducunt. Pro תהלים dicunt etiam contractè אמ"ת.

אמ"ת / אמר התקוב / מקבים / תרי עשר 2. Deuteronomion, Regum-liber, Duodecim prophetæ minores. Sic sumitur in Masora ad vocem עשרה / Exod. 15. 11. ubi obser-

van-

commentaria præclara in tota Biblia scripsit. Proprium ejus nomen est Rabbi Abraham bar Rabbi Meir ben Esra, ut ipsemet se appellat in fine commentarii sui in prophetas minores. Patrem habuit Rabbi Meir, avum Esra. Interea tamen nomine **עזרא** Esra respicit ad nomen proprium lapidis, cujus mentio 1 Sam. 7 12. qui dictus fuit **אבן העזר** Lapis auxilii. Sic ipse fuit lapis auxiliaris ad firmandam Theologiam & Philosophiam in populo suo. Has enim duas Scientias maximè suæ genti illustravit. Commentarium suum in duodecim prophetas minores absolvit in urbe Rhodo, Anno Christi 1145. & anno præcedente Commentarium in Danielem. Commentarii in Jeremiam meminit Jesa. 49. 1. Mortuus anno ætatis suæ septuagesimo quinto. Ob insignem doctrinam & sapientiam fuit **אבן עזרא** dictus **החכם** **סופר** Sapiens. Abben Arabica appellatio est, quæ plures Arabes appellantur.

2. **אמר עולה** Dixit Ula: apud Talmud.

אע

אע על גב Etiamfi, Tametsi. Additur interdum **ב** in fine, **אעב**: ab initio serviles, **אעב / ראעב / ואעב** Quòd etsi.

אענע

Dux abbreviaturæ sunt: **אע** jam vidisti: de **אע** vide suo loco.

C 3

אעפ

ב pro **ברוך הוי** Benedictum illud ens infinitum. Sic in libro **שלש פע טל** sæpè occurrit.

אסף

אסף / סוף פסוק Athnach, Sophasuk. Apud Maforethas in usu est, quando notant dictionem aliquam ob accentum minorem pausantem, veluti Sakeph Katon, Rebhia, Tipcha aut alium, scribi cum Kametz, æquè ac in Athnach & Sophasuk pausis majoribus, quarum proprium sic voces afficere. Exempli causâ, ad **הפסח** Num. 9. **א** 2. notatum: **אסף** id est, non reperitur sic amplius, & est cum Kametz, & omne Athnach & Sophasuk ipsi simile est: Hoc est, **אסף** scribitur hoc tantùm loco cum Kametz loco Sægol, propter accentum Tiphcha, at cum majoribus pausis Athnach & Sophasuk semper habet Kametz. Porrò Sophasuk ipsis est, qui aliàs dicitur Silluk, virgula scilicet recta, ultimæ cujusque versus voci apposita. Sic & Grammatici dicunt, Voces indeclinabiles nunquam venire **אסף** / cum pausis Athnach & Sophasuk: sunt enim **אסף** dictiones adhesionis, quæ aliis semper adjunguntur.

אע

אבן עזרא Aben-Esra. Insignis fuit Theologus, Astronomus & Philosophus, qui com-

quia in versu isto memoriali præcedit בקרב / sequitur הארץ

א"צ

אין צריך Non est necesse. Sic ferè sequi solet / vel Infinitivus, ut mox.

2. ארץ צבי Terra decoris, id est, Judæa, Terra Israëlita, quæ sic passim in sacris literis vocatur, ut Ezech. 20. 6. Dan. 11. 16.

א"צ

אין צריך לומר Non est necesse dicere. Rabbinis passim usitatum, qui in Infinitivo dicunt לומר pro לאמור. Sic, אין צריך לברך Non est necesse benedicere.

א"ק

איכתוב קשה Scriptum durum vel difficile est. Apud Talmudicos in usu est, quando locus aliquis Scripturæ difficilis objicitur, qui in utramque partem disputari potest. קשה Durum, Difficile vocant id, quod in contrariam sententiam objicitur: Objectionem contrariam: Opponens, objectionem difficilem proponens. איכתוב per syncopam ex forma passiva Ithpehal dicitur pro איכתוב. Idem etiam per Apocopam frequenter dicitur: איכתוב.

2. אמר קרא Dicit Scriptura. Cum servili, קרא vel קרא Quod dicit Scriptura. קרא / voca-

א"ע

אף על פי / Quamvis, Et si, Etiam si, Licet. A fine quandoque additur, ut, אעפ"י: additur & כ"י pro כ"י Sic, ut אעפ"י Licet ita fit: Tamen, Nihilominus tamen. Cum servilibus, ואעפ"י / Quod etsi.

ע"ה

Vide supra in א"ה.

א"פ"ס

אחד פסוק סימן Unus versus signum est. Masorethæ utuntur, quando versum aliquem biblicum pro memoriali signo certarum vocum adducunt, quæ aliter in hoc, & aliter in illo loco reperiuntur. Exempli causa: in uno loco legitur, אשר אנכי יושב בקרבו In cujus medio ego habito, Genes. 24. 3. & alio in loco, אשר אנכי יושב בארצו In cujus terra ego habito, ibid. vs. 37. Ad priorem locum notarunt, קדמא אנכי יושב בקרבו תנינא אנכי יושב, id est, Prius, Ego habito in medio ejus: alteram, Ego habito in terra ejus, Unus autem versus signum est: Quia ego DOMINUS in medio terre. Sensus: in hoc versu memoriali, qui legitur Exod. 8. vs. 18. voces symbolicæ sunt בקרב הארץ quæ in memoria revocant, priori loco Geneleos legi בקרבו / in altero, בארצו / quia

tra lunt ferre, currum Majestatis divinæ, qui etiam Deum comitati sunt, cùm descenderet in montem Sinai, tanquam signiferi quatuor, ut Israelitæ quatuor vexillis profecti sunt. Michael dextram occupabat, Gabriel sinistram, præcedebat Nuriel, sequebatur Raphael. Meminit author libri Zêror hammor, id est, Fasciculi myrrhæ, in principio libri Numerorum. Vide etiam Reuchlinum lib. 3. Cabalæ.

א"רזל

Vide paulò antè in א"ר.

א"ר"כל

אמר רבי יהושע בן לוי Inquit Rabbi Josua filius Levi. Talm.

א"רל

Dicit Resch Lakis. Nomen proprium insignis Doctoris Talmudici.

א"רמע

אש / רוח / מים / עפר Ignis, Aër, Aqua, Terra. Nomina quatuor elementorum apud Physicos Hebræorum.

א"רש

Dicit Rabbi Schimcon, Talm.

C 5

א"רש"ב

vocatur Sacra scriptura à Legendo, quasi Lecturam dicas, quia ab omnibus legi debet. קראים Lectores scripturæ sacræ. Secta olim fuit, quæ nudo textui Biblico addicta erat, ac Traditiones omnes rejiciebat.

א"קבו

אשר קדשנו במצותי ואוני Qui sanctificavit nos præceptis suis, & præcepit nobis. Formula communis est, quæ in exordio precum usurpari solet, unde compendii causâ eam in libris precum sæpè sic signant.

א"רא"רית

אחד ראש אחדותו / ראש יהודו / תמורה אחד id est, Unum, principium unitatis suæ, principium singularitatis suæ, vicissitudo ejus unum. Apud Cabalistas descriptio est Dei æterni, immutabilis, unici, & temper sibi similis. Meminit Reuchlinus lib. 3. Cabalæ.

א"ר

אמר רבי Inquit Rabbi, vel ראש Raf. Pluraliter, אמרו רבותינו Dicunt Rabbini nostri, & tunc sequi solet א"ר / de quo suo loco.

א"רנ"סן

אוריאל / רפאל / גבריאל / מיכאל / נוריאל Uriel, Raphael, Gabriel, Michael, Nuriel. Nomina propria angelorum sunt, quos tra-

ischeba, Gen. 22. 33. Ibi quidam per אשל intelligunt hortum, ex quo desumpserit fructus pro viatoribus: alii dicunt, eum edificasse hospitiū pro hospitibus, & inde factum notaricon istud illius vocis, ut ista tria hospitibus & viatoribus sint humanitatis ergo exhibenda.

אש"ע

אש"ע Inquit Salomon, אש"ע שלמה עליה השלום super quo fit pax. Salomon scil. rex. Vide ע"ה.

אש"ש

אש"ש Inquit Samuel Schulam. Sæpè in libro Juchasin occurrit, ubi sententiam suam author iste aliorum verbis adjicit. Hic autem est, cujus studio liber Juchasin, cujus author est R. Abraham Sachuth, primò editus est Constantinopolis.

א"ת

א"ת vel ת"א Si dixeris, vel pluraliter תאמרו Si dicatis vel dixeritis. Cum servili, ואת Et si dixeritis.
2. א"ת Verba Legis.
3. Principium & finis, apud Cabalistas, ut א & Ω apud Græcos.

א"ת"ש

א"ת"ש Per Athbafch, & cum servili באחבש Per Athbafch.

ארש"ב

ארש"ב Inquit R. Schimeon filius Gamalielis. Talm.

א"ש

א"ש vel אלהינו שבשמים Deus noster, vel, Pater noster, qui in cœlis est. Formula exordii in precibus.

2. אלה שמורת Elle schemoth. Nomen secundi libri Mosis, ex primis ejus verbis desumptum. Cum servili, באש In Exodo, Et Exodus.

3. אתי שפיר Venit pulchrè, benè, rectè. Quando sententia aliqua approbatur, tamquam recta, Talm. & maxime in Tosephos.

אש"ט

אש"ט Inquit Schem tof.

א"ש"י

א"ש"י Dominus Deus, qui fit benedictus.

א"ש"ל

Non est abbreviatura, sed Notaricon trium vocum separatarum, אכילה שתיה אש"ל id est, Cibus, Potus, Comitatus. Hac tria instituisse perhibetur Abraham Patriarcha, quando plantavit אש"ל / in Beerische.

Ioniam & Chaldæos Prophetiam instituat. Sic Chaldæus ירעא רבסראי contra habitatores terræ Chaldæorum. LXX ἡ δὲ τοῦ κατωικέντας χαλδαίους. Vide Reuchlinum lib 3. Cabalæ. Aliquando literæ vicariæ pro numeralibus duntaxat sumuntur. Sic פֶּרֶץ Genes. 38. 29. per Athbasch est וְגַם quæ valent וְ / id est, quatuordecim. Totidem דָּוִד David. Occultè ergo per Peretz significatur David, qui ex ejus familia descendit, Notatum hoc in Collectaneis ex Baal Turim ad hunc locum in Bibliis magnis.

את"ל

אם תמצוי לומר Si repereris dicere, si possis dicere. Talmud. מצי vel מצא Potuit: Quomodo potuit jurare ipsis? Usurpatur, quando una quaestio ex altera elicitur: ut, Mensa hæc est lapidea an stannea? את"ל etiam si posses dicere, etiam si tibi concederem, esse lapideam, tamen &c. Vide Halich olam, fol. 13. 2.

2. אי תימא לי / אם תאמר לי

Si dixeris mihi.

ב

ב Litera abbreviaturis sæpissimè loco Præpositionis ab initio servit, unde multæ hic omit-

basch. Sic vocatur apud Cabalistas ratio scribendi arcana, quæ cum א / & ש cum ב / & contra, permutantur, & sic deinceps totum Alphabethum, hoc modo:

את כש נר דק הז וף זע חס טן ים כל
לך טי נט סח עז פו צה קר רג שב תא

Exempla: Jerem. 25. 26 legitur, וַיִּמְלֶךְ
Et rex ששך Schesach bibet
post eos. Id per commutationem Alphabeticam Athbasch, volunt Rabbini ex arte hac Cabalistica idem esse quod בַּבֶּל Rex Babel sive Babylonæ. Nam ש cum ב / & כ cum ל permutatur. Hoc putant ex consilio Prophetæ factum (de quo ego dubito) cui ars hæc Cabalistica fuerit nota, & eâ usum occultè, ne Regem Babylonæ offenderet. Certè & Chaldæus transfudit ימלכא רבביל Et Rex Babylonæ. Item, שך per Athbasch scribitur בנא / quæ literæ in numero faciunt non aginta quinque. Totidem continet nomen aliud proprium יסכרה / quod extat Gen. 11. v. 29. Unde colligunt יסכרה & שך idem nomen esse, & Saram alio nomine Jiscam dictam fuisse. Item, apud eundem cap. 51. vers. 1. Ecce ego excitaturus sum contra Babyloniam & contra habitatores לב קמי לef kamai ventum disperdentem. Hic interpretes R. Salomon & Aben-Esra hæc duas voces explicant per אתבשח Athbasch, כשך Chaldæi, ut Propheta contra Baby-

Criticis usitatum. Cum Vau copula וְבֵאֵר. Quandoque additur ה in fine, בְּאֵרָה / וּבֵי הֵוֵאֵר. Qui incipit, vel, incipientis. Interdum interponitur ה / ut בְּאֵרָה / pro הַדְּבָרִים.

בֵּאֵר אֵתֵר

בְּרִיךְ אֵתֵר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. Benedictus sis tu DOMINE Deus noster, Rex hujus mundi. Commune exordium precum est, & in libris precum, aut ubi de precibus agitur, usitatum.

בֵּאֵר שׁוֹרָה

בְּרִיךְ אֵתֵר יְהוָה שִׁמְעֵת הַפְּלִלָה. Benedictus sis, o Domine, exaudiens preces. In fine precum id dicere solent.

בָּבָא

1. בָּבָא בְּתֵרָא Bava posterior. Tres libri Talmudici sunt, qui inscribuntur Bava; nempe Bava prima, Bava media, Bava posterior sive ultima. Vide בָּבָא בְּקָא & בָּבָא בְּמָא id est, Janua, Porta. Cum servili בָּבָא In Bava posteriore.

2. בָּבָא בְּרִינָא / id est, Duo duo, bina, apud Masorethas, ut cum dicunt, אָב מִן בָּבָא Alphabetum est ex binis vocibus, quarum scil. una talem, altera talem habet formam. Litera numeri ponitur pro ipso Nomine, quo numerus iste denominatur. Sic supra fuit א pro אָבָר.

3. בָּרָא

omittentur, quæ quærendæ in litera proxima, ut supra dictum.

בֵּאֵר

בֵּית אָב Domus Patris, Familia paterna, vel בֵּית אָבִי Familia paterna mea.

2. בֵּן אֲשֶׁר Filii Ascher. Hic voces quasdam Biblicas aliter legit, quam alii, & ejus lectionem imitantur Judæi occidentales, id est, qui in terra Israelis habitaverunt. Alium secuti sunt orientales, de quo vide in בָּבָא.

3. בֵּן אֲוִיָּן Filii Urjan. Sic quidam inter abbreviaturas adducit. Ego abbreviatè non legi. Reperi autem apud Talmudicos plenè scriptum, אֵל הוּר לַחֲבֵרִיָּה לִיקוּ לְקַמִּיהָ. Dixit alter ad alterum, Surgendum esse coram ipso (honoris causâ) quia Bar Urjan sit; Glossa, בֵּן הוּרָה Filii Legis, id est, studio Legis Divinæ deditus, Studiosus Theologiæ, Theologus Legis Dei observantissimus: Gittin folio 62. 1. Et alibi: שִׁרְגָמֻשׁ נִיקוּ מִקַּמִּיהָ דְּבַר אֲוִיָּן הוּא Surgamus coram ipso, quia Doctor Legalis est: Schabath fol. 31. 2. In Salomone legitur, וְיִתְקַרְקֵר אֵת לֶקְחָהּ Et Lex lux est, Proverb. 6. 23. inde אֲוִיָּתָא Lex, quasi Lux dicta, & inde אֲוִיָּתָא Legis observans.

בֵּאֵר

In eodem sermone vel textu.

Cri-

dam, parentibus gentilibus, sed ad fidem judaicam conversis, nati. Ejus mentio in Pirke abhoth cap. 5. in fine, ubi dictum ejus celebratur de indefesso studio Legis divinæ. Ante Christum natum vixit tempore Jonathanis paraphrastę, proprio nomine dictus R. Jochanan ben bag. Tzemach David fol. 35.

בג"ד

בג"ד Propterea quod ecce, Nam ecce: vel בג"ד דאיתמר Propterea quod dicitur. Frequens in Zohar. Sæpè cum servili. ובג"ד.

בג"ה

בג"ה Per potentiam, Potentiā DOMINI, Ope & auxilio Dei: vel בג"ה השם Decreto, voluntate Dei.

בג"כ

בג"כ Propterea, Idcirco sic. Sequitur ferè בג"כ Scriptum, vel simile. Cum servili, ובג"כ Et propterea. Frequens in Zohar, quando præcedens sententia dicto Scripturæ confirmatur. Pro בג"כ etiam legitur בג"כ quod idem.

בג"ד

בג"ד Domus judicii, Curia, Porta judicialis, (ut olim in portis exercuerunt judicia) Consistorium, & metonymicè Judices, D Sena-

בג"ד Filius fuit. Apud Talmudicos, אמר רבא בר בר חנה Dicit Rabba bar bar Channa.

בג"ד Domini domus, Heri domestici, Patres familiās. Singulariter, בג"ד בית Paterfamiliās.

בג"ד Citò in diebus nostris: cum servili, שבע"ה יפרא כשושנה Ut citò in diebus nostris floreat instar lilij. De urbe Jerusalem votum.

ב"ב

Vide infra in ב"ב.

ב"ב

Vide infra in ב"ב.

ב"ג

ב"ג Coctilia gentilium, id est, Christianorum. Cum servili, ב"ג Cum &c: Utuntur in libris vel materia ciborum licitorum & vetitorum.

ב"ג גמליאל Filius Gamalielis.

ב"ג בג"ד vel בג"ד בג"ד Cum tribus: Litera numeri pro ipso nomine numerali, ut supra in ב. Sic deinceps etiam alia litteræ sumuntur.

בג"ב

בג"ב Filius gentilis viri, & filius gentilis foeminæ. Nomen sapientis cujusdam.

In libro Chronicorum sive Paralipomenon, qui sic appellatur.

2. בית המקדש Domus sanctuarii, Templum Hierosolymitanum. Cum servili, שבה Quod &c.

3. בית התפילה Domus congregationis, Synagoga judæorum: מחוץ לבה Extra synagogam.

4. בעל הבית Dominus domus, Paterfamilias.

5. ברוך המקום Benedictus sit Deus, Gratia sit Deo. המקום Locus, est nomen Dei Rabbinicum, sic dicti, quia in omnibus locis præsens est. Possit & pro eo legi השם.

6. ביאור המילה Declaratio vocis.

7. פירוק הבית Fissura, Labes domus: apud Talmudicos, ubi de Templi restauratione agitur.

8. ברוך הוא Benedictus ipse. Sic ferè præcedit קדוש vel הקדוש Sanctus, & Sanctus benedictus ille, periphrasis Dei est. De אס ביה vide in אס. Apud Talmudicos, מפי ארון כל Ex ore Domini omnium operum benedicti illius, id est, Dei. Chald. ברין.

9. בית הלל Domus Hillelis. Domus, id est, Schola, Secta, Discipuli Hillelis doctrinam sequentes. Fuit ראש הישיבה Caput, Rector Academiæ, & non longè ante Christum floruit. Aliquot millia discipulorum habuit, sed octoginta longè latèque

D 2

cele-

Senatus, Magistratus. Cum servili, שבה Quod vel quem senatus. בבית In curia, in consistorio.

2. אופת רשמייה Ope, Auxilio divino. שמייה ut apud Rabbinos שמים Cælum pro Cœli inhabitatore Deo. Sic autem ferè interponitur ס, ut infra in כסף.

ברא

במה דברים אמורים Quibus verbis dicta sunt, aut dicuntur. In Talmud & Rambam frequens, quando præcedens sententia melius explicatur.

ברה

ברבור המתחיל In sermone vel textu qui incipit. Sæpè occurrit in libris, in quibus aliorum librorum diversa lectio vel correctio adducitur. Talis est liber ירעות שלמה Cortine Salomonis, qui continet enucleationem locorum difficilium, quæ in Commentariis R. Salomonis in Legem occurrunt. Item liber חכמת מנחם Chockmas Manoach, qui continet correctiones & elucidationes in plerisque libris Talmudicos. Item liber יוסף דעה Joseph daas, qui etiam est Elucidarius in Ralchi. Vide etiam infra in ברא.

ברא

1. ברברי הימים In verbis dierum, id est.

In

librorum aut privatorum scriptorum sic solent aliquando præmittere. Extat in titulo Haphtaroth quæ ad librum Haskuni adjectæ sunt.

כה"ק

כה"ק רבי Filius sancti Rabbi N. Sic ferè qui debet nomen ejus, cujus filius dicitur.

ב"ז

ב"ז Caro & sanguis, Homo carnalis, terrenus & mortalis. Cum servilibus, מ"ו ל"ו. Præcedere, ferè solet מלך Rex, ut quando dicunt, מ"ו ל"ו Simile est Regi carnali.

ב"ז

ב"ז Filius Zachæi: vide ריב"ז.

ב"ח

1. ב"ח Filius nobilium, Nobilis, In-
genus, Liber.

2. ב"ח Vitâ prædita animantia, Vi-
tam habentia, Animantia. Interjicitur inter-
dum ע ut בע"ח. Cum præfixis servilibus,
מהב"ח / מ"ח / הב"ח / ו.6, legitur: שהיא כגונה מהב"ח הכלתי בעל, /
שהיא כגונה מהב"ח הכלתי בעל, / quem abbreviatè sæpè
citatur R. Levi, vide Prov. 30. v. 4. 28. Cum
D 3 fer-

celeberrimos, inter quos Jonathan Uzielis filius, qui Prophetarum paraphrasin Chaldaicam dedit. In doctrina opiniones peculiare tenebat: quarum habuit sectatores plurimos. Opposuit se illi alius non minus doctus & celebris, שמאי Schammâi dictus, qui contrarias planè opiniones sequebatur, qui ipse quoque non pauciores asseclas habuit. Hinc, בית שמאי & בית הלל / Schola Hillelis, Schola Schammæi, pro sectariis ipsorum doctrinæ. Horum opiniones apud Talmudicos perpetuè recenserentur solent. Hillel vixit annis centum quinquaginta, sicut Moses, & quadraginta annos fuit natus, quando exivit ex Babylonia: quadraginta annos docuit in Academia: quadraginta annos fuit Summus prætor & gubernator, Caput curiæ, princeps senatorum. Alibi plura de hoc dicemus: Vide & infra in ב"ש.

ב"ה

ב"ה Senatores Hillelis dicunt. Talm.

ב"ה

ב"ה Author Constitutio-
num magnarum. Liber est sic vocatus.

ב"ה

ב"ה Auxilio Dei
incipiemus & finiemus, Amen. Principio
libro-

ב"כ

בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים Benedictio Sacerdotum.

בכ"ם

בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים
Benedicta sit gloria
DOMINI è loco suo, ex Ezech. 3. v. 12. In
fine librorum usurpant.

בכ"ט

בְּכָרִי Filius honorati & excel-
lentis Rabbi N. Nomen sequi solet integrè
scriptum, aut si per literam indicetur, tum
oportet valdè notum esse, aut expressum in
præcedentibus. Aliquando omittitur מ &
simpliciter scribitur בכ"ר.

ב"ל

בְּכָרִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים
Filius Levi. Sic præcedit בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים
qui sic dictus fuit, & abbreviatè ב"ל.

ב"לא

Vide infra in ב"ל.

ב"לא"א

בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים
Filius Domini parentis mei,
Literam ל legi alicubi explicatam Clari
Doctoris.

ב"לב

בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים
Benedictus sit in secu-
lum Creator ejus, vel בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים
Creator noster.

D 4

ב"ט

servili בְּבַהּ / id est, בְּסִפְרֵי In libro animalium.
Sic libri Aristotelis de Historia animalium
citantur.

בְּעַל הוֹב Dominus debiti, Debitor,
Creditor, diverso respectu. Cum servilibus,
מִבְּהַ / לְבַהּ.

ב"ח"ר

בְּחֵרֶם רַבְּנֵי גֵרְשֹׁם Per anathema Doctoris
nostri Gersom. In inscriptionibus literarum
perpetuò hac uti solent: nam Rabbi iste sub
anathemate vetuit Epistolas obsignatas re-
signari. Vide Epistolas nostras Hebraicas
cap. 6.

ב"י

בְּיַרְדֵּן דְּיִשְׂרָאֵל Domus Israelis.

ב"לא וילא"י

בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים בְּרִכַּת הַכֹּהֲנִים
Benedictus sit
Deus in æternum, Amen & Amen, ex
Ps 89. vers. ult. Tertius liber Psalmorum hoc
versu clauditur, ideoque etiã Rabbini eo
uti solent in librorum suorum vel cujuscun-
que materiæ exitu. Altera particula valet,
מְלוֹךְ יִהְיֶה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן
Regnabit Domi-
minus in seculum, Amen & Amen. In Zohar
in fine singularum Parafcharum reperitur.

ב"ית

בְּיַתְּנוּ / בְּיַתְּנוּ / בְּיַתְּנוּ
Caro, Vinum, Hyacin-
thinum, Talm.

D 3

ב"כ

כ"ש

Vocibus diversis. Kimchio valdè familiare est, quando dicit, idem diversis vocabulis exprimi: ut, וכפל העניין במ"ש, Jer. Et duplicat sententiam verbis diversis. 2: 32. העניין כפול במ"ש. Sensus duplicatus est verbis diversis.

In eo, Eo quod dicit, vel quod dicitur, scil. in Scriptura: aliàs enim isto שנאמר non utuntur, nisi quando aliquid ex Scriptura adducunt: vel במה שכתב Eo quod scribit.

כ"נ

Filius Naphtali. Criticus insignis fuit, cujus lectionem, in certis vocabulis Biblicis, secuti sunt Judæi Orientales, id est, qui in Babylonia versus Orientem magis habitabant. Dicitur fuit יעקוב בן נפתלי Jacob Filius Naphtali. Occidentales Judæi sequebantur filium Ascher, ut suprâ dictum in כ"א. Voces omnes, in quibus differunt, ad finem magnorum Venetorum impressæ sunt, & nuper separatim excusæ in opusculis Grammaticis JOH. DRUSI, quæ vide.

כ"ד

Per Niddui, Cherem & Schammatha. Tres sunt anathematis species,

כ"ט

Bava metzia: vide suprâ in כ"ב. Cum literis servilibus בכ"ם In, רב"ם / ubi ר nota Genitivi casus.

2. בר מנו Extra nos, Longè à nobis absit. Utuntur quando malum aliquod fausto omine à se amovere volunt, ut cum Latini dicunt, Quod absit, Absit omen. Simile vide in ח"ו.

כ"א

Præter unum, בר מן אחר Præter duo, Excepto uno, Exceptis duobus, tribus, quatuor, & sic deinceps. Apud Maforethas occurrit, quando vocem aliquam vel aliquot à data regula vel numero excipiunt. Sic ad אבני Gen. 3. 12. notarunt; וי במעם מלעיל וכל אחנהא וספ וקף רכותי כמ"א id est, Octo sunt cum accentu Milhel, (in penultima) & sic quoque in omni Athnach, Soph pafuk & Sakeph, excepto uno Milra, id est, cum accentu in ultima.

כ"ט

Creans varias species alimenterum. Pars est consecrationis, quâ cibos consecrant.

כ"ח

In oratione Doctorum nostrorum, faustæ memoriæ.

כ"ש

4. בְּרִית עוֹלָם Fœdus perpetuum. In libris precum.

בְּעֵרָה

בְּעֵרָה הַשָּׁם Auxilio DOMINI, Deo juvante. Interdum adjicitur in fine, pro בְּרִיתֵינוּ. Benedictus sit; aliquando וְ / pro וְשִׁעָתוֹ Et salute ejus.

בְּעָהֳב

בְּעוֹלָם הַבָּא In seculo vel mundo futuro.

בְּעָהֳו

בְּעוֹלָם הַזֶּה In seculo vel mundo hoc.

בְּעֵנֵי הַדָּבָר In negotio vel materia hac.

בְּעוֹרָה

בְּעוֹנָה הַרְפָּה Propter iniquitatem multam. Sic loquuntur, quando infortunia ac calamitates suas commemorant, earum causas peccatis suis tribuendo. Cum שׁ sæpè, שבְּעוֹרָה Quòd, &c. Inferitur sæpè וְ / ut differat à בְּעָה de qua antè.

בְּעָב

בְּעַל כְּרָהוּ Per coactionem ejus. Invito, Nolente ipso. Aut, בְּעַל כְּרָהוֹ, Invito te.

בְּבָב

בְּבָב בְּרִיתֵנוּ Creans fructum. Formula est in exordiis precum, quam sic abbreviatè signant: ut, בְּבָבֵנוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ Creans

cies, sub quibus R. Gersom vetuit resignari literas, unde in dorso literarum hac abbreviatura semper usurpari solet. Vide nostram Institutionem Epistolarem Hebraicam.

בְּנִלָךְ

בְּנִלָךְ בְּרִיךְ נוֹחַן לְיָעַק כֹּה Benedictus sit, qui dat lassorobur, Jela. 40. v. 29. In fine librorum usurpari solet. Adjiciunt interdum & alterum ejusdem versus membrum, וְלֹאֵעִי / id est, וְלֹאֵי אֲוִיָּים עֲצָמָה יִרְבֶּה, Et cui non sunt vires, ei robur multiplicat.

בְּנִר

בְּנִרָה נַפְשוֹת רַבּוֹת Creans animas multas. Talm. in libro בְּרִיתוֹ De benedictionibus sæpè. Pars est Precationis in ciborum usu.

בְּנִסָּא וְנִבְנָא

בְּנִסָּא וְנִבְנָא In libris aliis. Sic בְּנִסָּא וְנִבְנָא בְּעָה

בְּנִי

בְּנִי בְּרִיתֵנוּ Filius, Nepos Esrae. Præcedere solet אַבְרָהָם Abraham, quod ejus nomen proprium. Vide supra אֵלֵינוּ. בְּנִי בְּרִיתֵנוּ Filius Ufclis. Præcedere solet יוֹחָן quod ejus nomen proprium. Hic Prophetas in linguam Chaldaicam transtulit.

בְּנִי בְּרִיתֵנוּ Creatio mundi; ut, בְּנִי בְּרִיתֵנוּ Anno quater millesimo creationis mundi. לְ nota genitivi casus.

בְּרִית 4.

in singulos libros Moſis, unde & ſinguli nō
 minantur, ואלה שמות רבא Gloſſa in Exo-
 dum magna: ואלה שמות רבא Gloſſa magna in
 Leviticum: ואלה שמות רבא Gloſſa magna in
 Numerorum librum: ואלה שמות רבא
 Gloſſa magna in Deuteronomion, & in ge-
 nere omnes vocantur רבא. Author ejus
 fertur Rabba bar Nachmoni, qui anno æta-
 tis ſuæ decimo octavo factus eſt Rector Aca-
 demię & caput Reipublicæ Pombeditanæ,
 quæ urbs celeberrima in confiniis Babylonię
 ſita fuit, circa annum Chriſti trecentefimum.
 Lingua autem hujus commentarii admodum
 confuſa eſt, permixtis infinitis vocabulis
 Græcis & aliis barbaris, unde patet, eo tem-
 pore linguam fuiſſe impuriſſimam.

ב"ש

1. בית שני Domus ſecunda, Templum
 Hieroſolymitanum ſecundum.

2. בית שמאי Domus Schammai vel Scham-
 mæi: Domus, i. e. Schola, Secta. Fuit hic
 Schammæus collega Hilleliſ, ut dictum.
 Quidam putant, hunc dictum à שמאי / quaſi
 Coelestem dicas, Hillelem verò ab הליל quaſi
 Luciferum. Floruerunt hi duo centum annis
 ante deſtructionem Templi ſecundi, ut
 manifeſta de Hillele Traditio Talmudica eſt,
 quæ legitur in Tractatu de Sabbatho cap. 1.
 fol. 15. 1. his verbis: הליל ושמעון נמלא
 ושמעון /

Creans fructum vitis. Judæi non guſtant
 vinum, niſi dictâ prius ſolenni hac confecra-
 tione: ברכת אלה יהוה אלהינו פליק העולם בורא
 ברכת אלה יהוה בורא Benedictus ſis tu ô Domine Deus no-
 ſter Rex mundi, creans fructum vitis. Hinc il-
 la abbreviatura ſumitur. Quandoque propoſita
 ponitur ſola litera; בפר. Sic quoque non
 guſtant panem, niſi ſolenni præmiſſâ con-
 ſecratione hac, ברכת אלה יהוה אלהינו מוציא
 ברכת אלה יהוה בורא Benedictus ſis ô DOMINE Deus
 noſter, producens panem ex terra.

2. ב"פעמים Duabus vicibus. In Concor-
 dantiis Hebraicis.

ב"ק

ב"ק קול Filia vocis: oraculum divinum ac
 cœleſte ſic vocant Talmudici, quo poſt Pro-
 phetarum tempora dicunt fuiſſe iſtis futura
 revelata. Filiam vocant, quia erat vocis
 cujuſdam ex Aëre reduplicatio, & alterius
 vocis quaſi partus.

ב"ר

ב"ר רבא vel בר רבא Filius Rabbi: ut, אר
 ב"ר רבא Inquit R. Judah filius Rabbi
 Simonis.

2. בראשית רבא Bereschith rabba, Ge-
 neſis magna, Id eſt, Gloſſa magna in Ge-
 neſin, librum primum Moſis, qui à prima
 voce vocatur בראשית. Talis Gloſſa ſcripta eſt
 in

בשכ"מלו Benedictum sit nomen gloriosum regni ejus in seculum & sempiternum. In libris precum ejus usus est: quandoque etiam in fine librorum, aut absoluti alicujus tractatus, usurpant, ex Psal. 72. v. 19.

בש"ר

In nomine Rabbi. Nomen sequi solet, ut, **בש"ר מאיר** Nomine Rabbi Meir. Talm.

בנה

בנה Finitum, Res finita, cui opponitur **בנה** / id est, **בנה** In-
finitum, Res infinita. Cum servilibus, **בנה** Et si fuissent
creata à Deo benedicto infinita, nullo fine
prædita: Item, **בנה** לא יוכל ספר ולהאר **בנה**
Quod finitum est, non potest enumerare &
circumscribere infinitum. Caphor folio 56. 2.
Ab infinito. **בנה** **בנה** Honor in-
finitus. In Ikkarim Orat. 2. cap. 25. multa
de infinitis in Deo.

2. **בנה** Poenitentiam agens. Sic dicitur apud Judæos, cui poena aliqua temporalis poenitentiae loco imposta est, aut qui sponte sua poenam aliquam aut afflictionem perferendam suscipit, quod pro poenitentia,
tan.

בשכ"מלו ושבעון נהגו נשיאותו בפני הבית מאה שנה / id est, Hillel & Schimeon, Gamaliel & Schimeon gesserunt principatum suum ante Templum centum annis. Templum, scil. secundum, hoc est, ante Templi secundi destructionem, ut in Glossa ibidem explicatur. Schimeon primus, fuit Hillelis filius: Gamaliel Schimeonis filius, Hillelis nepos: Schimeon secundus, Gamalielis filius, abnepos Hillelis, qui in excidio urbis & Templi fuit interfectus. Primus ille Schimeon patri Hilleli in principatu summo successerat, & tempore nativitatis Christi adhuc in officio erat. An autem de illo Evangelista Lucas dicat, fuisse hominem justum & pium, & Christum brachiis amplexum, incertum est. Si fuit, mirum, quare non etiam filium suum Gamalielem in fide Christi instituerit. Permanit enim Gamaliel iste severus Legis Mosaicæ cultor & Doctor, ac Christianorum osor. Nam Apostolus Paulus ad ejus pedes Legem Mosaicam didicit, & simul spirare minas & cædem contra discipulos Christi. Vide Actor. 9. & 22.

בש"מ

בש"מ Qui de Schola Schammai, dicunt. Talmudici utuntur, quando horum sententiam referunt.

בשכ"מלו בשכ"מלו

נ"ח

נ"ח Retributio beneficentiæ, Compensatio beneficii, Beneficentia, Benemeritum: vel נמליות הקרא quod Chaldaicè legitur Mich. 6. 9. vel נמליות הקרא. Intelliguntur Opera charitatis, quæ homo homini pietatis zelo & studio præstat. Illa sunt vel indefinita ex Lege, vel definita. Indefinita, ut quæ corpore præstat visitando ægrotos, sepeliendo mortuos, aut relinquendo angulum agri pauperibus, & similia. Definita, quæ pecuniâ sunt, ut est redemptio captivorum, vestitio nudorum, cibatio esurientium, & similia. Vide Pea cap. 3.

נ"ט

נ"ט Apud Chronologos sunt literæ numeri. Nempe נ Tertia, & ט Nona hora sunt perpetuæ ad constituendam Tekupham, id est, æquinoctium autumnale mensis Tisri, sive Septembris.

נ"י

נ"י Revolutio manus tuæ. Usus ejus frequens est in epistolis familiaribus, quas sic periphrasticè appellant, quod litterarum figuræ, aut scriptio ipsa, revolutis ductibus perficiatur: קבלתי Epistolam tuam accepi.

E

נ"כ

tanquam magnum meritum & opus operatum, computat.

נ"כ

Vide נ"כ. Quinquarboreus vult, esse etiam quandoque idem quod נ"כ. In Talmud sic, scil. נ"כ scriptum est.

נ"ג

נ

נ"ג

נ"ג Aqua fabarum; caro pinguis, Salmuria.

נ"ה

נ"ה Gehinnom, id est, Vallis Hinnom, unde Gehenna.

2. נ"ה Decretum Dei. Cum servilibus, נ"ה de quo supra in נ"ה: item נ"ה Ex decreto, ordinatione Dei.

3. נ"ה Nervus luxationis. De eo multiplex disputatio apud Talmudicos, apud quos etiam peculiare caput est, in quo de isto nervo agitur. Illud abbreviatè sic citare solent: ut, נ"ה In capite Gid hannasche. Disputatio orta ex nervo Jacobi luxato in lucta cum angelo, Genes. 32. v. 32.

נ"ו

listis & Talmudicis inter nomina Messiaë
 (vide nostrum Lexicon Hebraicum, in
 Rad. נָס) unde Cabalisticè per Tzemach
 intelligitur illic Messias. Hinc paraphrastes
 Chaldæus transtulit etiam מְשִׁיחָא Messias.
 Vide Aben Esram in hunc locum. Secun-
 dum, literæ vocum יבא שִׁילֹה Veniet Schilo,
 Genes. 49. 10. valent 358. totidem valet vo-
 cabulum מְשִׁיחָא. Unde, Donec venerit Schilo,
 perinde est, ac si dixisset, Donec venerit Messias,
 quomodo Chaldæus paraphrastes transtulit.
 Notatum in margine Pentateuchi cum tri-
 plici Targum. Tertium, apud Prophetam
 legitur בְּרוּחוֹ רַחֵם הַיְיָ In ira misericordiæ
 recordare, Abac. 3. 2. Hic רַחֵם valet 248.
 totidem אַבְרָהָם. Perinde ergo est, ac si
 dixisset, In ira recordare Abrahami & fee-
 deris cum ipso initi. Quartum, וַתַּהַר רִבְקָה
 Et concepit Rebecca uxor ejus, Genes. 25. 21.
 Hic וַתַּהַר valet 707. totidem אֵשׁ וָקֵץ Ignis
 & stipula. Per אֵשׁ autem designatur Jacob,
 per וָקֵץ Esau, juxta illud: Exit domus Jacobi
 אֵשׁ ignis, & domus Esau וָקֵץ in stipulam,
 Obad. 18. Ergo occultè innuitur super-
 iori dicto, Rebecam tunc concepisse Jaco-
 bum & Esavum. Quintum, בְּךָ אָחַת עֶשְׂרֵה
 Acerra una decem aureorum plena
 suffitu. Num. 7. 14. בְּךָ per se Volam aut
 Manum significat; eâ innuitur תּוֹרָה Lex,
 quæ data de manu Dei in manum Moſis.

E 2

Plena

נִכ

נִכ Etiam sic, Itidem, Similiter, Pa-
 riter. Ubique apud Rabbinos obvium.

גִּמְטָה

גִּמְטָה / נִמְטָרִיקוֹן / תְּמוּרָה Gematria, No-
 tarikon, Temurah. Tres sunt artis Caba-
 listicæ partes, quibus multa arcana compre-
 henduntur, Est autem Gematria vox cor-
 rupta ex Græco γωμμετρία, quia vocem ratio-
 ne numeri, qui ejus literis continetur, con-
 siderat. Altera, Notarikon, ex Latinorum
 Noto, Notatio, Notarius, Notariacum,
 & considerat voces per se significativas, ita
 ut singulæ ejus literæ aliarum quoque vocum
 notæ & characteres sint. Tertia, Temurah
 Hebraica est, idem quod Permutatio à
 מִיר / unde הִמְרִית Mutavit, Permutavit. Has
 breviter explicabimus, & exemplis illustra-
 bimus.

Gematria est pars cabalistica, quâ diversæ
 dictiones eundem numerum literis suis ex-
 primunt, sic ut una per alteram secreto
 modo explicetur, Exemplum primum,
 נָם הִנְנִי מְבִיא אֶת עַבְדִּי צִמָּה Nam ecce ego ad-
 ducturus sum servum meum Tzemach, Zach. 3. 8.
 Quid aut quis Tzemach? צִמָּה valet 138. toti-
 dem valet מְנַחֵם Menachem, Consolator. Hoc
 autem nomen Menachem numeratur à Caba-
 listis

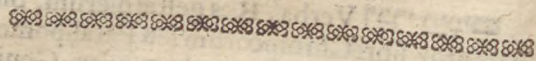
Sanguis, Fel. שֵׁטָן וְאִיִּן פְּנֵע רַע *Buccina*, scil. obveniet *Satan neque ullus occurfus malus*, scil. obveniet nobis, אֲדַמָּה, i. e. ἀνατολή *Oriens*, δύσι *Occidens*, ἀνατολή *Septentrio*, μεσημβρία *Meridies*, ejus & supra meminimus. Hæc omnia Cabalisticè in egregios sensus extenduntur.

Temurah est permutatio, quando una vel duæ dictiones in unam vel plures alias, per literarum transpositionem, aut qualitatis inversionem, transmutantur. Hinc quidam eam vocant הפיך *Inversionem*, quòd literæ invertantur, & aliter collocentur, aut Nomen in verbum vertatur. Hujus generis sunt, יהוה בעוד ישמחה בך *DOMINE in fortitudine tua lætabitur Rex*, Psal. 21. v. 2. Hic ישמחה בך per methathesin literarum, est משׁיח / quasi dicere voluerit, In virtute tua lætabitur Rex Messias. Item, ילך מלאכי לפניך *Ibit Angelus meus coram te*, Exod. 23. vers. 23. מלאכי Angelus meus, nempe transpositis literis, מיכאל *Michaël*. Item, אנתמה *Anathema*, per metathesin, est רחם *Misericordia*, & aliter רמח vox symbolica numeralis valens 248, designans numerum membrorum in corpore humano. Nempe, si is, in quem anathema fertur, resipiscat, & seriò poenitentiam agat, tum pro רחם *anathemate*, consequitur רחם *misericordiam*. Si non resipiscat, tunc רחם *anathema* invalescit, & intrat in רמח *ducenta* 48. membra ejus, totumque hominem

Plena קטרת *suffitu*, id est, חריף מצות 613. præceptis. Nam קטרת valet 613. si ק in quaternarium numerum ד per modum Atbasch convertatur. Dividitur autem tota Lex Moſis in tot præcepta. Hujus meminit R. Bechai Exod. 24. in Paratſcha Miſchpatim. Sextum, וְהִקְדַּמְתָּ נָתַתִּי לְךָ *Et argentum dabitur tibi*, Eth. 3. 11. Hic וְהִקְדַּמְתָּ tantum valet, quantum וְלִי *Lignum*, nempe 160. Voluit ergo Aſſuerus occultè ſignificare, futurum, ut paulò poſt ipſi lignum detur, id est, de ligno feu patibulo ſuſpendatur. Septimum, בְּיִשְׁתִּית *Ethiopia*, per Gematriam valet 737. tantundem יַפְתַּח מְרֵאֵהָ *Pulchra formâ*. Inde, הָאִשָּׁה הַכּוֹשֵׁת *Mulier pulchra*, Num. 12. 1. de uxore Moſis. Vide illic interpretes. En inventum ſubtile, non certè quale puerorum in faba. Miror quare in Haſcuni, Genef. 11. 1. notatum ſit, שְׂפֵה אֶחָת *Labiis unius*, per Gematriam eſſe לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ *Lingua ſanctæ*. Nam illud 794. hoc 795.

Notaricon eſt, quando literæ ſingulæ vocis alicujus ſignificativæ, ſingulas alias dictiones connotant: ut, מַכַּבֵּי *Macchabeus*, notat quatuor voces ſequentes, תִּי קָמוּד בְּאֵלִים יְהוָה *Quis ſicut tu inter Deos, ô DOMINE?* Exod. 15. 11. וְזֶה עֵדֶן *Hortus voluptatis*, notativum eſt apud Cabaliſtas harum vocum, גּוֹף / נַפֶּשׁ *Corpus, Anima, Os, Scientia*, אֶתֶרְנִיתָּ *Eternitas*. אָפֶר / רֶם / מְרָה *Pulvis*, אָפֶר / רֶם / מְרָה id eſt, *San-*

Exempli causâ: Deposuit quis in alterius custodia vestem, furto abripitur. Conduxit quis alterius equum aut asinum pecuniâ, abripitur à prædonibus. Hic מִנְּשׂוֹ ab argumento à pari, neuter tenetur rem commissam solvere. Vide interpretes Exod. 22.

ד

Cùm servilis est hæc litera, adito proximam. Quasdam tamen hîc etiam adducemus.

ד

דף Pagina, Folium libri. Sequi solet litera numerum folii exprimens. Aliàs vix monosyllaba sic scribi solent.

ד"א

דבר אחר Sermo alius, Expositio alia, Res alia. Frequens est, ubi plures expositiones alicujus loci afferuntur. לְזוֹרֵךְ דָּא ad necessitatem rei alterius.

2. דרך אחר Via, Ratio alia, Modus alius.

3. דא איהו Hoc est illud: in Zohar, & similibus idiomatis libris.

דבע"פ

Vide in litera ש / quæ communius ponitur loco ד.

E 4

דא"לכ

perdit. Item, בַּלְעָם בַּלַּק Bilham Balak, per metathesin sunt בַּלְעָם בַּלַּק / id est, Vallis confusionis. Hinc fiunt Anagrammatismi nominum priorum apud Latinos. Vide porrò de his tribus speciebus Reuchlinum libro 3. Cabalæ; item Bibliandrum in Comment. de ratione communi omnium linguarum pag. 77.

ג"ע

1. גן עדן Hortus voluptatis, Paradisus: opponitur ei גיהנום id est, Gehenna. Cum servili, גורש אדם מִגֶּן Expulsus est homo ex Paradiso: item, יש שני גֶּן עליון ותחתון, Sunt duo Gan Eden, id est, Paradisi, Superior & Inferior, id est, גֶּן גַּי Horti.

2. גילוי עריות Revelatio pudendorum. Sic appellant incestum, vagam, portentosam libidinem, ex Lev. 18. Cum servilibus, כּוֹנֵן Per incestum, Ad. Vide amplius in שו"ת.

ג"רש

גירסת רבינו שמשון Lectio, Doctrina Rabbi Simeonis est.

ג"ש

גירסת שמואל Lectio, Doctrina Samuelis: מִנְּשׂוֹ Ex lectione Samuelis. Nomen insignis Doctoris.

2. גזרה שווה Ratio par, Argumentum à pari: מִנְּשׂוֹ A ratione pari. Est unus ex tredecim modis, quibus Lex Mosi explicatur.

Exempli

plicat. Vel, דְּהָי פִּירוּשָׁה Quia sic est explicatio ejus. Talm.

ר"ן

רְבִירָה Verbum hoc, res hæc.

ר"ח

רְבִירָה חֲכָמִים Verba sapientum.

ר"ב

רְבִירָה כָּלֵל Via generalitatis; generaliter, universaliter, in genere.

ר"ל

רְבִירָה לְמַכִּין Satis intelligenti. וְיָאֵר Et intelligenti satis. Utuntur, quando coram intelligente sententiam abrumpunt. Nam רְבִירָה חֲכָמִים Sapiens nutu, scil. rem percipit.

רלמ"אע

רְבִירָה עוֹמֵד Considera, coram quo stes. Solent parietibus inscribere, in locis publicis, vel privatis conclavibus, ut moneantur homines, se ubique esse in conspectu Dei.

ר"לרה

רְבִירָה חֲכָמִים Ut non ita dicas, Ne ita dixeris. Talm.

E 5

ר"מ

דא"לכ

דא"לכ Quod si non ita est. Daleth fervile est, sed absque eo vix hæc abbreviatura reperitur.

ר"ה

ר"ה Verba, Res gestæ dierum. Sic vocantur libri Chronicorum seu Paralipomenon. Cum fervili, ר"ה / ubi ר prius Genitivum notat, & frequenter apud Masorethas occurrit, quando locum ex illis libris adducunt. ר"ה In Chronicis, quod etiam de Chronicis prophanis usurpant.

2. ר"ה הכל Verba omnium, scilicet rerum dictarum, Summa totius rei, vel doctrinæ: Verba omnium, scil. sunt, Omnes dicunt, Omnium sententia est, Talm.

3. ר"ה רביר דבור המתהיל Sermo incipientis, vel authoris istius, Sermo incipiens. In libris criticis ejus usus est. Vel רביר / aut, רביר המתהיל Verba Authoris, vel Scriptoris.

דה"א

דה"א Nam ecce dicimus, Talmud.

דח"עור

דח"עור דוד המלך עליו השלום David Rex, qui in pace quiescat.

ד"הפ

ד"הפ Nam sic explicat, vel Hic explicat.

ד"ר

Verba Doctorum nostrorum. Ferè præcedunt literæ serviles, בדר In &c. Sequi solet / / quod jam aliquoties explicatum. Vel simpliciter, דברי רבי Verba Rabbi, & tunc subsequi solet nomen ejus, cujus verba adducuntur: ut, דר אליעזר Verba Rabbi Eliezer: דר מאיר Verba Rabbi Meir.

2. דברים רבים Deuteronomium magnum, Glossa magna in Deuter. Vide supra in ב"ר.

ד"רנ

Rabbini nostri Gersom. גרשום Rabbini nostri Gersom. גרשום. Titivi nota. Vide בה"רנ.

דר"ע

Verba R. Eliezaris. Talm. דברי רבי אליעזר

ד"ש

Quærens pacem tuam, Studens commodo tuo. In Epistolis ejus usus frequens: vide Epistolas nostras Hebraicas.

ד"ת

Verba Legis, Verbum divinum: ב"ת In verbis Legis, א' מ"ה A' verbis Legis.

דח"קע

Chronica, דברי הימים / תהלים / קהלת / עזרא

ד"מ

Per modum parabolæ, vel similitudinis, Exempli causâ, Figuratè, Parabolice.

2. Apud Chronologos ד est nota numeri quaternarii, מ est dimidium. Nempe hora quarta, & dimidia post meridiem est tempus perpetuum solstitii hyberni in mense Tebhet, sive Decembri.

ד"נ

Sanguis menstruus, vel menstruatæ mulieris. דם נדה

ד"ס

Ex verbis scribarum, aut legisperitorum. Sape in Majemone. דברי ספרים

ד"פ

Duæ Personæ. In Zohar & Cabalisticis. Est autem פרצופין ex Græco פרצופין.

ד"צ"ך עד"ש בא"חב

דום / אפרדעים / בניים / ערוב / דבר / שחין / דם / ארבה / ארבה / השך / בכור / colluvies, insectorum, pestis, ulcera, grando, locusta, tenebræ, primogenitus. Nomina decem plagarum Ægyptiacarum sic indicare solent.

ד"ר

הב"ע

Hic de quo agimus? nosti-
ne, intelligisne, de quo hic agamus?

הב"על

Qui, vel Quod veniat no-
bis ad bonum nostrum. Sic loquuntur de die,
festo, tempore quolibet futuro, ut, בִּירֵד
In mundinis, quæ veniant nobis bono
nostro, quæ nobis sint felices, mittam tibi,
&c. Omittitur interdum ב, remanente העל.

ה"ג

Sic legimus, Sic discimus: Talm.

הג"ה

Animadversio, Admonitio,
Censura authoris. Usurpari solet, quando
author aliquis ad alterius authoris textum
Notas, Scholia, aut Castigationes adjicit.
Ultimum ה potest etiam denotare הכותב
Scriptoris. Scribitur & integrè הַקָּה cum
virgulis, ut tanto magis observatio ista sit in
confpectu.

ה"ד

Quomodo videtur, Ut apparet,
Quomodo est, vel habet se?

Est via, mos, consuetudo.
הוא הדרך

Illud est, quod dicunt, scilicet
הוא דאמרו
אנשי

nica, Psalmi, Ecclesiastes, Esra. Sic sumit-
tur Exod. 15. 11. in Masora, & alibi. Præ-
cedit aliquando א"מ / de quo suo loco.

XX

ה

ה

Nomen, quomodo נא' השם
יְהוָה vocatur nomen tetragrammaton יְהוָה.

ה"א

Essem vel fuisset dicens, Di-
cerem, Dixissem. Talm.

הא"הל

Dictio, quæ
posita est ad significandum. In libro אהל
מועד / qui continet Synonyma Hebraica,
ejus frequens usus.

הא"ע

Sapiens Aben Esra. Vox
החכם אבן עזרא
plurimumque integrè scribi solet. Vide
א"ע.

הב"בת

Vide בב"ת.

הב"ה

Vide ה"ב.

הב"ע

ille R. Mosche? Latinis interrogatio non habet locum. Sæpè occurrit in libello דופי הומן.
Cum fervili והה.

ה"הר

ה"הר Illud ipsum est quod dicitur, vel דאמר quod dicit, vel דאמר quod dicunt. Vel, והה הוא דאמר Illud est quod scriptum legitur. In Zohar frequens, quando Scripturæ locus citatur. In Talmud Jeruschalmi scribitur והה.

הרמ"כ

הרמ"כ Vir eximius, cujus requies fit gloriosa. Sic de viris excellentibus è vivis exemptis loqui solent.

הה"ר

הה"ר Sapiens ille magnus Rabbi N. nomen sequi solet: vel הקדוש הרב רבנו Sanctus ille, &c.

ה"ז

ה"ז Ecce illud est: vel, והה הרי זה Ecce ille vel illud. Frequens in Rambam & Rabbi Salomonis Commentariis.

הה"ר

הה"ר Sapiens ille Rabbi N. nomen sequi solet.

ה"ה

אנשי homines החכמים Sapientes, aut aliud simile, quod sequi solet.

ה"הר Illud est, quod scriptum reperitur. Pro היינו legi etiam potest והה vel וההוה. Sic explicamus.

ה"הר

1. וההר ה"הר Illud est quod dicunt homines. Utuntur Talmudici, quando adagium, dictum aut proverbialem sententiam adducunt.

2. וההר הכל רבון אהר. Omnia sermo unus sunt, Idem sunt vel valent. Usurpant, quando idem diversis verbis dicunt. Cum vav copula, וההר.

ה"ה

1. וההר הוא הדין. Ipsum est jus, Idem iudicium; Par ratio. Cum fervili, והה: ut והה ה"הר. Docet ista, & idem iudicium est alterius, & alteram sententiam non excludit.

2. וההר ה"הר Illud ipsum est, vel וההר. Ista sunt, vel וההר. Tal.

3. וההר האיש הגדול. Vir magnificus, vel וההר הגדול Sapiens maximus, vel וההר האיש הגדול Aquila maxima, vel denique וההר הגדול Arbor maxima. In titulis virorum laudatissimorum sic sumi solet.

4. וההר תלוא הוא. Nonne est? In exordiis literarum, quando nominant eum, cui salutem adscribunt: וההר תלוא הוא. Nonne est ille

המ"רא

המ"רא **המ"רא** vel **המ"רא** Quomodo est, quod dicit, scil. **המ"רא** vertus Biblicus, Scriptura sacra: juxta id quod dicitur: vel, **המ"רא** Illud est quod dicit, scil. Scriptura. Usurpant, quando locum ex Scriptura adducunt ad sententiæ suæ confirmationem.

ה"נ

ה"נ **ה"נ** Sic etiam, Hic quoque. Talm.

ה"נל

ה"נל **ה"נל** Quod commemoratum est supra, vel, Qui &c. & cum fervili alia, **ה"נל** Sicut &c.

ה"נר

ה"נר **ה"נר** Excellens Rabbi N nomen enim sequi debet: vel **ה"נר** Honoratus, aut, **ה"נר** Princeps, **ה"נר** Munificus, aut simile.

הס"ד. ה"סחר

הס"ד. ה"סחר **הס"ד** vel **הס"ד** Iste est finis sermonis vel textus hujus. Interdum præponitur & copula, **הס"ד**.

הע"הב. הע"הו

הע"הב. הע"הו **הע"הב** Vide in litera ע.

ה"פ

ה"פ **ה"פ** Sic interpretatur: **ה"פ** Et sic inter-

F

ter

ה"י

ה"י **ה"י** **ה"י** DOMINUS, qui benedictus sit. Interponitur sapius **ה"י**. Vide **ה"י**.

הכ"רא

הכ"רא **הכ"רא** Sicut dicit vel dicitur. Talm.

ה"ל

ה"ל **ה"ל** Erat ipsi. Sequi solet Infinitivus; **ה"ל** dicendum, **ה"ל** scribendum, aut simile.

ה"לל. הילל

ה"לל. הילל **ה"לל** Erat ei dicendum, Debuisset dicere, id est Talmudicè, **ה"לל** **ה"לל** Quandoque interponitur / ut **ה"לל** / & cum fervili, **ה"לל** Quòd &c.

ה"לם

ה"לם **ה"לם** Traditio Mosis à monte Sinai. Sic dicunt, quando Traditiones suas autoritate Mosis, qui eas in monte Sinai à Deo accepit, comprobare nituntur.

ה"מ

ה"מ **ה"מ** Hæc, ista verba, Istæ res: **ה"מ** Istis verbis: **ה"מ** Et hæc verba, Hæ res. Talm.

2. **ה"מ** Sic ante & post se aliquid requirit: ut, **ה"מ** **ה"מ** Sic est, quorsum dicendum? Talm.

המ"רא

הק"ר

הקדוש רבי Sanctissimus Rabbi N. nomen
sequi solet.

ה"ר

אין מקוין רבא Hofchana rabba: ut
Non emittunt sanguinem in Hofcha-
na rabba, Non fecant venam. Sic vocant
festum Tabernaculorum, quod ex institu-
tione divina, Levit. 23. incipit die decimo-
quinto mensis תשרי Tisri, id est, Septem-
bris, & durat per integram septimanam.
Septimus ejus dies dicitur הושענא רבה Hof-
schana rabba, Hofanna magnum, q. d. Fe-
stum auxiliare vel salutare magnum, & cele-
bratur vigesimo primo die Septembris. Vo-
catur הושענא Serva, Salva, Salutem, Opem
confer nunc, quia orant pro salute & remis-
sione peccatorum totius populi, tum etiam
pro prosperitate inchoati novi anni, cujus
festum præcessit, celebratum Calendis Sep-
tembris. Hinc omnes preces hujus festi,
Salvandi & Salutis vocabula inclusa habent,
& pleræque ab his incipiunt, veluti, למענך
אלהינו הושענא Propter te, ô Deus noster,
serva nunc: אל למושעונו Deus omnis salutis:
כחושעתך Sicut salvasti Israelitas in
Ægypto tecum, sic serva nunc. כחושעתך
בן הושענא Sicut salvasti Abrahamum, אב
המוז

F 2

sic

terpretatur. Vel, הקי פירושו Sic est interpre-
tatio ejus.

ה"ק

הא קשור Ecce difficile est: ecce objici po-
test: והק Et ecce objicitur, difficilis objectio
est.

2. הקי קאמר Sic dicit: ההק Quia sic dicit.
3. הא קרא Hic versus Biblicus, Hic lo-
cus Scripturæ, Hoc dictum. Talm.
4. הקי קאמי Sic docet, sic vult, sic tradit.
Talm. Cum servili והק

ה"קבה

הקדוש ברוך הוא Sanctus benedictus ille.
Nomen Dei periphrasticum: Chaldaicè
קודשא בריך הוא. Abbreviatè in Venetis le-
gitur Jefa. 50. 11. Sæpè omittitur פ / tantum
הקדוש / aut prima vox integrè scribitur
ברה.

ה"קל

הקודם לבוא Anticipans venire. In Epi-
stolis ejus usus, ut cum dicunt, Mitte mihi
responsum עי הקל per manus primùm ve-
nientis, primi tabellarii.

ה"קמל

Vide infra in קמל.

ה"קר

gestari solito. Et mox ibidem: לא לינקוט Non prehendet quisquam fasciculum Hofchana cum linteo, ut scil. manum linteo vel sudario involvat, & sic fasciculum gester. Notavit hunc usum vocis jam antea Drusius, in Comment. suo ad Voces Hebraicas Novi Testamenti: sed hinc vides, usum esse communem & tritum apud Judæos, ubi de hujus festi ceremoniis tractant.

הר"אם

Sapiens R. Elias Orientalis. Scripsit בלאור declaracionem in Commentaria R. Salomonis.

הר"אש

Dominus Doctor noster Ascher. Insignis Doctor Talmudicus fuit, ac sæpè in Talmudicis Commentariis sic citatur. Mortuus est Anno Christi 1248.

הר"ר

Ampliffimus Rabbi N. nomen sequi solet, veluti Aharon, Ruben. Infinita Doctorum Hebræorum nomina sic cum ה ab initio citantur, quorum communiora aliquot vide in lit. *ד.

הש"י

Dominus qui benedictus sit. השם יתברך

F 3

Cum

Propter sic serva nunc. למען אמתך הושענא. Operam tuam confer nunc: אדרו. O Deus salvator, & sic omnes preces huc directæ sunt. Hinc metonymicè preces ipsæ hujus festi vocantur הושענא: ut אומרם. Dicunt Hofannoth, סדר הושענא, Ordo Hofchanoth, id est, precum festi Hofchana. Hæc in libris precum obvia. Deinde vocant fasciculum falicum (de quo Levit. 23. 40.) הושענא / quia, in ejus circumgestatione & commotione, subinde acclamant הושענא. Opem fer nunc. Hinc legitur, מקיפין ארץ, Hinc legitur, Hinc legitur, id est, Circumeunt suggestum, cum spatula palmæ & falicibus, septem vicibus, nempe in memoriam Jericho, quam etiam circumviverunt septem vicibus: מונענין אה הושענא. Commovent fâlices. Hæc in Minhagim, id est, libris ritualibus ipsorum. In Talmud, אמר רבי זירא לא ליקני איניש הושענא לינוקא ביומא Rabbi Sira dixit: Non comparabit quisquam fasciculum falicis pro puero, in die festo: Succa fol. 46. 2. Item, אסא מצראה כשר, אסא מצראה כשר, Myrthus Ægyptiaca recta est ad Hofchana, ut scil. cum fasciculo falicis colligetur: Succa fol. 33. 1. Item, מגרלי הושענא, Colligantes fasciculum; Glossa אוגרי הלולבין, Conjungentes ramos palmarum: ibid. fol. 37. 1. Ergo non tantum de fasciculo falicum usurpatur, sed pro toto fasciculo, in isto festo gesta-

והמ"ב

Et hoc intelligitur perfacile, Facile intellectu est. In Com. in More sapè.

וי"קר

Vajikra rabba, Glossa magna in Leviticum: vide ב"ר.

וי"ת

Et Jonathan transfert. Interpres Chaldaicus prophetarum, de quo supra.

וכ"תי

Et sic transfert Jonathan: in Commentariis.

ולמ"ד

Et ei qui dicit. Talm.

ולמ"ל

Nec potest dici: Talm.

ופ"גין

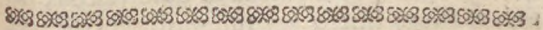
Diruens sepem, mordebit eum serpens, Ecclef. 10. 8. Vide nostram Institutionem epistolarem Hebraicam cap. 6.

Quia hæc litera semper servilis est, idèò videatur litera eam proximè sequens.

F 4

וצ"ע

Cum servilibus, כשהשי / שהשי / מהשי / והשי / Quando Deus, &c.

ו

Quia litera ו ab initio hîc semper servilis est, idèò multas alias abbreviaturas vide in litera, quæ proximè eam in Abbreviatura sequitur.

וא"ש

Exodus, nomen libri secundi Mosis.

וא"שר

Glossa in Exodum magna.

וב"כא

Et in unoquoque.

ורח"דע

Libri Chronicorum, Daniel, Efra. Usus ejus in Masora magna. Sic explicatur ibi in ordine ad Masoram, ויאמר להם.

וה"אר

Et ecce dicit Rabbi N. nomen continuò sequi solet ejus, qui dicit. Talm.

והמ"ב

וה'ל צי"כ

זו השער ליהוה צדיקים יבואו בו Hæc est porta DOMINI, justi intrabunt eam, Psalm. 118. 20. In superliminari Synagogarum suarum scribere solent, quandoquæ etiam in fronte Bibliorum.

ז"י

זרע ישראל Semen Israelis.

ז"ל

זכרונו לברכה Memoria ejus sit in benedictione. De pluribus, זכרונם Memoria ipsorum. Nomi virorum piorum defunctorum subijci solet: aut in genere Sapientum vel Rabbiorum commemorationi. Id etiam quandoquæ omittitur; ut ז"ל Et dicunt beatæ memoriæ, scilic. רבותינו ז"ל vel רבבינו Rabbini nostri.

2. זכור לטוב Recordatus ad bonum, Faustæ memoriæ, Quem honoris causâ nomino.

3. ז"ל זה לשוננו Hic est sermo ejus, Hæc sunt verba ejus, vel לשונם Verba eorum. Usurpant, quando alterius authoris verba in suis scriptis adducunt. Ferè præcedit ז"ל /

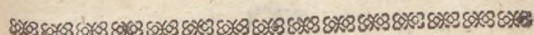
זל"ה

זכרונו לנ"ה העולם הבא Memoria ejus sit ad vitam futuri seculi, id est, æternam. In titulis

F 5

וצ"ע

Et opus habet consideratione: in Commentariis.

ז"ו

Frequenter est cum præfixa copula pro, Hic est sermo ejus, Hæc sunt verba ejus ab אמר. Vel est Infinitivus, Dicere ejus. In Commentariis, ubi verba textus authoris adducunt.

זא"ב ולב"א

זכור את בוראך והצנע לכת בית יהוה אלהיך Recordare Creatoris tui, & humiliter ingredere domum DOMINI Dei tui. Parietibus synagogarum inscribere solent.

ז"ב

זמן קמרה Tempus quo, Quo tempore!

זנ"כ

זוה גם כן Hoc etiam sic est.

זנה ז"הר

זנה הדבור Iste, Hic sermo: vel הדבור Ista res.

זל"ה

זש"ה

זהו שאמר הפתוח Illud est quod dicit Scriptura, vel, שנתאמר שנתאמר quod dictum est aut dicitur. Usurpant, quando aliquid Scripturæ dicto confirmare volunt.

~~~~~

ח

ח

חלק Pars, libri scilicet: ח"א / id est, חלק
 בח"א Pars prima, בח"ב Pars secunda. ראשון
 In parte prima. Sic liber More distinctus
 est in tres partes.

ח"א

חכמים אמרים Sapientes dicunt. Cum ser-
 vili communiter ורא / Et. Interponitur sæpè
 כ: ut, ורא Et sapientes dicunt.

ח"ב

הריבון בית Vastatio, Destructio domus, id
 est, Templi Hierosolymitani, quod fuit
 Primum & Secundum.

ח"בית

חלב / בשר / מין / תכלה, Symbolum vocum,
 apud Talmudicos.

ח"בית

tulis & præfationibus librorum usitatissima. Multi, etiam Judæi, errant in hac abbreviatura, sed veritas explicationis patet ex libro חסידים *Chasidim*, in quo legitur num. 8. *Multorum, etiam piorum, quorum innumera extant opera bona, memoria perit in hoc mundo, ואין מוכיר להם רק זכרונם לחיי העולם הבא nemine ipsorum amplius recordante, tantummodo memoria ipsorum est ad vitam futuri seculi.*

ז"ס

זרע מלכות Semen regium. Apud Historicos. Apud Chronologos ז' est Septem, מ' est hora septima & dimidia est tempus Tekuphæ sive solstitii æstivi in mense Tammus sive Junio.

ז"ל. זצ"ק

זכר צדיק לברכה Memoria justii fit ad benedictionem, Prov. 10. 7. Quandòquè legitur, זצלה / ubi postremæ literæ sunt, ut antèa in זלה. Quandòquè זצ"ק ubi זק valent, ut זצ"ק וק: in fine præfationis More, & in libro Cofri, & alibi. Vel, זצ"ל / id est, זצ"ל וק: זצ"ל וק: זצ"ל וק: Memoria justii & seminis ejus fit in benedictione.

ז"ק

זרע קיים Semen stabile. Usurpant, quandò posteritatem alicujus vel optant, vel commendant.

זש"ה

4. חול המועד Profanum tempus solennitatis. Sic intermedios dies profanos appellant festorum solennium, veluti Paschatis & Tabernaculorum, in quibus primus & septimus dies sacri & feriatum sunt, ab omni opere servili exempti: reliqui intermedii ex parte tantum sacri, in quibus quidem sacra peragunt, sed opus præterea servile non prohibetur, adhibitis tamen certis differentiis. Cum servilibus, בָּהָרָה / רָהָרָה / ubi ר noted genitivi.

ח"ץ. ח"ש

Parce & pax fit. Forma loquendi Rabbinica est, quæ malum & infaustum quid deprecantur & avertunt, ut cum Latini dicunt, Quod absit, Quod Deus clementer avertat. Hebraicè id dicitur חָלִילָה / pro qua voce Chaldaicè est חַס / Parce, Propitius esto, à חוס: ut, חָלִילָה לְעַבְדֶּיךָ Profanum fit servus tuus, Absit à servis tuis, Targum, חָלִילָה לָנוּ / Gen. 44. v. 7. חַס לְעַבְדֶּיךָ / Absit à nobis, Targum, חַס לָנוּ / Jos. 22. v. 29. Hinc deinceps Rabbinum suum *Chas vesebalom* desumpserunt, ut cum dicunt, חַס לְיִשְׂרָאֵל חוֹסָאִים לְפָנֶיךָ / Si, quod absit, Israelitæ peccaverint coram te. In Jonathane aliter hæc locutio etiam exprimitur: ut: חוֹלִין הֵיוּ לְךָ Profana sint ista tibi, Absit à te, Gen. 18. 25. quæ forma apud Talmudicos quoque frequens; ut, חוֹלִין הוּא לְךָ מַעֲשֵׂוֹת כְּדַבַּר הוֹדָה / Absit

ח"גבי

חֶלֶב / גִּבְיָהָ / בִּצְיָהָ / יַיִן Lac, caseus, ova, vinum. Fluxu laborantem his non cibant, Talm. Joma fol. 18. 1.

ח"גבש

חֶלֶב / גִּבְיָהָ / בִּצְיָהָ / שִׁיחִיִּים Lac, Caseus, Cephæ, Ficus immaturæ. Post venæ sectionem hæc comedere prohibitum, ח"ץ fol. 29. 1. המקוץ דם לא אכל הגבש.

ח"ר כח"ר

חֹשֶׁבֶת רָדִין פְּחוּשְׁתָּנָה רָדִין Ratio sententiæ hujus, sicut ratio sententiæ illius. Apud interpretes, quando paria loca inter se conferunt, & unum per alterum explicant.

ח"ה

חֲלוּל הַשֵּׁם Prophanatio nominis divini, contra præceptum tertium. Cum servilibus, כֹּהֵן Cum, &c. שֹׁחֵה Quia, &c.

2. חֲלוּץ הַנֶּעַל Extractus est calceus. In materia affinitatis usurpant, ubi tractant de uxore fratris defuncti ducenda vel repudianda. Ibi enim vidua ab affini repudiata, ipsi calceum extrahit, ac simul in faciem ejus expuit, exclamantibus astantibus, &c. Vide Synagogam nostram Judaicam.

3. חֲרוּשׁ הָעוֹלָם Renovatio mundi.

4. ח"ל

Epistolarem Hebraicam cap. 6. Et בנחש non est vox per se, ut quidam putarunt, scribentes eam בנחש Per serpentem, sed vox symbolica trium anathematis specierum.

ח"ל

ח"ל Ut in præcedenti forma. Alii explicarunt per בנחש Per serpentem. Falsi sunt. Judæi per בנחש legunt, primam anathematis speciem. Aut si maximè per בנחש explicetur, tum id symbolicè accipiendum, ut antè positum. Neque dici debet, quòd voce בנחש respexerint ad locum Ecclesiasticis cap. 10. 8. ופוחץ נדר ישכנו נחש. *Diruens sepem, mordebit eum serpens.* Nam hoc dictum separatâ abbreviaturâ indicant, & superiori apponunt. Vide Epistolas nostras Hebraicas, & suprâ in ופנני.

חלע"ב

חלע"ב Pars seculi futuri.

ח"מ

ח"מ Subscriptus infra: אני ח"מ מודה Ego subscriptus infra confiteor. In Chirographis & contractuum literis ejus usus. Præponitur & articulus, ח"מ. Et pluraliter, ח"מ. Confitemur nos infra subscripti, i. e. ח"מ. 2. ח"מ חלע"ב Profanum festi. Sed id sæpius indicatur per ח"ה / de quo antèa.

ח"מ"פ

Abst à te agere juxta rem hanc, Berachoth fol. 32. 1. Rabbini quandòque duplicant locutionem חו"ב. De ב"מ suo loco vide.

ח"ז

ח"ז Sapientes piæ memoria.

ח"י

ח"י Subscriptio, Subsignatio manus meæ, Chirographum meum. In materia contractuum & instrumentorum, Chirographorum & similium libellorum ejus usus est.

חכ"א

Vide paulò antè in ח"א.

ח"ל

ח"ל Extra terram, scilicet Israeliticam. Cum servilibus, בחל / In peregrina terra, בחל / ut, ח"ל / ח"ל. Si flet (orans) extra terram, dirigat cor suum versus terram Israelis. Et aliter, ut in sequenti.

ח"ל בנחש ר"ה מ"ה

ח"ל בנחש ר"ה מ"ה ח"ל בנחש ר"ה מ"ה ח"ל בנחש ר"ה מ"ה Anathematis poena sit alienis per Separationem, Anathema, & Proscriptionem Rabbini nostri Gerichom, luminis captivitatis. Vide nostram Institutionem Episto-

י"א

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֱחָד
DOMINUS Deus
noster DOMINUS unus est, ex Deuter. 6. v. 4.
apud Cabal. & Rab.

י"ב

יַעֲקֹב בַּעַל הַפְּסוּקִים
Jacob Author (libri) Tu-
rim. Præcedere solent literæ titulorum ab-
breviatæ positæ, veluti מְהַרְרֵד / de quibus suo
loco.

י"ג

יִשָּׁשְׁכָר בִּנְיָמִין וְנַפְתָּלִי
Iaschar, Benjamin,
Naphtali.

י"ד

יַיִן / בְּשָׂמִים / נֵר הַבְּדֻלָּה
Vinum, Aroma-
ta, Lucerna separationis Sabbathinæ. Hæc
tria requiruntur ad separationem Sabbathi à
diebus profanis septimanæ, quæ fit cum pre-
cibus & solennitatibus aliis.

י"ה

יֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאל
Jonathan filius Uzielis.

י"ו

יִעֲנֵנוּ בַּיּוֹם רָצֵנוּ
Exaudiat nos, quo die in-
vocaverimus eum, ex Psal. 20. 10. in libris
precum.

G 2

tes: istarum una vocatur אורח חיים Pars
Orach Chajim, quæ abbreviatè scribitur
Orach Chajim, quæ abbreviatè scribitur
In &c. Author בְּטָאָה & cum servili litera טָאָה
ejus R. Joseph Karro. Reliquæ partes etiam
abbreviatè citantur, טָאָה / טָאָה / טָאָה / quæ
plenè nominatæ supra in אָה. Vide illic.

ט"ז

מְנַחֵם מְנַחֵם
Libri nomen est, cujus author
R. Menachem Rakanati, qui sic aliquandò
abbreviatè citatur.

ט"ח

טָעוּת סֵפֶר
Error libri. Cum servili, טָעוּת
Videtur mihi, quòd error libri est,
vel סֵפֶר Scribæ.

י"ז

יֵשׁ אֹמְרִים
Et quidam
dicunt.

י"ח

יְהִי אֹרֶךְ יְהִי אֹרֶךְ
Esto lux, & fuit lux, ex
Gen. 1. v. 3. apud Cabalistas.

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
DOMINE Deus mi,
& Deus patrum meorum. In libris precum.

י"ט

יה"בי

יְקוּתִיָּאל הַכֹּהֵן בֶּר יְהוּדָה אֵל Jekuthiel sacerdos, filius Jehudæ. Meminit ejus Elias Germanus in *Fragmentis tabularum*. Scripsit librum *עֵץ הַקּוֹרָא* in quo de ratione punctuationis agitur. In quodam carmine ponit nomen suum, וְלִסּוֹן הַקּוֹרָא Salomon punctator.

יו"הך

Est nomen angeli, hominum curæ præfecti, desumptum ex literis finalibus harum vocum, כֶּךְ בִּי מְלַאכֵי יְצוּהָ לְךָ Nam angelis suis præcipiet de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis, Psalm. 91. 11. Vide & ante in י"ה.

י"ז

יִתְעַלֶּה זְכוֹרוֹ Exaltetur vel laudetur memoria ejus.

י"יא

יִרְאֶה זֶרַע יִאֲרֶיךָ יָמִים אָמֵן Videat semen, producat dies vitæ, Amen. Ευφρασία, quam viventis nomini subjiciunt. In titulis librorum frequens.

י"ח

יּוֹם הַחַיִּים Dies profanus, qui non est plenè sacer. Sunt etiam literæ numeri, pro 18. integre אֶשְׁמְרָה עִשְׁרִי / quomodò vocant pre-cationem certam quotidianam, quæ continet octodecim בְּרָכוֹת benedictiones.

G 3

י"ג.

י"ג

יֵשׁ זְרָסִין Quidam legunt, vel, Quidam docent, pro diversitate sensus.

י"ד

יֹרֵה דְעָרָה Jore Dea. Nomen libri est: vide אֵהָ & טֵאָה.

י"ד"

יְהִי דָן זֶהֱשֵׁ עֵרִית דָּן עֵרִית Erit Dan ut serpens, Genes. 49. 17. Quinquarboreus adducit, quasi ejus usus sit in dorso literarum, ad vetandum, ne quis alterius literas aperiat, q. d. Esto judicans serpens eum, qui scilicet resignaverit, facto ex nomine proprio יָדָּ Participio, pro Judicans רַיָּוָן. Ego plurimas Judæorum Epistolæ habeo, sed nunquam sic vidi.

י"ה

יּוֹם הַכִּפּוּרִים Dies expiationis. Dies festus est admodum solennis, quo per viginti quatuor, & amplius, horas jejunant; incedunt discalceati, albis extrinsecus induti, orantes, legentes diu noctuque, nunquam dormientes, ut expiationem peccatorum tantò citius à Deo obtineant. Celebratur die decimo mensis Septembris, ex Lev. 23. 27. Cum servilibus בֵּיָהָ / לֵיָהָ Scribitur & plenius יוֹהָךְ / pro יּוֹם הַכִּפּוּרִים.

י"ה

Apud Chronologos, notat Decem: מ est
Dimidium.

י"ח

י"ח מן הכלל Egređitur ex regula, Exci-
pitur. De pluribus, יוצאים. Apud Masore-
thas frequens, quando dant regulam ali-
quam, & subjiunt, quæ inde excipiuntur.

י"ג

י"ג יחיה נצח Vivat æternum: Viventis no-
mini apponunt.

י"ס

י"ס ספרים Sunt libri, Quidam libri: ב"ס
In quibusdam libris. Sic, י"ש pro Quidam
sepissimè.

י"ס עשר ספירות Decem numerationes: י est
litera numeri decem significans. Decem hæc
sephiroth arborem cabalisticam constituunt,
ex cujus ramis tota Kabala nata est. Sunt
autem divina nomina (inquit Reuchlinus
lib. 3. Cabalæ) quæ nos mortales de Deo
concipimus, vel essentialia, vel personalia,
vel notionalia, vel communia. Dispositio
arboris cabalisticæ sive decem numerationum
talis est.

כ"ה CORONA

כ"ה חכמה Sapiētia
כ"ה גבורה Potētia
כ"ה גדולה Magnificētia

G 4

Decor

2. י"ד הוֹבְתוּ. Facultates debiti sui. Sic lo-
quantur, quando quis officium suum in ali-
qua re fecit, & propterea excusabilis est, vel
inexcusabilis, י"ד י"ד הוֹבְתוּ / vel, י"ד י"ד &c.
Non egreditur è manibus debiti sui, id est,
non eximitur culpâ, non est excusatus, non
satisfecit officio suo.

י"ט

י"ט יום טוב Dies bonus, id est, festivus,
feriatus extra Sabbathum.

י"ל"א

Vide supra in י"ל"א.

י"כ

י"כ יום כפור Dies expiationis: vide י"ה.

י"ל

י"ל י"ל י"ל Est dicendum, Dici debet: י"ל
Et dici debet: vel, י"ל י"ל י"ל Est explican-
dum, vel, י"ל י"ל י"ל Est exponendum, fol-
vendum: י"ל י"ל י"ל Est objiciendum,
quærendum: י"ל י"ל י"ל Quærendum, In-
terrogandum.

י"ם

י"ם י"ם י"ם Sunt exponentes, Quidam
exponunt, Quidam interpretes: י"ם Et qui-
dam interpretes: י"ם י"ם י"ם Sunt inter-
pretes qui exponunt, Kafvenaki Prov. 25. 1.

Apud

tamen occultè in Jesum contorta sunt, quem his titulis insigniunt. Nam וריק per Gematriam valet 316. totidem ישי. Hæc cum intelligere animadverterent Christianos, in libris editis omiserunt. Est penes me exemplar antiquum, in quo expressa sunt: vidi & in Judæorum libris calamo ascripta. Hinc satis, ut puto, liquet, quid sibi stolidi gens Judaica, corruptione salutaris hujus nominis velit. Vindicem experientur æternum, cujus gloriosi nominis æternam gloriam, quantum in se, pessumdant.

ישי עמ'הן

יבוא שלום ינחמו על משכבותם הולד נכח. Veniat pax, quiescant in cubilibus suis, abeat in rectitudine sua, Jesa. 57. v. 2. Euphemia est, quâ honestè recordantur defunctorum. Eâ R. Jacob utitur in principio suæ Præfationis in magna Biblia Veneta, tum etiã ad Præfationem circa Masoram magnam, & in ejusdem fine. Extat etiã in titulo libri אהל יעקב / qui est commentarius in librum Ikkarim.

יה

ינתן הרוח Jonathan vertit. Sic ponunt interpretes, quandò ejus paraphrasin Chaldaicam, ad alicujus loci explicationem adducunt. Dicitur fuit ינתן בן עוזאל Jonathan Uzielis filius.

ubi Anno 1616. ivit ad infima terræ. Cum autem mihi horrendam istam vocem proderet, in fide Judaica vacillabat, minimè à fide Christiana alienus, de qua etiam mecum, ut & cum D. D. Amando Polano b. m. aliquoties contulit. Sed לפום ריהטא & in transitu, alia duo arcana ex secreto Cabalæ Judaicæ detegam, quæ in idem hoc nomen incidunt. Notum est, quòd sæpius monentur Israëlita in sacris literis, ne colant אלהי גוים Deos alienos, vel Deum alienum. Quid אלהי גוים? per speciem numeralem Gematriæ (de qua „suprà) hæ literæ valent 316. totidem valet ישי. Extat hoc in libello אבקי ריק / in fine ejus. Docent ergò, dum Deus dehortatur à cultu אלהי גוים / idem esse, ac si dehortatus fuisset à cultu ישי. En serpentinam malitiam. Alterum detexit jam pridem Antonius Margarita, in libro de Fide & religione Judæorum. In libro precum Judaicarum extat quædam precatio, incipiens עלינו. In ea verba quædam sunt, quæ olim expressè in libris ponebantur, postèa metu Christianorum fuerunt omissa, relicto spacio vacuo, ut monerentur sive pueri sive adulti simplices, ibi aliquid deesse. Verba omissa sunt, המשתחיים להקבל וריק ומתפללים ללא ישי i. e. Qui incurvantes se honorem exhibent vanitati & inanitati, & adorant eum, qui non poterit servare. Hæc etsi in genere de idolis dicantur, tamen

na Majestas, ut super Mose: triginta alii digni, quibus subsisteret Sol, ut Jehosua filio Nun: viginti intermedii fuerunt, quorum maximus Jonathan Uzielis filius, minimus Rabban Jonachan filius Zachæi. Dixerunt de hoc Rabban Jonachan Zachæi filio, quòd non intermiserit Biblia, Mischna & Gemara (id est, totum Talmud, quod tunc divisim erat hinc inde in scriptis libris comprehensum, nondum autem in unum corpus relatum) Traditiones, Enarrationes mysticas, subtilitates Legis, argutias scribarum, argumentationes à minori ad majus, à paribus, Astronomica, Gematrias sive Cabalam, colloquia cum Angelis bonis & malis, distertia à dactylis, adagia à fullonibus, proverbialia à vulpibus: rem magnam & rem parvam. Magnam, ut opus quadrigarum in Ezechielis initio: minimam, ut factum Abhai & Rabba, ad confirmandum id quod dictum est: (Prov. 8. 21.) Ut possidere faciam amantes mei sapientiam, & thesauros ipsorum impleam. Quum ergò minimus ipsorum talis tantusque fuerit, quid de maximo ipsorum censendum erit? nam de Jonathane etiam proditum, quòd quo tempore federet, ac operam impenderet in Lege (eam Chaldaicè transferendo) aviculæ super ipsum transvolantes, momento exustæ sint. Hæc ibi.

Quòd Prophetas (prios & posteriores)

Chal-

filius. Prophetas Chaldaicâ paraphrasi explicavit. Paraphrasis ista vocatur תרגום / א תרגום Interpretari unam linguam in alteram. Undè & מתורגמן Interpres linguæ, quomodo Elias Askenazi sive Germanus, Levita, suum Lexicon Chaldaicum inscripsit. Fuit, ut supra dictum, Hillelis tenis Discipulus, unde paulò ante natum Christum floruit. Inter octoginta celeberrimos Hillelis Discipulos hic Jonathan fuit primus & doctissimus, infimus autem Rabbi Jonathàn ben Zaccai. Quorum differentia, ut tantò magis innotescat, subjiciam auctoritatem Talmudicam. Scribitur in *Bava Basra fol. 134.* & in *Succa fol. 28.* his verbis:

שמנים תלמידים היו לו להילל הוקן / שלשין מהו ראוי שתשרה עליהן שכניה כמשה רבינו ע"ה / ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם כמה כיהושע בן נון / עשרים כינוניים / גדול שבכולם יונתן בן עוזיאל קטון שבכולן רבן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה נמיא הלכות ואגרות דקרוקי תורה ודקרוקי סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגמטריאות שיהיה מאלכי השרת ושיהיה שדים ושיהיה דקלים ומשלות שועלים דבר גדול ודבר קטון דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטון הויה דאביי ורבא לקיים מה שנאמר להנחיל אותי יש ואוצרותיהם אמלא. וכי מאחר שקטון שבכולם כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה / אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה / כל ענה שפורה עליו מיד נשרף

Id est, Octoginta Discipuli fuerunt Hilleli seni: triginta ipsorum digni, super quos quiesceret Divina

die etiam Targum in Legem sub Jonathanis titulo, sed falsò, quod facile colligitur ex styli diversitate, tum etiam ex admixtis infinitis fabulosis. Meminit quoque Exod. 26. 9. sex סודי מתנתא Partium Talmudicarum, quæ ducentis annis post Christum natum primùm factæ sunt. Vide Drusium in libro De quæstis, Epistolâ 78. Quis Targum in Hagiographa confecerit, incertum est, de quo aliàs. Redeo ad abbreviaturas.

יְהוֹנָתָן

יְהוֹנָתָן וִיחֶלְתָּהּ. Vide supra inter abbreviaturas imperfectas.

תִּקַּק

Jesaias / יִשְׁעִיָּהוּ / תְּרֵי עָשָׂר / קִנּוֹת / קְהֵלֶת / Duodecim (Prophetæ minores) Threni, Ecclesiastes. Masorethicum signum est, quod legitur in fine Koheleth sive Ecclesiastis, docetque, in quatuor istorum librorum lectione finali, repetendum esse versum penultimum (malè quidam posuerunt, ultimum) melioris ominis causâ. Nam ultimus versus in minas tristes exit, ut Jesaiæ, *Et egredientur, videbuntque cadavera hominum illorum, qui defecerunt à me: nam vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur, eruntque nausea omnis carni.* Hic ne animus lectoris horribili vaticinio saucius discederet, statuerunt repe-

H

ten-

Chaldaicè explicarit, de eo hocce ipsi Talmudistæ testimonium perhibent, quod legitur in Tractatu Megilla, cap. 1. fol. 3. 1. his verbis: תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו / תרגום של גביאים יונתן בן עוזיאל אמרו ונודעוה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה / יצתה בת קול ואמרה מי הוא זה שגילה סתריי לבני אדם עמר יונתן בן עוזיאל על דגליו ואמר אני הוא שגילתי סתריך לבני אדם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד אבא אלא לכבודך עשיתי שלא ירכו מחלוקת בישראל ועוד כיקש לגלות תרגום של כתובים יצתה בת קול ואמרה לודריך מאי טעמא מפום דאית ביה קץ משתיח Id est, Targum Legis Onkelus profelytus composuit: Targum Prophetarum Jonathan Uzielis filius fecit, & commota fuit terra Israël ad quadringenta usque milliaria. Tunc egressa est vox coelestis, & dixit: Quis est ille, qui revelavit secreta mea filiis hominum? Continuo Jonathan Uzielis filius in pedes exsurgens, prolocutus est: Ego sum ille, qui revelavi secreta tua hominibus. Manifestum notumque est coram te, quod non honoris mei studio id fecerim, neque propter honorem patrum meorum, sed propter tuum honorem feci illud, ne dissensiones multiplicarentur in Israël. Porro cum cuperet quoque manifestare Targum Hagiographorum, rursus egressa est vox coelestis, dicens ipsi: Sufficit tibi. Quamòbrem? Propterea, quia revelatur in eis finis Messiae (nempe in Daniele.) Hæc ex Talmud. Extat quidem hodie

2. **קל אחר** Quisque, Unusquisque, Unumquodque. Cum fervilibus, **וככא** Et in unoquoque **לכא ואחר** Unicuique.

3. **כה אמר** Sic dicit. Pro **כה** post etiam dicitur **אמר** / pluraliter **אמרו**.

כאלש

כל אשר לו שלום Omnibus ejus pax sit. Pax, id est, Salus, Omnes ejus domesticos, saluto. In Epistolarum exordiis, tum etiam Inscriptionibus, eâ uti solent. In fine aliquando additur **ר** pro **רב** Plurima, aliquando **וי** pro **וישע רב** Et salus plurima; ubi salus idem quod Prosperitas. Vide nostras Epistolas Hebraicas.

כאחול

Sic ajunt Rabbini nostri: **כה אמרו רבותינו** sæpè explicatum.

כג

כהן גדול Sacerdos magnus, Pontifex summus. Interdum interponitur **ה** ut **בתו של כהן** Filia Sacerdotis magni, Talm. Addunt, **בבית הגדול** Synagoga magna. Dubito: nam id semper observavi cum articulo efferri, **הגדולה**.

כה

Sicut dicit, scil. Scriptura.

כל דבר Omnis res, Omne verbum, Omne.

H 2

כדא

tendum versum præcedentem, ut latiori ejus doctrinâ refocillatus, in meditatione pia confirmaretur. Iste sic habet: *Eritque de novilunio uno in alterum, ut veniat omnis caro, & incurvet se coram me, ait Dominus.* Duodecim Prophetæ minores sic exeunt: *Ne veniam & percussam terram anathemate.* Dirum hoc auditu. Repeti ergo debuit præcedens sententia: *Ecce ego mittam vobis Prophetam Eliam, antequam veniat dies DOMINI maximus & terribilis, ut convertat cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres ipsorum.* Threni clauduntur: *Atqui omnino rejecisti nos, efferbuisisti contra nos admodum.* Triste hoc: repetendum ergo, *Converte nos DOMINE & convertemur: renova dies nostros, ut temporibus præcis.* Ecclesiasticus finis est: *Nam omne opus Deus adducet in judicium cum omni re occulta, sive bonum sive malum.* Hoc tremendum: repetendum ergo; *Summa omnium auditorum est: Deum ipsum reverere, & præcepta ejus observare, quia hoc est totum hominis.* Hanc ob causam versus penultimus in his quatuor libris semper repetitus, textui sine punctis vocalibus subiectus est.

ה

הא

Sed Nisi.

2. **כל**

cem וַיִּקָּבֵץ Genf. 14. v. 16. a scriptum כָּה / id est, 25. locis reperitur.

3. כָּהֵן Nam sic, Quomodo enim: Zohar.

4. כְּסֵא הַכְּבוֹד Solium gloriæ: Cabal.

כֹּהֵן

כֹּהֵן הוא אָמַר Sic ipse dicit. Pro לָּא dicitur & כֹּהֵן cum servili וְכֹהֵן Et sic ipse dicit. Frequens in Medrasch Tillim & aliis Medraschim.

כְּהֵן

כְּהֵן Juxta hunc modum, Et his similia, Et id genus alia. כְּהֵן Color, Forma, Modus, similitudo, in Targum. Vide & antè in כְּהֵן. Pro כְּ inseparabili, etiam separatè usurpant כְּ. Sic כְּ pro inseparabili & כְּ pro inseparabili כְּ.

כְּהוֹר

כְּהוֹר הַרְבֵּי רַבֵּי נַח Gloria Domini, Domini N. In titulis præstantium Rabbiorum usurpatur.

כְּהוֹרָה

כְּהוֹרָה הַלְלוּ יְהוָה Omnis anima laudet Dominum. In libris precum.

כְּהוֹרָה בְּמִוְכָסוֹ

Non sunt abbreviaturæ, sed voces secretæ cabalificæ, quæ idem valent, quod כְּהוֹרָה / sumptâ semper posteriore literâ alpha-

H 3

כְּהֵן

כְּהֵן Sicut dicitur, scilicet in Scriptura. Sic aliquando notatur insertâ literâ, כְּהֵן. Zohar. vel, כְּהֵן Sicut dicunt, aut כְּהֵן Sicut diximus, & tunc notatur unicâ tantum virgulâ ad finem: vel, כְּהֵן juxta hoc quod dicis.

כְּהוֹרָה

כְּהוֹרָה Sicut dicunt, scilicet Rabbinum nostri, faustæ memoriæ. כְּהוֹרָה sæpè expostâ. כְּהוֹרָה idem quod כְּהוֹרָה.

כְּהוֹרָה

כְּהוֹרָה Sacerdos vulgaris, plebejus, idiotâ. כְּהוֹרָה ex Græco *idiots*, in Targum & apud Rabbinos omnes, pluraliter כְּהוֹרָה & כְּהוֹרָה.

2. כְּהוֹרָה Sic, Ita est. Elias in Fragmentis Tabularum scribit, Masorethas sic annotare ad vocem, quæ specialem aliquam anomaliam aut formam irregularem habeat in vocali aliqua vel accentu. Adducit duo exempla, ad quæ glossam Masorethicam, ut ipse citat, adjectam non video. Observavi autem sæpè, integrè scriptum כְּהוֹרָה / ut ad vocem כְּהוֹרָה / Gen. 18. v. 18. annotatum, כְּהוֹרָה Sic est cum accentu Darga. Nam aliâs כְּהוֹרָה valet numerum 25. ut ad vocem

volunt, sic cum litera quiescente, plenè vel defectivè scriptam esse.

4. כן כתב Sic scribit.

5. כל כתב Omnis, Univerfa Scriptura.

כ"ל

כל לשון Omne vocabulum, Omnis dicitio. Masor. Si post ל sit virgula, tunc valet כלל Omnia ista, ut suprà in imperfectis abbreviaturis positum.

כ"ח

כי לעולם חסדו Quia in æternum misericordia ejus. In libris precum, ex Psal. 106.

כ"י

כהן לוי ישראל Sacerdos, Levita, Israëlita.

כ"מ

כבוד מעלתך Gloria excellentiæ tuæ, vel מעלתם Excellentiæ ipsorum. Si alia litera sequatur, tunc in constructione dicendum, כבוד מעלתך ut in sequentibus. Sic honoris causâ loquuntur, pro Tu, Ipsi. Ad duos vel plures si quis scribat, usurpatur לכם quod & propriè valet לכם Vobis, sed quia id non est honorificum in hac lingua, ideo notatur apicibus, & significat לכם מעלתכם Gloriosis excellentiis vestris. Addunt aliquando y in fine, כמע.

H 4

כ"ד

phabethi, pro præcedente, nempe כ pro י / ו pro ה / ז pro ו / inde כוּו idem quod הוּו. Sic ב pro א / & ita deinceps. Mentio hujus in libro Ikkarim orat. 2. c. 28. circa finem.

כ"ו

כך וכן Sic & sic, Sic, Tali modo, ככה וכהן Tot & tot, Tot, Toties.

כ"ז

Vide in ע"ז.

כ"ז

כל יום Totum istud, Univerfum hoc, כל יום ויום Omni tempore, Quamdiu: וכן Et.

כ"י

בית ישראל Synagoga Israëlitis. Apud Calistas, & significatur per מלכות.

כ"ח

1. כל עד וְאֵת Usque adeo, Tantopere, Omnino sic: כֹּחַ לְמַה טָרַח מֶרַח כֹּחַ Quare laboravit Dominus tantopere? כֹּחַ אֵינוֹ כֹּחַ יפה Non est tam pulcher.
2. כל כדן Omnia sicut ista, hujusmodi, ejusmodi, omnia talia: וְכֵן Et omnia ejusmodi.

3. כן כתיב Sic scriptum est: plur. כן כתיב Sic scripta sunt. Masorethis frequens, quando vocis alicujus peculiarem formam indicare volunt,

Illustris, clarus & magnificus Doctor noster Rabbi N. Præmittunt etiam omnibus his, מורי מו, Dominus Doctor & præceptor meus, si quis scil. ad præceptorem scribat. En quomodo muli se mutuò scabunt. Non est gloriosior populus sub cœlo, quam judæicus, quem Horatius, si nunc viveret, non sesquipedalia, sed decempedalia verba projicere diceret. Neque tamen semper ita fuit, ut dicam amplius in litera ר in titulo Rabbi. *Morenu* Latine est, *Doctor noster*: nam מורה Doctor. Hic titulus novus est, infra ducentos annos natus in Germania, inde in Italiam traductus, quod valdè miratus fuit Don Isaac Abarbinel, ex Hispania in has terras veniens ut ipsemet scribit in Commentario in *Pirke Abhoth*, cap. 6. Ferunt occasionem hujus tituli fuisse consuetudinem Christianorum, qui doctrinæ laude excellentes viros suos promoverunt in Doctores. Inde Judæi voverunt etiam inter se Doctores habere, qui supra alios Rabbanim seu Magistros eminent. Sic מורה vel מורנו *Morenu* creatus fuit, qui Rabbi antea erat, ut reliquorum Rabbanim sive Magistrorum caput esset, & Synagogæ Rector, Prætor ac judex summus, judicandi ac puniendi jus habens. Idem usus adhuc hodie inter ipsos durat. Alii dixerunt, causam fuisse nimis laxam licentiam

H 5

כט"ד

כט"ד Sicut is qui dicit, Ac si quis dicat.

כט"ד. כט"ה. כט"ו. כט"ז

Gloria Doctoris nostri Domini, Domini N. Hinc reliquæ formæ patent. Ultimus titulus vilissimus & communissimus est, quippe qui plebeis etiam & indoctis tribuitur, pro כבוד מעלת רבי, Gloria excellentiæ Rabbi. Pro מורנו dicitur & Chaldaicâ formâ מרנא ורננא. Præponitur aliquando ב pro בן vel בר Filius. Post כ interponitur & ג pro גדולה Magnificentiæ: aliquando ק pro קדושת קדושת Sanctitatis, aliquando utraque. Ne autem abbreviatura fiat nimis longa, priores voces integrè scribuntur, usque ad מוהרר / vel omisso / מוהרר / quæ duo communissimè abbreviatè poni solent. Hinc in titulo Lexici Talmudici Aruch, authoris nomen cum titulis his omnibus magnificentissimis, integrè legitur. הנהאן הרב רבי נתן הצדיק ז"ל בן כבוד קדושת מרנא ורננא יהיא זל בן כבוד גדולה קדושת מרנא ורננא אברהם ז"ל

Illustris Dominus Rabbi Nathan justus, benedictæ memoriæ filius honorificentissimi & sanctissimi Doctoris & Rabbini nostri Fecheielis sanctæ memoriæ, filii honorificentissimi, magnificentissimi, sanctissimi Doctoris & Rabbini nostri Abraham, sanctæ memoriæ.

Dicunt etiam de præstantioribus Rabbinis

המובהק

כמ"שד

כמו שד"ש Sicut exponunt, sequi solet
הוא חכמים sapientes, aut adjecta euphemia
quæ sapius antè explicata.

כמ"שה

כמו שאמרו החכמים Sicut dicunt sapientes.

כמ"ה

כבוד העלה הנפארתה Gloria excellentiæ de-
coris tui. Titulus digniorum: ut, כתבתי לכמה,
Scripti Excellentiæ tuæ. Posterior hæc ætas
in hujusmodi fatuis honorum condimentis
miras delicias quærit. Judæi hodie literam ה
exprimunt הורה Doctrinæ ejus. Inferunt
etiam / ut, כמעט.

כנ"ל

כנן נראה לי Sic videtur mihi. Vide נל.

כס"פ

כל סופי פסוקים Omnes fines versuum, vel
פסוקי כל סוף פסוק Omnis soph pasuk,
accentus scilic. versum absolvens. Reperio
כל sapius integrè scribi. Si ב separatim cum
virgula notatum, præcedat, tum notat 20.
vigefies scilicet versum sic finiri.

כ"ע

כל עולם Talmudicè, כנ"ל עלמה Totus
mun-

vulgarium Rabbiorum in dandis libellis re-
pudii. Id ut impediretur, creantur alios
Doctores supra Rabbinos, penes quos tan-
tum esset jus concedendi libellos repudii, &
si quis repudiasset uxorem non impetrato li-
bello repudii ab hoc Morenu, ejus repudium
illegitimum esset. Primi omnium titulo
& מה"ש five Morenu creati, fuerunt מה"ר
Marasch & Maharil, id est, Morenu
harabh Rabbi Scholam, & Morenu harabh
Rabbi Jacob Levita, Weilentis. Maharil
prioris fuit discipulus, & scripsit librum Ri-
tualem, qui vocatur מה"ר מינהגה
Maharil, Liber rituum Rabbi Maharil. Hic
Maharil נתבקש בישיבה של מעלה
fuit in cœlestem academiã, Anno ultimi
hujus millenarii lexti, centesimo octuage-
simo septimo, id est, Christi 1427. Tzemacla
David fol. 60.

כמ"ד

Vide paulò antè in כמ"ו.

כמ"ש

כמו שאמר Sicut dicit: ומה, Et sicut dicit;
vel שאמרו Dicunt aut שאמר Dicitur, quod
postremum usurpatur, quando dictum Scri-
pturæ allegatur. Adjicitur & sæpè א in fine.
כמו שכתב Sicut scribit, vel כתוב
Scriptum est.

כמ"שד

כ"ק

כ"ק Tota Scriptura. Ea sic vocatur quasi Lectura, a קרא Legere: legi enim debet. Masor.

כ"ש

כ"ש Quanto magis, vel, Quanto minus, pro ratione sensus: וכש Et quanto magis.

2. כ"ש Sicut dicit, vel ש"אמר dicunt, vel, כ"ש Sicut dixi. Sic sæpius scribitur כ"ש / ut antè positum.

כ"ה וכו'

כ"ה וכו' Gloria decoris tui: De pluribus, תפארתה Titulus honoris, apud Rabbinos vulgares. וְכִי תִדְבַר Et si dixeris. Talm.

כ"ח

כ"ח Sic interpretatur Jonathan. Vide י"ח.

ל
ל

ל Non est, Non extat amplius. Sic loquuntur Masorethæ de voce, quæ per se, vel certâ tali formâ non amplius, quam semel,

mundus: אכע Toti mundo, ubi prius Talmudicis valet, quod ל Hebræis: רכע Quod totus mundus, ו pro ש. Talmud: ככע Sicut totus mundus, sicut vulgò.

2. כ"ל ע"ו Totus sensus, Omnis significatio, Totum negotium, Tota materia Rab.

3. כ"ח ע"ו Virtus suprema, divina & celestis: vel כ"ח ע"ו Corona suprema. Inde apud Cabalistas, הרצון / בנסתרות / אין לך עסק בנסתרות / id est, Nihil tibi negotii sit cum occultis, h. e. cum Corona superiore, & cum Infinito. Vide א"ס.

כ"פ

כ"פ Omnes modi: ככפ Ab omnibus modis vel partibus: מכל / id est, מעל כל בנין Super omnes modos: שבעה Quod per omnes modos, omni ex parte, omnino.

2. כ"פ פלגי Nam dissentiunt, contendunt, concertant. Talm.

כ"צ

כ"צ Sacerdos justitiæ. Subjici solet nomini Sacerdotis pii & justii.

כ"ד

כ"ד Sic necesse est esse, Sic debet, oportet esse. Usurpant, quando errata librorum corrigunt, aut diversas lectiones notant. Præfigitur sæpè ו Copula, וכ"ל.

כ"ק

ל"ז

1. Est לרעתי Juxta sententiam meam. In Concordantus Rabbi Nathanis, in Rad. ש"כ / in sig. 1. לרעתי דרעתי Non est, quod ipsi simile sit, nullum aliud ipsi simile occurrit. Masor. לרעתי דרעתי Intelligenti satis. Sæpius inverso ordine dicunt לרעתי. Vide illic.

ל"ח

לרעתי דרעתי Juxta sententiam Onkelos. Hic Legem Moſis paraphraſticè in linguam Chaldaicam tranſtulit, quæ paraphraſis vocatur Targum Onkelos. Fuit profelytus, unde vocatur רב רעתי דרעתי. In libro Juchasin fol. 52. ſcribitur, quòd fuerit filius fororis Titi Veſpaſiani. Id diſplicet aliis. Poſt Jonathanem vixit, quem tamen putatur puer cognoviſſe. Synchronos ipſi fuit Rabban Gamaliel ſenex, Pauli Apoſtoli præceptor, qui octodecim annis ante vaſtationem Templi obiit. Omnino & Onkelos creditur ejus incendium non vidiſſe.

ל"ט

לרעתי דרעתי Juxta ſententiam Aben-Eſra.

ל"י

לרעתי דרעתי Juxta ſententiam Jonathanis.

ל"יא

mel, in Scriptura occurrit. Ad eam notatur in Maſora minori litera ל cum puncto ſuperne. Quando autem vox aliqua triginta locis extat, ad eam differentiæ cauſâ aſcripſerunt integrè למר / pro litera ל numerum denotante. לרעתי vox Aramæa eſt, compoſita ex לרעתי Non & רעתי Eſt, quod idem eſt, quod Hebræorum רעתי.

ל"ב

לרעתי דרעתי Sermo, Interpretatio, Significatio alia. Chaldaicè רעתי דרעתי.

2. לרעתי דרעתי Lingua Germanica. Communiter ב præfigitur לרעתי In lingua Germanica, Germanicè. Utuntur quando Hebræam vocem Germanicè explicant. Aſkenas filius Gomeri, filii Japhet, Gen. 10. v. 3. Hunc Hebræi faciunt Patrem Germanorum, unde לרעתי דרעתי Terra Germania, לרעתי דרעתי Germani: לרעתי דרעתי Elias Germanus.

ל"ג

לרעתי דרעתי Domini parentis mei. Præcedere ſolet ב Filius. Adjicitur quandoque מ in fine, pro מורי Doctoris mei.

ל"ד

לרעתי דרעתי Non eſt lectio, doctrina, ſtudium: לרעתי דרעתי Non legimus, diſcimus.

ל"ה

ל"ו

לְשׂוֹנָה יְהוּרָה Sermo residuus, Doctrina amplior.

ל"ז

לְיִשׁוּעָתְךָ קוֹיְתִי יְהוּרָה Salutare tuum exspecto ô DOMINE, ex Gen. 49. 18.

ל"ח

לְכֹן אָמַר Idcirco dicit: vel לְכֹן quod idem: cum servili וְלֹכֵן Et idcirco dicit.
2. לְכֹל אִיּוֹרָה. Unicuique.

ל"ט

לְשׁוֹן מִקְרָא Sermo Scripturæ, Sermo Biblicus: vel לְשׁוֹן מִשְׁנָרָה Sermo Rabbinicus. Utuntur, quando vocis alicujus significatum vel ex sermone Biblico vel Talmudico aut Rabbinico declarant, aut ibi sic usurpari significant.

ל"מ"ד

לְמֵאן דָּאָמַר Ei qui dicit, Is qui dicit, præfigitur sæpe וְלֵמַר, Talmudicis usitatissimum.

ל"מ"ה

לְמֵאן נִפְקָא מִנְהָ Quid egreditur ex eo, Quid inde sequitur, Quorum id conducit, Talmud. idem לְמֵאן quod מֵאן

I

ל"נ

ל"ק

לְרַעַת קִצְרָה Juxta sententiam quorundam. Sic intelligenda hæc abbreviatura in Concordantiis Hebraicis, ubi occurrit, ut in Radice לְרַעַת fig. 3. ad לְרַעַת ex Plal. 15. v. 3. & alibi. Volunt etiam esse לְרַעַת קִצְרָה Juxta sententiam Kimchi, ut & nos antehac ponebamus. Sed nunc id improbamus. Quidam suspicantur, posse etiam quandoque esse קַבְלָה Juxta Kabbalam. Prima expositio optima.

ל"ה

לִימָא הִקְרִי Dicendum, Dicere sic. Talm.

ל"ה"ד

לְמַה הִדְבֵּר דְּוִמְרָה Cui res hæc similis est; Cui assimilatur. Frequentissimum apud Rabbinos, quando simile aliquod adducunt. Præcedere solet מִשְׁלַל Simile.

ל"ו

לְשׁוֹן זָרָה Sermo hic, Vocabulum hoc: וְלֵוּ הוּא הִבִּיא לֵוּ Ipse adducit verba hæc. Usurpant, quando alterius verba illustrationis causâ adducunt.

ל"ז

לְזַאת אָמַר Propter hoc, Propterea, Idcirco dicit, vel לְזַאת אָמְרִי dicunt: וְלֵזַאת Et idcirco dicit.

ל"ח

לע"ש

לְעֶרֶב שַׁבָּתִי Ad vesperam Sabbathi.

לפ"ל

לִית פְּלִיג לִיהֵ Nemo est contrarius ipsi
Nemo advertatur illi, Nemo dissentit ab
ipso, Nemo contendit cum ipso, Talm.

לפ"ק

לְפָרְט קָטָן Ad supputationem minorem.
Sic loquuntur, quando annos à condito
mundo ponunt, omisso numero majore, sci-
licet millenario: ut שְׁנַת הָרִבֵּי לַפ"ק Anno 613.
supputationis minoris.

ל"צ

לֹא צָרִיךְ / Hebr. לֹא צְרִיכָה Non est ne-
cesse, Talm.

ל"ק

לֹא קָרִי Non legitur. Masorethæ utun-
tur, quando significant, literam aliquam in
voce non legi, & tunc litera ista additur: ut
א"ל Non legitur א.

2. לֹא קָשְׁיָה Non est objectio. Apud Tal-
mudicos, quando quæstionem aliquam aut
dictum objectum refutant, quasi dicerent:
Locus iste non facit contra nos, nihil ad rem
facit.

I 2

ל"קמ

לנ'

לְכֹד לְכֹד נְאֻמָּר vel לְכֹד לְכֹד Idcirco dicitur vel dictum
est: וְלֵן / Et.

לִי נִרְאָה Mihi videtur: וְלֵן Et mihi vide-
tur.

לע"ר

לְפִי עֲנִיית רַעֲתִי vel לְעֲנִיית רַעֲתִי Pro pauper-
tate sive tenuitate ingenii aut scientiæ meæ,
Rab. Extenuationis sui causâ sic loqui solent.
Postponitur quandoque וְלֵן ut, וְלֵן / ubi
valet נִרְאָה Videtur.

לע"ט

לֵב / עֵין / טְרוּל Cor, Oculus, Lien. Cum
servili, אֲסַפְרָגוּס לְלַעַט יָפֶת לְרַמַּח קֶשֶׁה Aspa-
ragus, id est, vinum asparagicum cordi,
oculis, lieni conducit: capiti, visceribus, po-
sterioribus, grave est. Apud Talmud. in Be-
rachoth fol. 51. Altera abbreviatura est,
לְרֵאשׁ / מַעֲיִים / מַחְתּוּמִּיּוֹר.

לע"ל

לְעֵתִי לְבוֹא Ad futurum venire, id est,
In seculo futuro. Cum servili, וְלַעֲלֵ.

לע"ע

לְעַתָּה עַתָּה Ad tempus nunc, Ad præsens
tempus, Hoc tempore. In Epistolis fre-
quens.

לע"ש

Forma alia. Apud Grammaticos & in Me-
thurgeman Eliæ sæpè.

Præter unum. Præcedit hoc usu ב' /
id est, בר per pleonasmum: nam במ"א vel מ"א בר
est Excepto uno, בר מ"ב Exceptis duobus.
Apud Masorethas, quando unum aut alte-
rum exemplum excipi dicunt.

3. מדרש אגדה Commentatio mystica.
Midrasch vel Medrasch commentarii genus
allegoricum & mysticum est. Aggada אגדה
Narratio, Enarratio, אגדה אגדה sive אגדה
אגדה exponendi genus, ab אגדה Narrare,
Enarrare. Id multis difficultatibus implica-
tum est, unde אגדה אגדה dicitur quasi אגדה
Cura, Sollicitudo, quam legenti parit. Sæpè
præcedit ו copula.

מ"א

Vide in א.

מ"א. מ"א

מ"א איך אומר Quid est dicendum?
Quando alterum ל additur, tunc prius signi-
ficat לך Tibi. אגדה etiam explicari potest אגדה.
מ"א אגדה Unde vel Inde dicam ipsi.
Talm.

מ"א

מ"א אגדה Absque fine, Infinitè. Aliquan-
do אגדה אגדה est nomen cabalisticum Dei, ut
suo loco dictum est.

I 3

מ"א

ל"ק

ל"א קשה מדי Non adversatur quicquam,
nulla prorsus objectio est: Talm.

ל"ש

1. ל"א שיק Non convenit, כ"ח quadrat,
Inconveniens est.

2. ל"א שנו Non docet, vel ל"א שנו Non
docet, vel, non didicit, non observavit, pro
ratione loci. Talm.

ל"ש

ל"ש שמים Ad nomen Dei, Ad nominis
divini gloriam: Rab.

ל"ת

ל"א תעשה Non facies. Sic appellant Rab-
bini præcepta Decalogi ac totius Legis Mo-
saicæ negativa sive prohibentia: מצוות לה
Præcepta prohibentia: בין עשה בין ל"א Inter
præceptum factivum & non factivum, id est,
jubens & vetans.

מ

מ"א

מ שקל אחר Pondus unum, id est, Propor-
tio, Forma eadem. Quandoque מ שקל אחר
For-

מ"ג

1. **מחזור גדול** *Cyclus magnus*: apud Astro-
nomos.

2. **מסורה גדולה** *Masora magna*. Cum fer-
vili, ובמג / במג Et in Masora magna. Ali-
quando inferitur ס / ut מסג. Masora magna
dicitur ea, quæ Bibliis Venetis majoribus ad
finem adjuncta est: Masora parva, quæ text-
tui Biblico circumcirca aspersa.

מ"גש

מגדת שמואל *Ex lectione vel doctrina Sa-
muelis.*

מ"ד

מאן דאמר *Is qui dicit*: למי *Ei qui dicit*:
דמר *Quod* כמד *Sicut is qui dicit*. Talm. Sæpè
præcedit איכא *Est, pro, Est qui dicit, Est*
author aliquis asserens.

2. **מאי דכתיב** *Id quod scriptum est*. Usur-
patur quando aliquid ex Scriptura confirmat-
ur, & dictum Scripturæ citatur.

3. **מהו דתימא** *Id quod dicis, dixeris aut*
dicere vel objicere possis. Talm.

מ"דא

מה דאתא ואמר *Quod autem dicis.*

מ"דח

מתחיל דבר חדש *Incipit sermo novus, vel,*
sermonem novum.

I 4

מ"ה

מאר"ל

מאמר רבנתינו *Oratio Magistrorum nostro-
rum, &c.*

מ"ב

מעשה בראשית *Opus creationis*. Sic vo-
cant illud à prima voce libri Mosis, **יבראשית**.

מ"בז

מלך בשר ודם *Rex caro & sanguis, car-
nalis, mortalis, qui sic solet opponi regi*
immortali Deo. Aliquando pro מ *scribitur א*
ut suo loco dictum.

מ"ביא

מתן בסתר יקפה אף *Donum in abdito, evertit*
iram, scil. Dei, ex Prov. 21. 14. Id solent
inscribere arcule Eleemosynariæ in Synago-
gis, quam appellant **יקפה של צדקה**.

מ"בס

מנחם בן סרוק *Menachem Seroki filius*. No-
men Doctoris cujusdam Hispani.

מ"ב"ת

מנשים באהל תבונה *Præ mulieribus in tentorio*
tuo benedicta sis. Euphemia de mulieribus usur-
pata ex Judicum 5. 24. q. d. Sis domi tuæ
omnium mulierum felicissima.

מ"ג

מ"ה ר"א

מורנו הרב ר' אליה מורח' Morenu noster
R. Elias misrachi, id est, orientalis.

מ"ה ר"ל

Maharil. Vide supra in כמ"ה ר"ר.

מ"ה ר"ר. מ"ה ר"ר

Vide in litera כ / quæ frequenter præcedit.

מ"ה ר"ש

מורנו הרב ר' שלמה לוריא Morenu noster
R. Salomon Luria. Insignis Rabbi fuit, qui
complures libros scripsit. Literæ post ר ple-
rumque nomen proprium significant, ut ל / pro
ל / Leo, מ / pro מרדכי / Mordechai vel Mar-
dochæus, cujus nominis fuit quidam insignis,
qui dictus מרדכי יפה Mardochæus pulcher:
א / pro אפרים Ephraim: א / pro אליהו,
מורח' Elias Misrachi sive Orientalis: נ / pro
נחמן Nathan, cujus nominis celebris fuit
עקב בעל יפה / id est, Spirensis: ט / pro טורי
מורח' Jacob author libri Turim.

מ"ו

מורי ורבי Doctor & Præceptor meus.

מ"ז

Non est abbreviatura, sed vox significati-
I 5 tiva

מ"ח

מאור הנזלה Lumen captivitatis. Sic vo-
catur R. Levi Gersom, qui anathematis pœ-
nam constituit, alienas literas referantibus,
ut supra diximus. In Globo arcanorum scri-
bitur מאורת / quod pravum.

2. ומ"ה Propterea: Quod propterea. Talm.

3. מ"ה העולם Proprietas mundi, mos ho-
minum.

4. מ"ה מדה Proprietas, Modus, Men-
sura iudicii.

5. מ"ה מלאך המות Angelus mortis.

6. מ"ה מלכי האומות Reges nationum, popu-
lorum, gentium, Christianorum.

מ"ט

מתחיל הדבור Incipit sermonem vel textum,
Initium textus istius.

2. מהו דתימא Quod autem dicis, Talm.

מ"ה ט"ה דת"ר

Unde sunt hæ res,
quas docent Rabbini? apud Talmudicos fre-
quens, quando antè dicta amplius confirma-
re volunt. Posterior abbreviatura sæpissimè
integre legitur scripta. Pro priori מ non rarò
etiam plenè est מ"ה. Altera abbreviatura
sæpè omittitur. Dicunt & contractè מ"ה
מ"ה ר"א

3. מזל טוב *Fortuna bona.*

מ"י

Unde scimus? Talm.

מלחמות יהודה *Bella DOMINI.* Libri nomen est authore R. Levi Gersom, qui eum ipsemet sæpè citat in suis Commentariis.

מ"ב

מעלה כבודך *Excellentia gloriæ tuæ.* Titulus, quo in tertia persona aliquem compellant honoris causâ. Vel, מעלה כבודו *Excellentia ejus.*

מכ"ב

מי כמותך באלים יהודה *Quis sicut tu inter Deos, ô DOMINE?* Fuit belli tessera Judæ de familia Hasmonæorum, felicitis ducis bellici, qui inde postea dictus fuit מכבאי *Machabæus.*

מכ"ח

מעלת כבוד תפארתך *Titulus paulo dignior,* quam antea מכ.

מ"ל

Unde nobis, scilicet hoc provenit? *Unde hoc habemus,* ומל *Unde hoc possumus scire.* Talm.

מ"ה

מלכות הרשעה *Regnum impietatis.* Sic primò

Altare, quam notaricon constituunt quatuor sequentium vocum, מחילה *Condonatio,* זכירה *Meritum vel Justitia,* ברכה *Benedictio,* חיים *Vita.* Meminit Author Aruch in litera מ in voce מזבח.

מח"ז

מאמר חכמינו *Oratio Sapientum nostrorum.* sæpe expositum.

מח"נ

משלם חצי נזק *Perfolvit dimidium damnum.* In Talmud, ubi de damnis agitur, usitatum. 2. מוריים חילתרת נבינה / Talm.

מח"פ

מיתא חמש פריו זרים *In Gemara, variarum rerum, quæ hisce verbis indicantur, indices sunt: ut מיתא חומש ואין לה פריו ואסורה לזרים, ut id est, Mors: quinta: sed non est ei redemptura, & prohibita est extraneis, Schab. fol. 25. 1. Mors, à Deo specialiter poenæ loco illata: Quinta, scil. pars ad cibum sacrum quem quis per errorem comedisset, addenda, Levit. 22. 14. &c.*

מ"ט

מאי מעמא מה טעם *Quæ est ratio, Quis sensus?* Talmudicè / מה טעם 2. מעשים טובים *Opera bona.* למט *Ad opera bona.*

מ"ל 3.

מט"ה

מַלְכֵי הַמַּלְכִּים Rex regum. מַלְכֵי הַמַּלְכִּים
In galatiis regis regum Dei sancti
benedicti. In Zohar.

מ"נ

וְנָא בְּפִשָּׁךְ Unde est animus tuus, Unde
illud vis aut cenfes ita esse? vel, מִמָּה בְּפִשָּׁךְ /
quod idem, Talm.

מנ"ל

וְנָא בְּפִקְא לָו Unā egreditur nobis id? unde
id colligimus? Sæpè adjungitur in fine, &
cum fervili ab initio, וּמִנְלָו, Talm.

מנ"ש

פֶּרְסוֹלְוִי מִשְׁלֵם גִּזְקַת שְׂלֵם Perfolvit damnum inte-
grum. Quandoque prima vox integrè scribi-
tur. In Talmudicis frequens, ubi de illatis
damnis agitur.

מ"ס

מַר כְּבֹרַי Dominus exultimat. Mar honoris
nomen, idem quod אֲרוֹן וּמִסַּח Et dominus sen-
sit, hujus est sententiæ.

מס"ג מס"ה

Vide antè in מ"ג. Quidam loco ; notant ה /
pro הַדְּרוֹלָה

מס"ק

primò regnum Antiochi & Græcorum vo-
carunt, postea etiam ad regnum Romanum
traduxerunt, & sic etiamnum hodiè illud
vocant. Exempla aliàs producam: nunc
vide tantum Num. 24. 24. in Aben Esra, &
Mich. 5. in principio in R. Salomone. Non
observavi abbreviatè sic poni: integrè sæpè.
Elias mavult מַלְכוּת הַרְשָׁעָה Regnum im-
pium, adjectivè.

מ"להר

מִשְׁלַל לְמַה חֲדָרְךָ דוּמָה Simile cui res hæc
affimilatur, quando rem propositam à simili
declarant.

מ"מ

- מִלְּמִקוּם Nilominus tamen, Attamen.
2. מִרְאֵה מְקוּם Index loci. Sic vocant in-
dicem libri, & concordantes Scripturæ locos
in margine adductos.
3. מַעֲשֵׂה מְרַבְּבָה Opus quadrigæ, de quo in
principio Ezechielis. In hoc opere multa my-
steria, unde non omnes ad eorum investiga-
tionem admittuntur, & qui in eo versatus aut
peritus, non debet id nisi senes, pios, pruden-
tes docere. In מעשה מרכבה & מעשה בראשית
Opere creationis & Opere quadrigarum, to-
tam physicam & metaphysicam constituunt.
4. מַאי מְשַׁמֵּעַ Quis simplex sensus? quo-
modo hoc simpliciter & secundum literam
intelligendum? Rab.

מט"ה

מ"רעה

משה רבנו עליו השלום Mosès præceptor
noster, qui in pace quiescat. Cum servili,
Et. ומרעה

מ"ש

1. מוצאי שבת Exitus sabbathi. Usurpant,
ubi de precibus aut aliis circa finem sabbathi
peragendis, tractant: cum servili במ"ש In &c.

2. מי שאמר Et ille qui
dicit. Formula objectionis Talmudicæ. Alias
dicunt מא דאמר. Item מה שאמר Id quod
dicit, scilicet Scriptura, vel שאמרי quod
dicunt, scilicet. Sapientes vel Rabbinus nostri:
vel מרה שכתוב Quod scriptum est.

3. מאי לנא Quid docet? Usurpant Tal-
mudici, quando doctrinam certam ex præ-
cedentibus eliciunt.

4. מאי לנא Quid alterat, quid diversi doc-
cet, Talm. מ"ש הכא Quid alterat hic, quid
diversi docet hic? Frequens in Zohar.

5. מאיר שפירא Meir Spirensis. Nomen
Rabbinus cujusdam, cujus meminit Elias in
Fragmentis Tabularum. Fertur habuisse
emendatissimum exemplar Pentateuchi.

מ"ש"ה

מחלה שרילי הדעת Aditus semitarum scienti-
æ. Nomen est Grammaticæ Rabbi Mosche
Kimchi, fratris Davidis, ubi etiam ab-

K

bre-

3. מספר קטן Numerus minor: apud Cabal.
4. מחזור קטן Cyclus minor, apud Astro-
nomos.

5. מסורה קטנה Masora parva. Vide supra
מ"מ.

מ"קמל

Vide infra in קמל.

מ"ר

מדרב רבא Glossa libri Numerorum magna.
Vide. מ"ר.

2. מדרש רות Medrasch, id est, Commen-
tarius in historiam Ruth.

3. מורת רוח Indicatio spiritus. Id usurpant
de spiritu familiari, qui homini cuncta re-
velat.

4. מרבי A' Rabbi sive Magistro ac Præ-
ceptore meo. Frequens in Tosephos, sive
Additionibus Talmudicis, in quarum fine
poni solet, ad indicandum, authorem eam
doctrinam à suo Magistro habere: istius
doctrinæ auctoritatem non à se, sed ab isto
Rabbi dependere: unde subjici solet Fau-
stæ memoriæ.

מ"רל

מה רצנו לומר Quæ est voluntas ejus dice-
re, Quæ mens ejus, Quid vult dicere? In
libro משה הואיל sæpè obvium.

מ"רעה

2. נִרְאָה לִי Videtur mihi: וְנָל Et videtur mihi.

3. נִכְל לֹמַר Possumus, Poterimus dicere, vel לְפָרֵשׁ נִרְאָה לֹמַר Videtur dicendum, vel לְפָרֵשׁ exponendum.

4. נִפְקָא לָּ / נִפְקָא לָּ / sed tum præcedit מִנָּא Vide

5. נִשְׁמַט לָּהֶם Exciderat ipsis. In Mafora, ut Jefa. 30. ad רַהֲבָה.

נ"לעד

נִרְאָה לִפִּי עֲנִיָּה דַעְתִּי Videtur juxta tenuitatem ingenii, vel, scientiæ meæ. Sic extenuandi causâ loquuntur, quando aliorum interpretationibus suam sententiam adjiciunt.

נ"מ

נִפְקָא מִנָּא Egre ditur, Consequitur inde: וְנָל Et sequitur inde. Talm.

נ"נ

נַעֲשָׂה נִבְלָה Facta est cadaver, id est, tanquam caro cadaveris, quæ ad esum prohibita. Utuntur, ubi de carnibus licitis vel illicitis agunt.

2. נְבוּכַדְנֶצַּר Nevuchadnetzar, in Commentariis in Daniele.

נ"ע

נִנְחָה עֲרָוָה Requies ejus sit paradifus. De mor-
K 3

נ"ח

נִרְ חֲנוּכָה Lucerna festi-dedicationis: מוֹחַר Licitum est accendere candelam Dedicationis Templi, ex candela alia ejusdem festi. Superstitiosa admodum hujus lucernæ cura est.

נח"ש

נִרְוֵי / הָרָם / שְׁמַתָּא Tres sunt excommunicationis species, de quibus jam antea.

נ"ט

נִתְּן טַעַם Dat saporem, Dat rationem: שֶׁגַם הַמֶּלֶח נָטַ בְּבֶשֶׂר Quòd etiam sal dat saporem carni לְשִׁבָּה נָטַ לְשִׁבָּה Dat saporem ad laudem, id est, laudabilem. In materia ciborum usurpatur.

נ"כ

נִבְיָאִים / כְּתוּבִים / Prophetæ, Hagiographa: Cum servili, בְּנִכְ In Proph. & Hag. Sic ponit Elias. Ego observo etiam integrè has voces sæpe exprimi: vide Exod. 25. 14. & 28. 36. Gen. 41. 3.

נ"ל

1. נִזְכָּר לְמַעְלָה Memoratum supra: cum servilibus, הַנֶּלָּ Sicut. Pro Quis vel quod: כְּנָל Sicut. De pluribus, יִזְכָּרוּ לְמַעְלָה dicunt etiam Chaldaice לְעֵילִי vel לְעֵילָא. De pluribus, יִזְכָּרוּ לְמַעְלָה
2. נִרְאָה

נש"ר

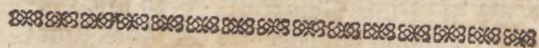
Naphtali satur benevolentia, scil. Dei, Deut. 33. 23. In vexillo tribus Naphtali signum militare fuit.

נ"ח

Datio Legis : נתנת תורה In datione Legis. Idem per מ"ח indicant, ut supra positum.

נח"ב

Requies ejus sit in Paradiso. Pro prima voce dicunt etiam נש"ו anima ejus. De piis defunctis sic loquuntur. Extat in titulo libri עמנוני נזכה.

ד

ס

Clausum. Id denotat ס in V. libris Mosis, quod ibi minus spatium esse debeat, quam ubi ponitur פ. Vide ב"ס.

2. סימן Signum.

3. ספר Liber, quando plures libri de eadem materia sunt scripti, quos tamen communius vocant חלקים Partes.

ס"א

Liber alius: ספר אחר In libro alio. K 4 Plura.

mortuis: vel נשמתו עדן Anima ejus fit in paradiso.

נצ"ב

Sic legitur in Juchafin fol. 134. 2. Vide חנצכה.

נ"ר

Custodiat eum Deus: נטרנה רחמנא ופרקיה miseriors & liberet eum. Euphemia de viventibus, in titulis librorum usitatissima, maximè Judæis Italis, pro qua magis communiter usurpatur ab aliis נ"ו, quam vide suo loco.

נ"ש

Damnum integrum. Opponitur ipi נ"ש Dimidium damni. Vide מנ"ש.

2. ניה שלום Habitaculum pacis. Libri celebris nomen est, qui sæpè citatur in libro Capthor. Author ejus R. Abraham Schalom.

נ"שג

Menstruata, Ancilla, Gentilis sive Christiana, meretrix. Cum tali prohibitum Judæo miscere concubitum. Pro ג scribunt interdum כ pro כיתה Cuthæa, Samaritana, quâ nihilominus ניה Gentilem & Christianam intelligunt. Pro ו scribitur etiam א / id est, אשה / vel א"א / id est, אשה Adultera. Vide Sanhedrin fol. 82. 1.

נש"ר

2. ספר ישן Liber antiquus. Cum ב fer-
vili בטי In libro antiquo.

ס"ל

סבירא ליה Videtur ipsi, Opinio est ipsi,
Opinatur, vel סבור ליה / vel לי mibi : סל
Quòd, quia opinatur. Pro ליה pluraliter etiam
dici potest, לו nobis, להוון ipsi.

ס"ט. ס"טנ

ספר מצות גדול Liber præceptorum magnus
Author ejus R. Mosche mikkotzi, qui flo-
ruit circa annum Christi millesimum ducen-
tesimum quadragesimum.

ס"י

ספר מלחמות יהודה Liber bellorum Domi-
ni. Vide supra in מ"י.

ס"ק

ספר מצות קטן Liber præceptorum mi-
nor. Proprio titulo vocatur עמודי נולדה Col-
umnæ captivitatis. Author ejus R. Isaac
Corbelenfis.

ס"ס

סוף סוף Finis, Finis : Rabbini utuntur,
pro Tandem : Nihilominus.

2. ספק ספיקא Dubium dubii, dubium ;
ex altero dubio illatum, Instantia ad obje-
ctio-

ס"ח

סם המות Venenum mortis, mortiferum,
lethale.

סוף הכל Summa omnium, Summa summa-
rum.

ס"הב

ספר הכהיר Liber cabalisticus, qui manu-
scriptus tantum inter Judæos habetur, an-
tiquitatis primæ. Author ejus Rabbi Ne-
chonja ben Hakkana, qui circa tempus Jo-
nathanis Uzielidis vixit, ante natum Chri-
stum non admodum multis annis. Sic abbrevi-
atè citari non memini me legere.

ס"הד

סוף הדיבור Finis sermonis vel textus hujus.

ס"הו

ספר הזוהר Liber Zohar. In Zohar Man-
tuano reperi absque ׀ in fine, ובסוף Et in libro
Zohar, pag. 1. Non malè additur ׀.

ס"ח

סם תנים Aroma vitæ, vitale, salutare.

ס"י

ספר יצירה Liber creationis. Liber cabali-
sticus omnium celeberrimus, cujus author
effingitur Abraham Patriarcha.

ספר ג. ׀

ס"ר

ספ"ה ראשונה *Causa prima.*

סר"ך

Regimen, Pluralis numerus, Fœmininum genus, Affixio Pronominum. Quatuor sunt causæ mutationis vocalium apud Grammaticos, quæ sic abbreviatè indicari solent.

ס"ש

ספ"ר שמו"ת רב"ה *Glossa magna in librum Exodi. Vide ב"ר.*

ס"ת

1. ספ"ר תורה *Liber Legis: בס"ת* In libro Legis, *לס"ת* / *Ad*, *מס"ת* *Ex*, *כס"ת* *Juxta*. Pluraliter *מפיקין כל ס"ת* Producaut omnes libros Legis, ubi *ס* exprimendum *ספ"ר*.
2. סתרי תורה *Arcana, mysteria Legis.*
3. ספ"ר תרי"ג *Nomen celebris libri est, qui agit de ritibus, de licitis & vetitis, aliisque similibus.*
4. סוף תיבה *Finis dictionis: plur.* סופי תיבות. *Fines dictionum: Mafor.*

סת"ר

ראש / מ"ד / סוף *Finis, Medium, Principium. Cab.*

ע ע

tionem dubiam. In libro *Schaare dura* obvium.

3. סוף סימן *In fine capitis. Sequi solet numerus capitis: apud Masorethas.*

ס"ע

סדר עולם *Seder olam, Ordo mundi. Liber est complectens chronologiam sacram Hebræorum. Est autem duplex; unus, סדר עולם רב"ה Chronologia major, alter סדר עולם זוטא Chronologia minor. Citari solet, ubi Chronologica tractantur.*

ס"פ

סוף פסוק *Sophpafuk, Finis versus. Masorethæ sic etiam vocant accentum, qui quemlibet versum Biblicum finit, & Grammaticis etiam Silluk vocatur. Pluraliter סופי פסוקים. Priori usu legitur Jesaia 57. 3. ubi ad vocem סוף notant, ויא"פ ויא"פ id est, Bis extat: semel est initium versus, & semel finis versus. Pluraliter, ad א"י יהוה אלהיכם Lev. 18. v. 4. ascriptum, כ"ב ס"פ בספי id est, viginti duo fines versuum sunt, hoc est, viginti duobus locis hæc vocabula conjuncta, versum in hoc libro finiunt.*

2. סוף פ"ק *Finis capitis: בס"פ* *In fine capitis, וט"פ Et, &c.*

ספ"ק

סוף פ"ק קמ"א *Finis capitis primi: ובס"פ* *Et infine capitis primi.*

ע"ד

1. על דרך Per viam, modum, rationem: juxta simplicem & literalem sensum.
2. על דבר Propter id quod scriptum est.
3. על דא Super hoc, Propter hoc, Propterea: in Zohar. Cum litera servili וע"ד.
4. לע"ד Vide supra ענין דעתי.

ע"ד"ה

1. על דרך האמת Per rationem veritatis, Verè, Propriè sic loquendo.
2. על דרך המדרש Juxta sensum Medrasch, id est, allegoricum.

ע"ז

1. על דבר זה Propter rem hanc, Propterea Rab. Cum servili, וע"ז Et propterea.

ע"ם

1. על דרך משל Per viam parabolæ, exempli causâ.
2. על דבר מה Propter rem aliquam, De re quapiam, Propter quam rem?

ע"ש

1. על דרך שלום Pacis causâ.

ע"ה

ע

ע

עמוד Columna, Pagina libri

ע"א

1. ענין אחר Res, significatio alia. וע"א Et significatio alia. Sapè sic in libro Radicum R. Davidis, & in Comm.
2. עבדת אלילים Cultus idolorum, Idololatria. Est & in Talmud Tractatus integer in scriptis ע"א. Interdum est עבדי אלילים Cultores idolorum, Idololatræ. Eo titulo solent Christianos intelligere, quod inter ipsos, quasi solos qui Deum verum cognoverunt, idololatria vigeat. Legitur & in Targum Jonathanis & Hierosol. Gen. 15. 11.

ע"אכו

על אחת כמה וכמה Quanto magis. Argumentandi locutio est à minori ad majus, q. d. Si de uno id verum est, quanto magis de tot & tot, id est, de pluribus. Interdum apud Talmudicos simpliciter legitur על אחת כמה וכמה ut in Sanhed. fol. 107. col. 1.

ע"נ

על גב / על גבי In superficie, Super, Suprà
על קרקע Suprà pavimentum.

ע"ד

6. עם הארץ Populus terræ, Idiota, Plebejus, unde dicunt, תח אל ישא בת עה, Discipulus sapientis ne ducat filiam idiotæ:

עוה"ב. עה"ב

עולם הבא Seculum venturum aut futurum: Cum articulo העוהב; item שהעוהב Quodd feculum futurum, בהעוהב In sec. futuro, &c.

עוהו. עוה"ז

עולם הזה Mundus hic, Seculum hoc: מהעוהו Ex seculo hoc.

ע"ז

1. עבודה זרה Cultus alienus sive extraneus; Idololatria. Est & Tractatus Talmudicus sic appellatus. Synonima sunt, עבודת אלילים & עבודה זרה.

2. על זה De hoc, Super hoc, Propter hoc, Propterea.

3. עם זה Cum hoc.

4. על ענין זה Res hæc: ut, לרמוז על ענין זה, שכתוב Ut indicium daret super rem hanc de qua scriptum.

ע"ז

על זה אמר Propter hoc dicit, scil. Scriptura: שעות Quod super hoc dicit Scriptura.

ע"ז

על זה נאמר Super hoc, de hoc dicitur aut dictum est, scil. in Scriptura.

על זה נקרא Præterea hoc vocatur, Cabal.

L

ע"ה

ע"ה

עליו השלום Super eum sit pax; In pace quiescat. De pluribus, עליהם De hominibus sanctis, Prophetis, Patriarchis & Regibus Israëlitis communiter usurpatur. At R. David Kimchi in libro שרשים Schoraschim, in Radice, אה / de patre suo usurpat, dicens: Et dominus pater meus, ואדני אבי עה פירש, qui in pace quiescat, sic explicat. R. Abraham, author libri Zeror hammor, in Parafcha ויקרא קרה in principio, Rabbini suis attribuit, scribens: רבותינו עה אמרו Rabbini nostri, qui in pace quiescant, ajunt. In principio libri Numerorum, עה נתנו טעם, רבותינו עה דאנן טעם, Rabbini nostri עה dant rationem. In libro Reschith chochma læpe de R. Schimeone ben Jochai dicitur. Majemon l. 1. cap. 2. אונקלוס Onkelos profelytus bonæ memoriæ. Hæc tamen non sunt de communi usu.

2. ענין הזה Negotium hoc, materia hæc: apud Grammaticos & Commentatores.

3. עולם הזה Mundus hic, seculum hoc. Si ita sumatur, tunc præcedere solet integrè עולם הבא Seculum venturum. E contrario, si integrè præcedat, עולם הזה / tunc valet עולם הבא. Aliàs distinctionis causâ literæ א & ב in fine addi solent, ut mox videbitur.

4. עולם הנפשות Seculum animarum.

5. עין הקורא Oculus lectoris. Libri nomen est, ut supra positum in יתבי.

6. עם

ע"מ

על ידי מוקדם Per manus primi, scil. nunci, tabellarii, Per primum, per Primam occasionem. In epistolis frequens.

ע"כ

1. על גו. Ideo, Igitur, Idcirco.
2. על באו. Hucusque, Hactenus. Vide mox ע"כ.
3. עבודת כוכבים. Cultus stellarum, Idololatria. Hinc in Mischna Talmudica, ברוך שנקר על מארצנו Benedictus sit qui extirpavit idololatriam ex terra nostra: Berachoth cap. 9.
4. על קרתי. Per coactionem ejus, invito eo. nolit velit. Præcedere solet כ/ ut בע"כ. Vel, קרתי. Invito me, ut קרתי. Invito te.

עכ"ד

Hactenus verba ipsius. Post citata alterius authoris verba uturpare solent, & r compendij causâ sæpè omittitur.

2. על קלא ר"א. Præter hæc omnia, Super omnia hæc, De omnibus his: Zohar.

עכ"ם

עובדי כוכבים ומזלות. Cultores stellarum & planetarum. Sic olim gentiles, omni veri Dei cognitione destitutos, vocarunt, nunc etiam

L 2

codem

ע"ז. ע"זוה

Legitur in notis Masorethicis in fine libri Levitici. Priores duæ literæ numerum tantummodo significant, nempe 78. quot sunt versus ultimæ istius libri Paraschæ sive Sectionis. Eundem numerum solent aliquo nomine proprio exprimere, tanquam simbolo notiore. Pro eo prævè in una editione Veneta scriptum est ע"זוה / per ה / quod debebat esse א. Nomen enim illud proprium dupliciter in Bibliis scriptum legitur, ע"זוה Uzza, 1 Paralip. 13. 9. & ע"זוה / 2 Sam. 6. 3. Legi ergo hæc debet ע"זוה / & sic erit idem numerus, qui literarum præcedentium ע"ז. Uzza autem iste fuit is qui arcam tetigit per imprudentiam, unde morte affectus fuit à DOMINO.

ע"י

על ידי. Per manus, Operâ, Per. Manus vocabulum frequentissimè in hac locutione usurpant, quod manus commune sit agendi instrumentum. Cum servilibus ע"י. Et per, ע"י. Quàm per manus, ע"י. Quod per. ע"י & ע"י. Libri nomen est, qui ע"י ע"י ע"י. & sæpè sic citatur in Caphtor.

ע"ט

ע"ט. Vespera dici festi. Cum servilibus, ע"ט. Ad, ע"ט. A vespera dici festi, ע"ט.

ע"מ

על מנת Per conditionem, Eâ lege vel conditione, Propterea, Eo ut: ut, למדור ע"מ
ללמד Discendum, propter docendum, Discendum nobis est, eo fine ut aliquando alios doceamus.

2. על משקל Ad pondus, id est, modum, formam, rationem.

3. על משקל Perversus abominabilis, vel, perversitas detestanda. Unde Mercerus hanc habeat, nescio. Ego putarim explicandum על Puer, & nisi fallor, in ipsorum Machfor hanc locutionem legi, in qua detestanda latet fraus Judaica, quam detegam aliâs, si D. v.

4. עשרה מאמרות Decem verba, Decem præcepta.

עמ"א

על משקל אחר Juxta formam aliam: Gram.

ע"מ ע"ש

עזרי מעם יהוה עשה שמים וארץ Auxilium meum à DOMINO, qui fecit cœlum & terram, Psal. 121. 2. In initiis librorum poni solet.

ע"נ

ערו נהרנו Deliciæ, Fluvius, Hortus. Est Notaricum vocis ענה Voluptas, quâ periphrastice significatur Paradisus, ubi vera voluptas.

L 3

ע"ל

eodem Christianos intelligunt, non ut stellarum, sed idolorum cultores. Pro eodem dicunt ע"א / ut supra positum, item ע"א / ut mox sequitur. Cum servilibus, שיבדלים Quos distinxit per Legem ab idololatriis: לעבדים / בעבדים &c. Aliquando primæ literæ vox integra ponitur, hoc modo עובדי כו"ם.

עכ"ז

עם כל זה Cum toto hoc, Et si totum hoc ita sit, Tamen, Attamen, Nihilominus. Frequenter præcedit, וע"ז / ו.

עכ"ל

ע"ר פאן לשונו Hucusque, Hactenus verba ejus. Sequitur sæpe nomen ejus, cujus verba citata sunt, & tunc sine Pronomine legendum לשון.

עכ"פ

על כל פנים Per omnes modos, Omnibus modis, Omnino.

2. ע"ר פאן פירושו Hucusque expositio ejus. Si sequatur nomen interpretis, tunc legendum פירוש vel פירוש.

ע"ל

ע"ל לעיל Vide supra. לעיל Chaldaicum est, pro quo etiam dicitur למעלה. Usurpant, quando lectorem aliò ablegant.

ע"מ

2. עשרת פעמים Decem vicibus.
 3. בערב פסח Vespera Paschatis,
 In vespera Paschatis.

ע"צ

Ad latus, Juxta, Per, Prope, Ex parte: על צד
 ע"צ השאלה, Per consequentiam, על ההיוב
 Per interrogationem.
 עובדי צלמים Cultores imaginum.

ע"ק

Præterea difficile est, Alia objectio est, Amplius quæri vel objici potest: עוד קשה
 וע"ק.

ע"קל

Amplius difficile mihi est, Alia objectio oritur mihi. עוד קשה לי

ע"ש

- In, בע"ש Vespera sabbathi: ערב שבת
 /מע"ש.
 2. Vide illic. Usurpant, quando lectorem aliò remittunt. על שום
 3. Cum salute. Vide Epistolas nostras Hebr. עם שלום
 4. Propter, Propterea. Eo quòd, Ob id. Id Chaldaicè dicitur על שום ut ע"ש מה
 Propter quod, Qua de causa? על שום
 5. Præterea ibi scil. scriptum עוד שום
 est, quæ verba sequi solent, נאמר
 aut ipsis similia.

L 4

ע"ש"ה

ע"ל

Res commemorata suprâ: ענין נזכר למעלה

ע"ס

Stilus Scribæ. Nomen libri est, cuius author R. David Kimchi, in quo de Masora & Accentibus. Meminit ejus Elias in Fragmentis Tabularum.

2. עשרת שפירזה Decem numerationes; Cabal. Vide suprâ in י"ס.

ע"ע

Servus Hebræus. Usurpant, ubi de fervorum jure agunt. עבד עברי

ע"ע"א

Cultores cultus idolorum, Idololatræ. עובדי עבודה אלילים

ע"ע"ז

Cultores cultus extranei, Idololatræ. Utraque hac locutione Christianos inprimis intelligunt. עובדי עבודה זרה

ע"פ

Juxta os, Juxta præscriptum, sententiam, mandatum, modum, formam. Si præcedat א"ף tum conjunctim sumuntur. Vide suprâ in א"עפ.

ע"ש"ה 2.

פ"א

1. פירוש אחר Expositio alia.
2. פירקי אבות Capitula patrum. Nomen est libri Talmudici, in quo sententiæ illustres, dicta & apophtegmata piorum Rabbimorum, collecta sunt. Is separatim excusus Hebraicè, cum brevi commentario R. Abarbinelis. Latine explicatus & scholiis illustratus à Paulo Fagio, & recenter à Johanne Drusio.
3. פעם אחרת / Vice aliâ, quod & aliter interdum etiam sumitur, ut paulò antè in פ positum, Ea sensus facile distinguet.

פא"פ

- פה אל פה Ore ad os.
 פנים אל פנים Facie ad faciem, coram.
 לדבר עם אדוני In Epistolis frequens est: ut, לדבר עם אדוני
 פא"פ Ad loquendum cum domino meo coram.

פ"ב

- פלוני בר פלוני N. filius N. Præcedere solet
 ר' pro רבי Rabbi. Usus ejus est in formulis contractuum & instrumentorum, ubi ponendum est alicujus nomen proprium.

פ"ג

- פלונתא גדולה Controversia, Dissensio magna: Talm.

L 5

פ"ג

עש"ה

עש"ה Juxta sensum versus Bibliici istius. Rab. Utuntur, quando aliquid loco expressio Scripturæ probant.

עש"ז

עש"ז / עולם / שנה / נפש Mundus, Annus, Anima: Rab.

ע"ת

ע"ת Cum conditione, conditionaliter.

~~~~~

פ

פ"א

1. פירק Caput, libri scil. בפי גי In capite tertio: Et in capite: plur. פירקים Capita.
2. פעם אחרת Vice: פא / id est, פעם אחת Vice unâ; Pluraliter פי גי / id est, פעמים Tribus vicibus.
3. פסוק Versus Biblicus, Textus Scripturæ sacræ.
4. פירש Interpretatur.
5. פירשה Parascha, id est, Distinctio, Sectio, quæ per tria majuscula פ in Bibliis Hebraicis designatur, & à prima voce communiter nominari solet: ut, בפירשיר, In Parascha Bereschith, & sic deinceps.
6. פתוחה Apertum: vide infra in פ"א.

פ"א

באמצע השיטה מניח ריוח כשיעור ומתחיל לכתוב בסוף השיטה חיבה אחת מתחלת הפרשה שהיא סתומה עד שימצא הריוח באמצע. ואם לא נשאר מן השיטה כדי להניח הריוח כשיעור ולכתוב בסוף השיטה חיבה אחת יניח הכל פנוי ויניח מעט ריוח מראש שיטה שנייה ויתחיל לכתוב הפרשה הסתומה מאמצע השיטה שנייה / ואם גמר בסוף השיטה מניח מתחלת שיטה שנייה כשיעור הריוח ומתחיל לכתוב הסתומה מאמצע שיטה נמצאת אומר שפרשה פתוחה תחלתה בתחלת השמה לעולם ופרשה סתומה תחלתה מאמצע השמה לעולם hoc est, Sectioni clausæ tres sunt formæ: *Prima*, si finiat scriba in medio lineæ, relinquit dictum spacium, & incipit scribere in fine lineæ dictionem unam ex principio paraschæ clausæ, ita ut appareat spacium illud in medio. *Secunda*, si non superfit de lineæ, ut possit spacium illud relinquere, & scribere in fine lineæ dictionem unam, relinquet totum illud spaciolum vacuum, & parumper etiam spacii in lineæ sequenti, & incipiet deinceps scribere sectionem clausam à medio lineæ secundæ. *Tertia*, Quod si finiat in fine lineæ, relinquet de principio lineæ secundæ dictum spacium, & incipit scribere parascham clausam è medio lineæ istius. Dico summam, paraschæ apertæ initium semper debet esse à principio lineæ: paraschæ clausæ principium perpetuò à medio lineæ. Hactenus Rambam. Ab hac Majemonis sententiâ dissentit nonnihil ראש id est, Rabbi Ascher, qui

*mas: Prima, que in mediam lineam incidit, & constituit spacium plus minus novem literarum. Secunda, quando in finem lineæ incidit, tunc relinquitur spacium totius lineæ, & nova parascha sive sectio incipit à linea tertia. פְּרָשָׁה סְתוּמָה Sectio clausa est, quæ relinquit spacium in medio lineæ quasi trium literarum, & postea lineam istam finit. Quando autem (precedens sectio) absolvit lineam, tunc sequens sectio inchoatur circa medium lineæ secundæ. Hæc ille. Porro Rambam sive Majemon Parte prima, Tractatu de Libro Legis, cap. 8. plenius hæc explicat, his verbis: פרשה פתוחה יש לה שתי צורות אם גמר באמצע השיטה מניח שאר השיטה פנוי ומתחיל הפרשה שהיא פתוחה מתחלת השיטה השנייה / במה דברים אמורים שנשאר מן השיטה ריוח כשיעור השע אותיות. אבל אם לא נשאר אלא מעט או אם גמר בסוף השיטה מניח שיטה שנייה בלא כתב ומתחיל הפרשה הפתוחה מתחלת שיטה השלישית id est, Sectioni apertæ duæ sunt formæ: *Prima*, si finiat (scriba) in medio lineæ, tunc relinquit reliquum lineæ vacuum, & incipit sectionem apertam à principio lineæ secundæ, hoc est, relinquit de lineæ spacium quasi novem literarum. *Secunda*, si reliquum sit in lineæ non-nisi exiguum spacium, aut si finiat in fine lineæ, tunc relinquit lineam secundam totam absque scriptura, & incipit sectionem apertam à principio lineæ tertię. De Parascha setumah sive clausa sic scribit: פרשה סתומה יש לה שלש צורות / אם גמר באמצע*

פ"רשי

פירוש רבי שלמה ירחי Expositio R. Salomonis Jarchi.

פ"רת

פירוש רבנו תם Expositio Doctoris nostri Tam. Plurimis Rabbiorum nominibus litera פ hoc usu præfigitur. Vide communiora nomina in lit. ר.

פת"ל

פז תמצ' לומר Ne possis dicere. Talm.

~~~~~

צ

צ"אל

צריך אמה לומר Necesse habes dicere, Dicendum tibi est vel erit. Pro לומר potest & dici לרעת Scire.

צ"ל

צורך לומר Necessitas est dicere, Oportet dicere, Dicendum est. Ubi sermo est de mendis librorum emendandis, tum valet, צריך לתקן Opus est corrigere, Corrigendum est: צריך להיור: Debet esse. Pro צורך dicitur etiam צ"ל. Item צריך להנהיג Opus habet illustratione, animadversione.

צ"לע

qui vult sectionem clausam semper debere finiri in medio lineæ, ac apertæ sectionis initium fieri à principio lineæ sequentis: Sectionem apertam finiri in principio lineæ, & relicto spacio, sectionem clausam inchoari circa finem ejusdem lineæ, ut traditur in *Schulchan Aruch*, Parte secunda, quæ vocatur *Jore deah*, sectione 275. Vide Mercerum Gen. 1. 6. & 3. 16. Superstitiosa hæc scribendi ratio observatur tantum in Libro Legis sacro manuscripto, quo in Synagogis suis utuntur, quando sacra peragunt. In libris impressis spacio tantum qualicumque distincta sunt.

פ"פ

פתחון פה Apertio oris, id est, Excusatio, Defensio, ולא יהיה להם פ"פ Et non erit ipsis ulla excusatio.

פ"ק

פרק קמ"א vel פרק קמ"א Caput primum: In cap. primo. Interdum inseritur ר' / ut בפ"ק / פרק / In cap. 1. Expositio folii: vide פ"ה.

פר"דק

פירוש רבי דוד קמחי Expositio R. Davidis Kimchi: Juxta expof. כפר"דק

פ"רה

פירוש ר' חננאל Expositio R. Chananaelis. פ"רשי

קא"ל

מאי קא"ל ומאי: קא אָמר ליה. Dicens est ipse: Quid dixit ipse, & quid respondit ipse? Talm.

קא"מל

Vide infra in קמ"ל.

קב"ה

קדוש ברוך הוא. Sanctus benedictus ille. Sic communiter in Zohar, & sæpè apud Rabbinos, qui tamen communiùs præponunt ה. Chaldaicè & Talmudicè efferriturque solet, קודשא ברוך הוא.

קב"ו

קדשנו במצותיו וצונו. Sanctificavit nos præceptis suis & præcepit nobis. Usurpant ubi de precibus agunt.

ק"ג

קהלה גדולה. Synagoga magna.

ק"ו

קל וְחומר. Leve & grave. Sic loquuntur, quando argumentantur à leviori, id est, minori ad majus, vel contrà: ut, אם הקב"ה מצטער על דמן של רשעים ק"ו דמן של צדיקים. Si Deus dolet ob sanguinem improborum, scil.

M

צ"לע

צריך לו עיון. Opus habet consideratione: Et opus est ipsi consideratione.

צ"לח

צריך להיזהר מהחמיי. Debet esse pro eo. Criticis usitatum, quando lectionem corrigunt. Cum ו copula וצ"לח.

צ"ע

צריך עיון / ut antè. Quandoque adjicitur ב in fine pro בשרש. Radicitus, fundamentaliter.

צ"פת

Aliquando apicibus notatur; aliquando non. Intelligitur autem nomine צפת Tzephath, Tzaphette, urbs Israelis, sive Jerusalem urbs sancta, quam optant citò restaurari. Vide הובב.

ק

קרי. Legitur. Usurpatur in margine Bibliorum & apud Masorethas, quando diversitas lectionis indicatur.

2. קשה. Durum, Difficile. Objectio difficilis.

3. קמא. Primum.

קא"ל

ק"ק

ק"ק קהלה קדושה Synagoga sancta. Sic semper suas Synagogas, Scholas & Ecclesias appellant, cum potius omnis impietatis lacunæ sint. Cum fervilibus, ירנקבורט In synagoga sancta Francofurtensi: ר"קק היש מהיבא ר"קק: Caput Academiae synagogæ sanctæ Cracoviensis. ך genitivum notat ex usu Chaldaico.

2. קריא קאריש Scripturam, vocem Scripturæ vel textus explicat.

ק"קס

ק"קס קבול קנין סודר Acceptio potestatis pallii. Potestas pallii est, quæ per apprehensionem pallii accipitur. Sic fit in emptionibus & venditionibus, aut cum quis alii potestatem plenam dat agendi causam alicujus, coram iudice exigendi debiti, & similibus. Testes porrigunt oram pallii venditori, qui apprehenso pallio fatetur, se tradere hoc symbolo rem venditam emptori, omnibusque suis iuribus in eam renunciare. Emptor per eandem apprehensionem rem accipit. Sic procurator & qui procuracionem alicui committit.

ק"קק

ק"קק קדוש קדוש קדוש Sanctus, sanctus, sanctus, ex Jesa. 6. 3.

M 2

קרו"בין

scil. immeritò effusum, quanto magis ob sanguinem justorum.

ק"י

ק"י קהלה יעקוב Ecclesia Jacobi, id est, Israelitica, ex Deut. 33. 4.

ק"ל

ק"ל קיימא לו Confirmatio est nobis, Probatio suppetit nobis. Usurpant, quando argumentum afferunt pro sua sententia confirmanda. Interdum scribitur ק"ל.

2. קשה לי Difficile est mihi, Scrupulus oritur mihi. Sic loquuntur, quando objectionem aliquam ex alterius sententia exstruunt: וקל Et.

2. קל להבין קל Facile est intellectu, Facile intelligitur vel intelligi potest.

קמ"ל הקמל

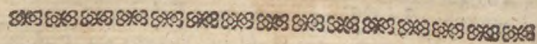
קמ"ל קא משמע לו Facit audire nos, Docet nos sic, hæc nobis proponit, sic nobis cognoscendum dat, scil. in præcedenti propositione. Additur sæpè Nun in fine קמ"ל. Scribitur etiam excluso א / קמשמע לו. Præfigitur quandoque ה pro הא Ecce. Aliquando præponitur מ pro מאי Quid? Vide Halichoth olam fol. 14. 1.

קס"ד

Vide supra in ס"ד.

ק"ק

cus, qui & מְשַׁנֵּה & מְתַיַּתֵּה vocatur, ut
suprà dictum: per הלכה textus Gemaræ,
qui dicitur sic quasi Discursus, quia conti-
net varias disputationes Doctorum. Hæc tria
lectu difficilia sunt, quod voce קָשֶׁה / quæ
trium istorum vox symbolica est, innuitur.

ר
ר

רַב / רַבִּי / רַבִּי / רַבִּי Rabbi, Magister, Do-
ctor. Hi tituli omnes post natum Christum
inter Judæos orti sunt. Nam prima antiqui-
tas Prophetis proxima, nullis omnino titulis
utebatur, æquè ut Prophetæ ipsi. Sic viri
synagogæ magnæ, post Efram, Haggæum,
Zachariam & Malachiam, nudis nominibus
suis appellati fuère. Sic qui hos infecuti,
Antigonus vir Sochæus, Schimeonis justii ul-
timi ex synagoga magna Discipulus, Jose
filius Joafaris, Jose filius Jochananis, Josua
filius Perachjæ, Schemaja & Aftalion, Hil-
lel & Schammai, nullis titulis usi sunt, וְהָיָה
לְגִדּוּלְתָם וּכְבוֹד מַעֲלָתָם בְּשִׁבְלֵי שָׂאֵי אֲפֹשֶׁר לְמַצְאָה
כְּנוֹי רֵאוּי לְהֵם לְכַבֵּד אֶת שֵׁמֶם כְּמוֹ שֶׂאִין כְּנוֹי לְנַבִּיאִים
idque propter magnificentiam & gloriam excellentie
ipsorum, quod impossibile esset, reperire titulos dignos
ipsis, ad honorandum nomen ipsorum, prout nulli
erant tituli Prophetis ipsis, ut scribit Majemon
M 3 in

קרו"בז

Elias in libro Tischbi scribit: Judæi Ger-
mani carmina quædam, quæ in Sabbathis &
aliis festis diebus dicunt, vocant *krubhatz*,
cujus rationem ignorant, nisi quod dicunt,
litteras istas abbreviaturam esse harum vo-
cum, קוֹל רִנָּה וְיִשְׁמְעָה בְּאֵהָלֵי צְדִיקִים Vox
exultationis & salutis est in tentoriis justo-
rum, ex Plal. 118. 14. R. David Kimchi in
Radice קרוכות / scribit עתה / per ה in fine.
Sunt autem ה raphatum sive aspiratum, &
s affines in pronunciatione. Unde Elias dicit,
ista carmina sive precatationes aut cantiones
metricas vocari קְרוּכּוֹת / קָרַב / quia appli-
cantur & adjunguntur precibus ordinariis.
Sic etiam scribitur in libro Juchasin fol. 34. 2.

ק"ש

קְרִיאַת שְׁמַע Lectio Audi. Lectio legalis
est ex Deuter. 6, *Audi Israel, Dominus Deus*
unus, Dominus unus est, &c. Hanc singulis die-
bus bis dicunt, manè & vespere, summa
cum reverentiâ, & multa superstitiosa de ea
scribunt: כִּי הוּא סְמוּי זְמַן ק"ש Cum appropin-
quaret tempus legendi lectionem Audi
Israel.

קש"ה

קְרִיאַת שְׁמַע / הַלְכָה Per קרא intelligitur
textus Biblicus: per שְׁמַע textus Talmudi-
cus,

chæi. Hic non fuit de familia Hillelis, ideoque post desolationem urbis, quinque ad summum annis, ceu succenturiatus administrator, principatum gessit in urbe Jafne, quò ex obsidione Hierosolymæ fugerat. Nam Gamaliel II. qui sequitur, nondum erat aptus ad principatum. *Quintus*, Rabban Gamaliel II. Schimeonis secundi filius, Hillelis abnepos, qui Jochanani in Jafne successit. *Sextus*, Rabban Schimeon III. Gamalielis secundi filius. Hic Schimeon pater fuit Rabbi Jehudæ, qui in specie appellatus רבי יהודה הנשיא *Rabbi Jehuda Princeps*, & à sanctitate רבנו הקדוש *Rabbi noster sanctus*, & נר רבנו *absolutè & simpliciter Rabbi*. Hinc disputant Hebræi, quare hic Rabbi Jehuda, cum omnes præcedentes dignitate superaret, non etiam vocatus fuerit *Rabban*? respondent quidam, quòd Rabbi, absolutè sine adjecto nomine usurpatum, longè excellentius sit, quàm Rabban cum adjecto nomine. *Septimus*, Rabban Gamaliel, Rabbi Jehudæ filius, in quo titulus exspiravit. Duravit per ducentos ferè annos, aut paulò amplius. Nam sub patre ejus Rabbi Jehudæ, tres Imperatores Romani mortui fuerunt, Antoninus pius, Marcus Antoninus & Aurelius Commodus, cujus obitus ponitur in annum Christi 193. Hæc patent ex Rabbam dicto loco, Juchasin, folio 66. 67.

M 4

Schal-

in præfat. in Tract. Talmudicum זרעים *Seraim*. Astipulatur huic Rabbi Nathan in Lexico Aruch, in voce אביי ubi ita scribit: הדורות הראשונים שהיו גדולים מאד לא היו צריכין לרברבם לא ברבן ולא ברבי ולא ברב לא לחכמי בבל ולא לחכמי ארץ ישראל שהרי הלל עלה מבבל, ולא נאמרה רבנות בשמו, *que erant præstantissima, non opus habebant se ampliare (titulis) neque per Rabban, neque per Rabbi, neque per Rabb, tam sapientes Babylonie, quàm sapientes terra Israelis. Nam Hillel ascendit ex Babylonia, neque fuit appellatum Rabbinus titulo nomen ejus.* Antè hunc Hillelem nemo tali aliquo titulo vocatus fuit. Attigit autem Hillel nativitatem Christi, aut paucis annis ante ipsum obiit.

רבי *Rabban* titulus omnium præstantissimus est, Magnatem potiùs ac Principem quàm Doctorem denotans, ut mox patebit. Septem tantùm Hillelis posteri eo insigniti leguntur, *Primus* Rabban Schimeon Hillelis filius. *Secundus*, Rabban Gamaliel senex, Schimeonis filius, Hillelis nepos, Pauli Apostoli, ut putatur, præceptor in Judaismo, de quo discitant, quòd cum mortuus esset Rabban Gamaliel senex, Onkelos profelytus combufferit super ipso septuaginta libras thuris, ut est in Juchasin folio 164. *Tertius*, Rabban Schimeon II. filius Gamalielis senis, Hillelis pronepos, qui in direptione Urbis periit. *Quartus*, Rabban Jochanan filius Zachæi.

suam durante adhuc Templo secundo, centum annis: Tractatu de Sabbatho, fol. 15. Præterea in Pirke abhot inter patres Traditionum non recen-
 tentetur, sed Hillelis celebribus dictis statim sub-
 jicitur nepos ejus Rabban Gamaliel. Inde Abar-
 binel motus, in Quæstionibus suis in hunc
 librum, non intempestivè quæsit, quare Rabban
 Schimeon, Hillelis filius, in serie Patrum non
 ponatur? cujus rei varias conjecturas adducit.
 Causam ego suspicor esse, ut dixi, quòd, posteaquam
 Christum esset amplexus, ejus memoriam præterierint.
 Sed ad propositum. Primus à nato Christo titulus
 fuit Rabban, & Principibus datus, qui tamen
 etiam doctrinâ Legis excellabant. Postea
 prodiit titulus רבִּי in terra Israelis; & רבִּי
 in Babylonia. Hinc sæpè in Talmud רבִּי זִירָא
 & רבִּי זִירָא nempe dum Sira iste adhuc doceret
 in Babylonia, vocatus fuit Raf: postmodum
 Hierosolymam vocatus, & solenni impositione
 manuum in Magistrum promotus, dictus fuit
 Rabbi & Ribbi, ut legitur in libro Halachoth
 olam folio 5. 2. De dignitate & differentia hæc
 ab Hebræis statuuntur: גדול מרב רבי וגדול
 מרבי רבן וגדול מרבן שמו ולא מצאנו אדם
 שנקרא רבן חוץ מן הנשיאים id est, Rabbi
 excellentior titulus est, quam Raf: Rabban
 major quam Rabbi; at simplex nomen ejus,
 majus quam Rabban, neque reperimus quemquam
 vocatum fuisse Rabban, præterquam Principes: Aruch

Schalschelet, Tzemach David, & similibus aliis
 libris Historicis. In Tzemach legitur: רבן שמעון
 בן הלל הוא הראשון הנקרא בשם רבן id est, Rabban
 Schimeon filius Hillelis, primus fuit appellatus
 nomine Rabban. Hic fortassis ille fuit, qui
 Christum brachiis excepit, & à pietate atque
 justitia ab Evangelista Luca commendatur. Nam
 sanè tunc vixit, ut postea, sub ejus filio
 Gamaliele, Paulus Legem Mosaicam didicit.
 Conjectura favet, quòd historia Judaica hujus
 laudes præterit, quas alioqui in Hillelis
 majoribus & tota posteritate diligentissimè
 persecuta est. Unde in Tzemach legitur, folio
 36. רבן שמעון בן הלל חוקן קבל מאביו ונתמנה
 לנשיא אחר אביו וזמן החלה id est, Rabban
 Schimeon filius Hillelis senis accepit (Legis
 traditionem) à patre suo, & constitutus est
 Princeps post patrem suum: at tempus in-
 itii principatus ejus non reperi in nullo
 aliquo Authore. Et paulò post: וזמן משך
 נשיאתו לא ירענו Et tempus protractionis
 principatus ejus non scimus, quòd similiter
 in nullo Authore legi. Patet autem evidenter,
 quòd non diu regnavit. Inde etiam in Mischna
 Talmudica nulla ejus mentio. In Gemara
 obiter tantùm commemoratur, non alio fine,
 quàm ut Hillelis posteritas integrè contexatur,
 his verbis: הלל ושמעון נמליאל ושמעון
 נהנו נשיאותן id est, Hillel & Schimeon,
 Gamaliel & Schimeon administrarunt principatum
 suum

cunque docet quæstionem Talmudicam coram Doctore vel Præceptore suo, reus est mortis: Berachoth fol. 31. 2. & sic sæpè: item משה רבנו משה Magister vester ubinam est? Schab. folio 89. 1: item משה רבנו Moses Magister noster.

ר"א

ר' אֶלְיָעִיר Rabbi Elieser, vel אֶבְרָהָם Rabbi Abraham, Talm. Utro modo legendum, docent præcedentia cujusque loci, ubi idem nomen sæpius repeti solet.

2. ר' אֶמֶר Raf dicit. Talm.

ר'א"ב

ר' אֶבְרָהָם בֶּר דִּיאֹר Scripsit librum historicum qui vocatur סֵפֶר קַבְלַת הָרֵא"ב Liber Cabalæ R. Abrahami, filii Dior. Vixit eodem tempore cum R. Abraham Ab. Esra, & obiit anno Christi 1199. Juchasin folio 132. 1. Fuit & alius ר' אֶבְרָהָם דִּיאֹר dictus R. Abraham filius David, qui in Talmud quædam commentatus est, & scripsit השְׁנוֹת Animadversiones in Rambam, annis viginti post priorem. Horum nomina in quibusdam libris confunduntur. Litera sive articulus ר' huic ut & aliis multis abbreviatis nominibus præmitti solet.

ר'א"ב

ר' אֶלְיָעִיר בֶּר יוֹסֵי הַגְּלִילִי R. Elieser filius Rab-

in voce אב"י. Item, רבן הוא שם חשוב במעלה, רבן מרכ ורבי Rabban est nomen excellentioris dignitatis, quam Raf, vel Rabbi: Tzemach fol. 36. Item: הזאת יכנה אותם רבן ועור למטה מן המעלה id est, Sapientes qui infra hanc dignitatem erant, (ut nudo suo nomine vocarentur) cognominati fuere Rabban: qui infra hanc dignitatem, vocati fuere Rabbi & Raf: Majemon in supra dicta præfatione. De hac Majemonis sententia legitur in Juchasin fol. 20. 2. & fol. 48. 1. Etsi Majemon nomen Rabban videatur etiam Sapientibus tribuere, עם כל זה לא מצאנוהו לשום חכם כי אם לגשמיים tamen non reperimus illud cum ullo sapiente, sed cum Principibus duntaxat. Aliàs de his plura.

רַבָּנָן & רַבָּנִין רַבָּנִים / Pluraliter dicitur: quæ postrema forma Talmudicis familiarissima est, ut in illo רַבָּנָן Docent Rabbini. Et in Targum, אֶסְתַּרִי רַבָּנִין Accumbere fac magistros tuos, Cant. 6. 4. רַבָּנֵי סַנְהֶדְרִין Magistri Sanhedrin, Ecclef. 2. 10. Hoc plurale non est ejusdem dignitatis cum singulari: servit enim omnibus promiscuè sapientibus. A' reliquis pluraliter dicitur רַבָּוֹת / sed semper cum affixo Pronomine, רַבָּוֹתֵינוּ Rabbini nostri: Qui calcitrat adversus magistros suos. רַב etiam admittit Affixum; ut, כל המורה הלכה בפני רבנו חייב מיתה, Qui-

citatur in Talmud, & est ex posteris Hillelis. Vide paulò antè. Aleph additum, est אמר Dicit.

3. רבנו גרשום Rabbenu Gerfom. De hoc etiam suprâ.

ר"ד

רבנוי דעלמא Domine mundi. Periphrasis Dei, pro quo Rabbinidicunt. רבנוי של עולם vel רבון של עולמים.

2. ראשית דבר. Principium rei; Principio, Primùm. In epistolarum initiis ejus frequens usus.

רד"ק

R. David Kimchi. Cum articulo, הדרק. Floruit circa annum Christi 1190. Fratrem habuit R. Mosche Kimchi, celebrem quoque Rabbinum. Pater, R. Joseph Kimchi, cujus expositiones R. David sæpè in commentariis suis Biblicis adducit.

ר"ה

ראש השנה Principium, caput, initium anni. Sic vocant novi anni initium, cujus festum celebrant primo die sui Septembris, qui in novilunium incidit. Est & nomen Tractatus Talmudici, de isto festo & ejus requisitis agens, qui sæpè sic citatur: ut כ"ק ד"ה In capite primo libri Rosch haschana. ד Genitivum notat.

2. רבון

Rabbi Jose Galilæi. In compendiis Talmudicis Rabbi Ascher sæpè citatur רא"ה.

רא"בע

R. Ab. Esra: cum articulo רבי אבון עזרא. Ab excellenti doctrina à Kimchio appellatur מורה צדק Doctor Justitiæ, Pl. 19. 1. Aliquando, ר' אליעזר בן עקיבא, R. Eliezer filius Akivæ, apud Talm.

הר"אם. רא"ם

הר"אם. רא"ם Illustris R. Elias Misrachi five Orientalis.

רב"ם

Qui Cabalæ dediti sunt, explicant vocem hanc in Psal. 3. אל. 2. עלי. 2. Multi insurgunt contra me: רב"ם id est, רומיים Romani, בבליים Babylonii, יוניים Græci, פרסæ Persæ.

רב"שע

Vide infra in רסלע.

רני ר"נא

1. ריש גמרא Principium Gemaræ. In Aruch frequenter occurrit, quando ex Gemara aliquid citatur. Cum servilibus, נכרני Et in principio Gemaræ. De Gemara suprâ dictum.

2. רבון גמליאל Rabbān Gamaliel. Sæpè cita-

Chafda, **רַי חַנַּנְאֵל** Rabbi Chananael. Quale singulis locis legendum fit, id antecedentia semper docent, in quibus integrè scribi solet, & ob crebram repetitionem deinde abbreviari.

2. **רֵאשִׁית חֵכְמָה** Principium sapientiæ. Nomen libri celebris: **כָּתַב בְּעַל רָה** Scribit author libri Reschit chochma. Aliquando scribitur **רַה** ubi **קֵץ** valet **רַה** breve, parvum, quod compendium est ex principali extractum.

3. **רַב חַפְדָּא** Raf Chafda. Celebris fuit Doctor Babylonicus, Talmudicis scriptoribus sæpè laudatus.

רַחֲוִיל

וְשָׁלוֹם יִסְפּוּ לָךְ Tantummodo vita & salus addantur tibi. Usurpant in conclusionibus epistolarum, pro Vive & Vale.

רִי

Constituit aliquot nomina propria, veluti **רַי יוֹסֵף** Rabbi Jose, **רַי יְהוּדָה** R. Jehuda, **רַי יִשְׁמַעֵל** Rabbi Ismaël, **רַי יִצְחָק** Author Tosephos, Additionum quarundam Talmudicarum, vulgò R. Isaac habbachur, id est, Juvenis vel electus, & similia, quorum sensus ex præcedentibus haberi potest, in quibus integrè poni solent, deinde abbreviatè repeti, ut dictum.

2. **רֵאשׁ יִשְׁבֵּרָה** Caput synagogæ, Synagogiarcha,

2. **רַבּוֹן הָעוֹלָם** Dominus mundi. Nomen divinum est.

3. **רְשׁוּת הָרַבִּים** Licentia plurium. Sic vocatur in jure Hebræorum Locus publicus sive publici juris, platea publica, campus vel ager publicus, planus & apertus, non circumseptus. Opponitur ipsi **רְשׁוּת הַיְחִיד** Licentia unici, id est, locus privatus, in quo persona privata tantum jus habet. **בְּנֵי רָה** Homines in agris habitantes: **בְּנֵי הָעִיר** Urbani, qui in loco circumcluso habitant.

רַחֲוִי

Vide præcedentem.

רִיָּל

רַבּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹנָם לְבְרָכָה Rabbini nostri, benedictæ memoriæ.

רִיָּה

רֵאשׁ הַחֹדֶשׁ Caput mensis, Sic vocatur neomenia, primus dies cujusque mensis, qui dicitur **רֵאשׁ הַחֹדֶשׁ** Innovatio, quòd luna ad quemque mensem fiat nova. Hoc die in synagogis conveniunt, preces dicunt, lunam consecrant, & quodammodo festum diem habent. Cum servilibus, **בְּרָה**, **לְרָה**, **דְּרָה**, ubi **ר** genitivi nota. Apud Talmudicos etiam constituit Rabbiorum quorundam nomina: ut, **רַב חַפְדָּא** Rabbi Chanina, **רַי חַנַּנְאֵל** Raf Chafda,

ר"בן

R. Isaac filius Nathanis. Fuit discipulus & gener R. Salomonis Jarchi. Item, ר' יהודה בר נחמן R. Jehuda filius Nachmanis, qui scripsit librum פסוקות מלכות id est, Consuetudines decissæ. Vixit circa annum Christi 755.

ר"בש

R. Isaac filius Schefchat. Scripsit celebrem librum שאלות והשבוותא Quæstionum & responsonum. Floruit anno Christi 1374.

ר"ג

R. Joseph Gekatilia, author libri שערי אורה Portæ lucis.

ר"ה

R. Jannai sacerdos. R. Jehuda fator. Author libri celebri cabalistici מנחת יהודה Oblatio Jehudæ.

ר"טבא

R. Jom. tof filius Abrahami. Aliquot insignium librorum author est. Inter alios scripsit commentarium in Majemonem, quem vocat מגילת משנה. Floruit circa annum Christi 1380.

N

ר"ג

גיarcha, Rector universitatis : ר"י נעשה לר"י
Factus est caput Academiae. Plur. ראשי ישיבות.

ר"בא

R. Jacob filius Eliesaris. In compendiis Talmudicis sæpè citatur.

ר"בג

R. Joseph filius Gorionis. Author est compendii Hebraici, in quo de Actis Lxx. interpretum, Machabæis, excidio urbis, & decem captivitatibus agitur.

ר"בו

Rabban Jochanan filius Zachæi. De hoc paulò antè dictum.

ר"בט

R. Joseph filius R. Tobia.

ר"בל

R. Josua filius Levi. Celebris inter Talmudicos Doctores.

ר"בם

R. Joseph filius Meir. Discipulus fuit Rabbi Alphesi, & Præceptor R. Majemonis. Scripsit commentaria in complures Tractatus Talmudicos. Obiit Anno Christi 1141.

ר"בן

etiam est libri celebris **מלחמת יהודה** *Bella Domini. Commentarium in Legem* absolvit Anno Christi 1230. *Commentarium in libros Samuelis* 1238. Mortuus Anno Christi 1270. Avus ejus maternus fuit Ramban, id est, R. Mosche ben Nachman, qui vulgò vocatur Gerundenfis.

ר"מ

ר"מ **ר' מאיר** R. Meir. Doctor Talmudicus, quando absolutè ponitur. Aliàs etiam R. Mosche valet, ut ibi, **אמו של הר"מ מקוצי**, Mater Rab. Mosis mikkotzi.

2. **ר' רעיא מהימנא** Pastor fidelis. Sic vocatur Author, qui scripsit *Addimenta in Zohar*, qui distinctè sic citari solet. Sic in lib. *Reschis chochma*, fol. 31. 1. **ובר"מ דה רמ"ו**. Et in Pastore fideli fol. 247. item fol. 32. 1. **ופי בר"מ**. Et explicatio in Pastore fideli. Sic sæpè in eo libro.

3. **ראש מתיבתא** Caput Synagogæ. Chaldaica locutio, pro quo vulgò dicunt **ראש הישיבה**.

ר"מנס

ר"מנס **ר' משה בן מימון** R. Mosche filius Majemoni, abbreviatè *Rambam* dictus. Patria fuit Cordubensis, sed in Ægypto educatus & studii consecratus, unde vocatur *Moses Ægyptius*. Anno vigesimo tertio ætatis coepit conscribere *Commentarium in Mischnajoth* sive *Textum Talmudicum*, quem absolvit anno

N 2

tri-

ר"י

ר"י **ר' יעקב נקדו** R. Jacob punctator. Meminit ejus *Elias in Fragmentis tabularum*.

ר"יצנא

ר"יצנא **ר' יצחק ברבי אברהם** R. Isaac filius Rabbi Abrahami.

ר"יצנט

ר"יצנט **רבינו יצחק ברבי תודרוס** R. Isaac filius R. Toderos, id est, Theodori.

ר"ל

ר"ל **רצוני לומר** Vult dicere, vel **רצוני לומר** Voluntas mea est dicere. Volo dicere, vel **רצוני** Voluntas ejus. Usurpant, quando aliquid clarius volunt explicare, ut cum Latini dicunt, Id est, Hoc est.

2. **ראוי להיית** Debet corrigi, vel **ראוי להיית** Debet esse. Usurpant in fine librorum, ubi errata typographica recensentur.

3. **רש"ל לקיש** Resch Lakis. Nomen celebris Doctoris Talmudici, qui frequenter in Gemara adducitur.

4. **רבינו רבי לוי** Rabbi Levi, qui & **רלב"ג**, ut sequitur.

ר"לכנ

ר"לכנ **רבי לוי בן גרשום** R. Levi filius Gersom. Scripsit commentaria in tota Biblia. Author etiam

Elias suspicatur, esse eum, qui commentario-
lum circa Masoram magnam conscripsit.

Valet & in numeris 248. quot sunt מִצְוֹת
צִוִּיּוֹת. Præcepta factiva, id est, iubentia,
quæ nos facere aliquid iubent, & comparan-
tur 248. membris corporis humani, ut mo-
neatur homo, omnia & singula sua membra
creata esse ad præstanda ea, quæ Deus ab
homine fieri voluit. Membra autem hoc mo-
do ab Hebræis numerantur: Triginta in in-
fimo pede, nempe sex in unoquoque digito
pedis: Decem בקורסל in talo: Duo בשוק in
crure. Quinque בארכוכא in genu. Unum
בירך in femore: Tria בקוליות in coxis: (in
Talmud legitur בקפליה / id est, כף הירך, ace-
tabulo.) Triginta in manu, sex scilic. in uno-
quoque digito: Duo בקנר in tibia: Duo
במרפק in cubito: Unum ברוע in brachio
sive lacerto: Quatuor בכתף in humero:
Undecim צלעות costæ. En 101. ab uno late-
re, totidem ab altero, quæ faciunt 202.
Præterea octodecim הוליות vertebrae in spina
dorsi: Novem בראש in capite: Octo בצואר
in collo: Sex במפתחי הלב in aperturis cordis,
id est, thorace: Quinque בנקביו in forami-
nibus suis. Sic habes 248. Judicent anatomi-
ci veri de hac anatomia Judaica, quæ extat
in libello אגדת רז"ל. Petita autem sunt ex
Corpore Juris, Cod. Oholoth cap. 1. Vide
infra in גססה.

N 3

דמ"ד

trigesimo. Anno quadragesimo secundo ab-
solvit magnum istum librum, quatuor volu-
minibus distinctum, qui vocatur מִשְׁנֵה
מִשְׁנֵה & יוֹרְדֵי. Postea librum Præceptorum compo-
suit. Anno quinquagesimo ætatis conscripsit
librum מורה נבוכים linguâ Arabicâ, quem
R. Samuel Aben Tibbon in linguam He-
bræam transtulit, & R. Schem tof, (de quo
suprà) & Ephodæus commentario illustra-
runt. Vixit annos septuaginta, & tantam do-
cendo laudem sibi comparavit, ut de eo tri-
tum dictum sit, משה ער משה לא היה כמשה,
A Mose (Propheta) usque ad Mosen (Ægy-
ptium) non fuit sicut iste Moses. Floruit circa
annum Christi 1200, & tandem sepultus in
terra Israelis.

ר"מ

R. Meir inquit: Talm. ר' מאיר אומר

ר"מבן

R. Mosche filius Nach-
man, Gerundensis Hispanus. Complures
libros conscripsit, ac cœpit inclarescere circa
annum Christi 1212.

R. Meir filius Nathanis,
Talm. ר' מאיר בן נתן 2.

ר"מ"ח

Quidam putant eum fuisse
unum ex Lectoribus Biblicis exercitatissimis.
Elias

רש"ב

R. Salomon filius Adras. Aliquot insignium librorum Author est, Discipulus Ramban, id est, R. Mosis Nachmanidis, & floruit circa annum Christi 1280. In Juchasin fol. 133. vocatur R. Salomon, filius Abrahami, filius Adras.

2. רבנו שמעון בר אברהם. Rabbenu Schimschon filius Abrahami. Scripsit Additiones ad Talmud. Meminit ejus Author Juchasin fol. 131. Extant etiam פסקי הרשב"א Piske haraschba, Judicia, Sententia judiciales: item תשובות Responiones Raschba.

רש"ב

רבן שמעון בן גמליאל Rabban Schimeon filius Gamalielis. De hoc suprâ. Additur & in fine, pro אמר inquit, & ab initio, pro nota genitivi casus. Floruit circa annum Christi 150. & fuit pater Rabbi Jehudæ, quem vocant Sanctum.

רש"ב

R. Schimeon filius Rabbi Tobia. ר' שמעון בר טוביה

רש"ב

Rabbi Schimeon filius Jochæi. Hic absolutè etiam vocatur R. Schimeon. Discipulus Rabbi Akivæ, qui quin-

N 4

qua-

רמ"ך

R. Mofes Sacerdos. Cum articulo הרמ"ך. Meminit ejus Author libri Juchasin fol. 132. Vixit tempore Ramban, de quo antè.

רנ"ב

R. Nissim filius Ruben. ר' ניסים בר ראובן

רע

R. Akiva. Talm. vel R. Eliezer. ר' עקיבא

רע"ה

Moyses præceptor noster, qui in pace requiescat. משה רבינו עליו השלום

רפ

Initium versus: plur. ראשי פסוקים. ראשי פסוק

Initia versuum: Masor. ראש פקק. 2. Initium capitis. Sic in Aruch sæpe occurrit, quando ex initio capitis Talmudici aliquid citatur.

3. Cum præfixo ה"ה / הר"ה est הרבם רבי פרץ. Sapiens R. Perez, qui Author putatur celeberrimi libri מערכת האלהות Dispositio divinitatis, ut suprâ in litera מ traditum.

רש

Rabban Schimeon: Talm. Zohar. רבן שמעון

רש"ב

לבר יוחאי דמית קיסר ובטיל גזירתה נפקו הו
 Id est, Exorsus est
 R. Jehuda dicens: ô quantopere pulchra sunt
 opera populi hujus (Romani,) disposuerunt
 fora, ordinarunt pontes, exstruunt balnea!
 R. Jose ad hæc subticuit. At R. Schimeon
 ben Jochai respondit, ac dixit: Quicquid
 ordinarunt, ordinarunt tantum proprii com-
 modi causâ. (In Tractatu de Idololatria,
 scribitur זונור / Scorta: ignominia causâ.)
 Disposuerunt fora, ut illic resideant merca-
 tores: balnea, ut voluptuentur in illis: pon-
 tes, ut capiant ex illis vectigal. Tunc abiens
 R. Jehuda ben Gerim evulgavit hos fermo-
 nes, ita ut innotuerint Imperatori. Editum
 edictum hujus argumenti: Jehuda, qui lau-
 davit, extolletur. Jose, qui tacuit, relega-
 bitur in Cypriam. Schimeon, qui vituperav-
 it, occidetur. Tunc R. Schimeon & filius
 absconderunt se in Schola, & attulerunt ipsis
 quotidie domestici ipsorum buccellam panis
 & poculum aquæ. At quòd severum esset
 edictum regium, dixit pater filio suo: Mul-
 lierum animus levis & instabilis est, fortasse
 dolebunt nostri causâ & prodent nos. Abie-
 runt itaque & occularunt se in specu qua-
 dam. Evenit miraculum; creata ipsis arbor-
 siliqua, (ut ejus fructibus vescerentur) &
 scaturigo aquæ. Illi abjectis vestimentis, se-
 derunt usque ad collum in arena, tota die

quaginta annis post desolationem urbis &
 templi martyrio finiit vitam, circa annum
 Christi 120. in bello Adriani contra Judæos.
 Hic R. Schimeon fertur Author libri cele-
 berrimi זוהר / quem vulgus Judæorum putat
 conscripsisse ipsum in spelunca quadam terræ,
 in qua per annos duodecim delituit metu
 Imperatoris Romani. Historiam istam He-
 braicè adscribam propter Hebraismi studio-
 sos. Legitur autem in Talmud, Tractatu de
 Sabbatho cap. 2. folio 33. pag. 2. his verbis:
 Quodam tempore confidebant unâ R. Jehu-
 da, R. Jose & Schimeon, præfente quoque
 ipsis R. Jehuda ben Gerim (profelytis paren-
 tibus nato) פהו ר' יהודה ואמר כמה נעים
 מעשיתן של אומה זו / תקנו שווקים תקנו גשרים
 תקנו מרחצאות / ר' יוסי שתק ענה ר' שמעון בן
 יוחאי ואמו כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך
 עצמם / תקנו שווקים להושיב בהם סוהרים
 מרחצאות לערו בהן עצמן / גשרים ליטול מהן
 מכס / הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו
 למלכות אמרו יהודה שעילה יתעלה יוסי ששתק
 יגלה לציפורי שמעון שגינה יהרג אול הוא ובריה
 ששו בני מדרשא כל יומא הו מיתין להו דביתיהו
 דיפתח וכווא דמא וכרכי כי תקיף גזירתה אמר
 ליה לבריה נשים דעתן קלה עליהן דילמא מצערי
 לה ומגליא לן אלוו ששו במערתא איתרהיש ניסא
 איברי להו הרובא וענא דמא והו משלחי מניהו
 והו יתבי עד צוארייהו בחלא כולי יומא גרסי בעידן
 צלוי לבשי מיכסו ומצלו והדר משלחי מניהו כי
 דיכי דלא ליבלו איתבו תריסר שני במערתא אחא
 אליהו וקם אפתחא דמערתא אמר מאן לורעיהו
 לבר

עשאו כיון שתלמידיו ובנו ותלמידי תלמידיו עשוהו על מה שקבלו ממנו וכי Neque hoc Rabbini novum, appellare libros quosdam ab alieno Authore. Nam & Mischna, Siphra, Siphre, Tosiphta, facti dicuntur עקיבא דרי אליבא ad cor & sententiam R. Akivæ, et si confecti sint plus quàm sexaginta annis post mortem ejus, ut ibidem Author idem dicit. Et fol. 52. de libro, qui vocatur Pirke, id est, Capitula R. Eliefaris, sic scribit: כבר ידוע שאעפ"י שחז"ל המכונה לרבי אליעזר האחרונים עשו פרקי כמו הזוהר המכונה לרי שמעון וכן נמצא ספר יצירה המכונה לאברהם אבינו, quòd etiam si iste liber (Pirke) cognomen habeat R. Eliefaris, posteriores tamen fecerunt capita ejus, ut liber Zohar cognomen habet R. Simeonis. Sic & liber Jetzira nomen habet Abrahami Patriarchæ nostri. Hæc ibi. His adde Targum in Legem a Joathane Uzielide nomen habens, quòd falsissimum esse, docet dictionis diversitas, & fabularum frequentia. Cæterùm Ramban, id est, R. Mosche bar Nachman & R. Ascher nondum cognoverant Zohar. Mortuus est autem R. Ascher Anno Christi 1248. teste libro Juchasin dicto loco. Circa hæc tempora produit liber similis argumenti, & similis styli, in Chaldaico sermonis genere, מערכת האלהות / cujus Author putatur R. Peretz, teste Schalscheleth hakkabala fol. 55. Unde suspicio possit

studentes. Tempore precum, induebant & operiebant se ac precabantur: postea rursus deposuerunt vestimenta sua à se, ne veterascerent. Cùm sic habitassent per annos duodecim (in Bereschit rabba sect. 79. scribitur שלש עשרה Tredecim. Sic in Medrasch Esther cap. 1. vers. 9. ad וגם ושתי & in Medrasch Koheleth cap. 10. vers. 8. ad ודבר גומין & in Talm. Hierosol. lib. שביעית cap. 9.) in spelunca ista, venit Elias, & stans ad ostium speluncæ, dixit: Quis notum faciet filio Jochai, quòd mortuus est Cæsar, & irritum redditum est decretum ejus? Egredimini & videte homines, quomodo colant & serant, & cæt. Hæc in Talmud. Dicitur hîc, illos interdiu semper studuisse, unde comminiscuntur vulgus Judæorum, eos conscripisse hîc librum Zohar. Hoc primò fabulosum omnino videtur: deinde incredibile, quia post mille demum annos, & amplius, innotescere primùm liber iste cœpit. Quæ Schola in Ægypto tamdiu duravit, ut eum tot seculis ab hominum manibus secluterit? à vermibus & obliteratione conservarit? Hoc animadvertens R. Abraham Zachut, Author libri Juchasin, non R. Simeoni, sed filio, (qui in Bereschit rabba sect. 79. vocatur R. Eliefer) filii Discipulis, & Discipulorum Discipulis eum ascribit. Unde fol. 42. sic ait: ספר הזוהר בנוהו על שמו אף על פי שהז"ל לא עשאו

רש"ב

Raschbam, id est, R. Samuel filius Meir. Hic Meir gener fuit R. Salomonis, & reliquit duos filios, unus dictus vulgò Raschbam, alter Rabbenu Tam, de quo in ר"ה. Raschbam hic fuit unus ex authoribus תוספות Additionum Talmudicarum: Juchasin fol. 131. Obiit anno Christi 1171.

רש"ט

R. Schem tobh, author libri רש"ט טוב id est, Hortus malorum Punicorum. Citatur sæpè in libro Caphtor.

רש"י

Rabbi Salomon Jarchi, abbreviatè *Raschi* dictus, quem quidam scribunt *Rasi*, ut Mercerus in Genesin. Hic in integra Biblia & integrum ferè Talmud commentatus est. Substitit in Parte Talmudica ultima, in Tractatu מכות / ubi fol. 19. 2. successit ipsi in commentando R. Jehuda filius Nathanis, qui de præceptore in hæc verba scribit: רבנו גופו מהור ויחה נשמחו בטהרה ר"י ולא פירש יותר / מכאן ואילך לשון החלמק ר"י יהודה בר גתן. id est, *Rabbini nostri* (scil. R. Salomonis, ordinarii Glossatoris) *corpus mundum est* (alludit ad textum ibidem, ubi de munditie corporis agitur) *Et exiit anima ejus*

possit esse, ex materiæ & styli similitudine, & Zohar tunc factum. Ergo secundum R. Abraham Zachut R. Schimeon non est ejus Author, quoad compositionem, sed quoad doctrinæ summam, quam Discipuli ejus ab ipso didicerant. Si à Discipulis profectus est, quanto annorum serie, aut quot seculorum connexionem illi telam istam pertexuerunt, sic ut ad mille usque annos incognitus fuerit? Dubia itaque non immerito apud doctos est tanta libri hujus antiquitas. Et tamen, si ante quingentos annos primùm natus, vel etiam paulò superius, quid Authorem ejus permovet, ut à tanta vetustate nomen quæreret, & tale quidem, quod à Cabalística doctrina nullam antiquitatis laudem possidebat? nam etiamsi per totum Talmud celeberrima hujus Rabbi Schimeonis memoria sit, non tamen ob cabalam illud est, sed ob decisiones Juridicas, & sententias, in dubiis quæstionibus gravissimè & prudentissimè, latas. Qui diligentius librum legerunt, dicunt Authorem ejus meminisse historiarum quarundam, quæ novitatem sapiant. Eas recensere & in publicum producere, dignum operæ pretium esset. Faciat qui potest, & cui libri copia. Nam certè non omnes, qui eum habent, de eo judicare possunt, ob sermonis & rerum difficultatem. Ego nunc pergo in abbreviaturis.

רש"ב

Christiani. Judæi non quidvis quibûsvis cul-
tris scindunt. Habent semper apud se duos
cultros: unum, כַּלְבַּן שֶׁל בֶּשָׂר Cultrum car-
nis, ad carniû scindendarum usum destina-
tum: alterum, כַּלְבַּן שֶׁל חֵלֶב Cultrum lactis
& lacticiniorum, ac fructuum. Jam quæstio
est, an licitum sit comedere, quod cultro
שׂוֹף scissum aut mastratum sit.

ש"ד

שֶׁרֶשׁ דָּבָר Radix rei, principalis status,
fundamentum, Præcipuum rei.

2. שִׁפְכוּת דָּמִים Effusio sanguinum, cæ-
des, latrocinia. Hinc in Tractatu Talmu-
dico Joma, fol. 9. legitur: Sanctuarium pri-
mum quare fuit vastatum? ob tria scelera:
nempe propter עֲבוּרַת אֱלִילִים / גְּלוּי עֲרִיזָה
ושִׁפְכוּת דָּמִים / idololatriam, incestuosum
concubitum, & effusionem sanguinum sive
cædes. Hæc tria abbreviatè solent scribere
עָא גַע וְשׂוֹד / ut suis locis dictum.

3. שִׁפְרֵי דָּמִי Pulchrum, Bonum, Rectum
videtur, Rectum est, Tal.

ש"ה

שֶׁלְשֵׁלַת תְּקַבְּלָה Catena kabalæ. Nomen est
libri historici qui in Tzemach David sæpè
citatur.

ש"ו פ"ה

שַׁבָּת הַיּוֹם הַזֶּה הַיּוֹם פֶּסַח הַיּוֹם
Sabbatum est hodie,
Pefách

O

ש"ב

שָׂאֵר בְּשָׂרִי Propinquus carnis meæ, cogna-
tus meus, ex Levit. 18. 6. In epistolis fre-
quens.

ש"ג

שׂוֹם בֶּרֶשׁ Nomen filii hominis, id est, no-
men proprium viri. שׂוֹם per Aphæresin, pro
אֶפְרַיִם. Usurpant Masorethæ ad ea vocabula,
quæ quandoque propria, quandoque com-
munia & appellativa sunt. Adducit Elias in
Fragmentis Tabularum. Nostra exemplaria
biblica nunc aliter habent, & ferè integrè vo-
ces scriptas.

ש"ד ע"ב

שָׂפָעַל פִּה Quæ per os, scil. tradita est. Præ-
cedere solet תּוֹרָה Lex. Ea duplex: una תּוֹרָה
שֶׁבְכַתָּב Lex in scripto tradita: altera תּוֹרָה
שֶׁפָּעַל פִּה Lex ore tradita. Hæc Traditiones
continet, quas ore tantum alter alteri tradi-
derunt, inde à Mose usque ad descriptionem
Talmud, in quo scriptis comprehensæ. In
Zohar pro litera שׂ ponitur more Chaldaico
& Talmudico דַּל ut אֹרִייתָא דְבַעַם Lex ore
tradita.

ש"ז

שֶׁל גּוֹיִם Gentilium, id est, Christiano-
rum, vel singulariter שֶׁל גּוֹי Christiani: ut,
שֶׁחָתַךְ בְּסַכֵּי שׂוֹף Quod discidit cultro hominis
Christi

notat: *Sanctificantes se*; Plerique interpretes explicant de illis, qui sanctificant se manibus suis בשתי וערב (id est per crucem) quam faciunt. Intelligit Christianos, quos mox illic expresse vocat וצריים.

ש"ם

ש"ם / שפייר / ווירמש / מעניץ / Germanica vocabula sunt, Speir / Worms / Mens / Spira, Wormacium, Moguntia. In contractibus matrimonialibus solent uti hac abbreviatura. Nempe, si uxor aut maritus primo vel secundo anno moriatur absque liberis, tunc servatur Constitutio vel jus priscum trium harum urbium, in quibus synagoga Judaica totius Germaniae fuerunt antiquissimae. Constitutio ista fuit, ut, si alterutra pars intra biennium decedat sine liberis, pars superstes capiat totam dotem partis defunctae. Si tertio anno maritus absque haerede moriatur, tunc uxor nihil capiat nisi dotem propter nuptias. Subscribunt ergo ad hos contractus, כתקנת ש"ם id est, Juxta constitutionem synagogarum sanctarum S. W. M.

ש"ן

ש"ן / שכתבת זרע / Concubitus feminis, feminis profusio inanis.

ש"ה

ש"ה / שנתת הנם / Odium immeritum. Hoc viguisse

O 2

Pesach est hodie, vide Esth. 3. & in Targ. sec. Talm. Megilla fol. 13.

שה"עה

שה"עה / שלמה המלך עלי השלום / Salomon Rex, super quo fit pax. Sic aliquando, שה"עה pro דוד המלך David Rex, &c.

ש"ז

ש"ז / שתי וערב / Stamen & subtegmen. Textorum vocabula sunt. Hujusmodi textura, quia per formam crucis fit, ideo ad crucem appellandam hac locutione utuntur: ut קרעי ש"ז Laceravit illud cancellatim, καταρσενος, per formam crucis. Appellant etiam sic crucem Christi. Unde Rabbi Bechai Deut. 30. fol. 220. col. 4. editionis Venetae in folio, explicans locum hunc, *Qui sanctificant se & qui mundant se in hortis, post unum in medio*, Jesa. 66. § 1. 17. sic scribit: *Sanctificantes se*, illi sunt filii Edom, (id est, Christiani) quorum consuetudo est, movere digitos suos hinc inde (id est, signo crucis se sanctificare.) *Purificantes se*, Illi sunt filii Ismael (id est, Turcae) quorum consuetudo est lavare manus suas & pedes suos, (quam abluendi consuetudinem ab Esau & Judaeis habent.) *Post unum in medio*, ירמו לשתי וערב id significat crucem Edomaeorum, (id est, Christianorum) per quam se sanctificant. Kimchi ad eundem locum Jesaiae notat:

ש"ל

ש"למה ליריב Nomen proprium celebris Rabbini est, qui scripsit librum de cibis & aliis rebus vetitis ac licitis. In eum librum commentarius extat, in quo subinde hæc abbreviatura occurrit.

2. ש"טאנו לפניך Qui vel quod peccavimus coram te: in libris aut formulis precum.

3. ש"יד לעיל Pertinet supra, id est, ad superiora, convenit antecedentibus adjungi.

ש"דט. שליט"א

ש"יהיה לימים טובים אמן Qui vivat ad dies bonos, Amen. Euphemia post viventis nomen. In titulis librorum sæpè occurrit.

ש"לש

ש"לש לך שלום Salus tibi sit, salus, id est, Salutem plurimam tibi dico. In epistolarum exordiis utuntur.

ש"מ

ש"מנה Audi ex eo. Scribitur & מנה. Apud Talmudicos frequens, pro Inde scias, cognoscas, intelligas, discas. Vel, שמענה מנה, Audimus, percipimus inde.

2. ש"מפורש Nomen expositum. Cabalisticæ sic vocant expositionem nominis tetragrammati יהוה. Sæpius tamen dicitur ש"מפורש. יהוה. Sæpius tamen dicitur ש"מפורש. יהוה. Sæpius tamen dicitur ש"מפורש. יהוה.

3. ש"מלכות Mensa Regum. Talm.

O 3

ש"מע

guisse dicunt in Templo secundo, & propterea etiam vastatum esse. Quia verò illud peccatum nondum est satis expiatum, ideo differitur Templi restauratio. Æquiparatum etiam fuit hoc peccatum tribus peccatis, quæ viguerunt in Templo primo, de quibus paulò antè dictum in ש"ל.

2. ש"מקדושת הים Custodiens gratis, cui opponitur ש"מקדושת הים custodiens pro mercede, Talm.

ש"ט

ש"ט נפטר בש"ט Nomen bonum: Discessit ex hac vita cum nomine bono. Est & nomen proprium, ut supra dictum.

ש"יבה

ש"יבה בשעת התפלה Silentium pulchrum est tempore precum. Vidi in synagogis Judæorum, parietibus inscriptum. Sed nihil minus, quàm hoc, ab ipsis observatur.

ש"לנע

ש"לנע ש"ם / יפת / למך / נוח / עבר Schem, Japhet, Lamech, Noach, Ebher.

ש"ינ

ש"ינ ש"ייהיה נצח Qui vivat æternùm. In epistolis ejus usus, quando viventis nomen exprimunt.

ש"ל

sunt dies anni, & quot sunt præcepta Legis prohibitiva. De his Traditio Talmudica in Tractatu מכות Makkoth cap. 3. fol. 23. 2. תר"ג מצות נאמרו לו למשה בסיני שס"ה לאוין כמניין ימות ההמה, רמ"ה עשיים כנגד איבריו של אדם אמר רב המנונא מאי קראי תורה צוה לנו id est, 613. præcepta dicta fuerunt Mosi in Sinai; 365 negativa, juxta numerum dierum solarium, 248 factiva sive affirmativa, juxta membra hominis. Dixit Rabbi Menunna, Quâ Scripturâ id probatur? הורה Legem præcepit nobis Moses hæreditariam, Deut. 33. 4. ubi הורה Geometricè est 613. Ad hanc Traditionem R. Salomonis glossa est: 248 præcepta faciendi sunt, quia unicuique membro dicitur, Fac, Serva præceptum. 365 præcepta non faciendi sunt, quia unoquoque die monentur homines, ne transgrediantur os DOMINI. Vide Caphthor fol. 145.

ש"ע

שמיני עצרת Octavus dies interdicti sive prohibita operæ. Octavus dies festi Paschatis & Tabernaculorum sic vocatur, quòd totus facer sit, & omnis servilis opera in eo prohibita. Vide Lev. 23. 36. Deut. 16. 8.

2. ש"ל עולם. Sic præcedit רבון vel רבונא ut supra in הלוע רש"ל.

3. ש"הן ערוך. Nomen libri est, constitutiones

O 4

ש"מ

1. ערבית / מנחה / שחרית Matutinum, Vespertinum, Nocturnum, quæ sunt tria tempora precum.

2. ש"י מלך עולם. Omnipotens Rex mundi.

3. שאו מרום עיניכם. Attollite sursum oculos vestros.

ש"נ

ש"יחיה נצח / ut antea in ש"י / quomodo rectius scribitur.

ש"ב

ש"הכל נהיה בדרבנן. Cujus verbo omnia extiterunt, scil. benedictus sit. Pars est consecrationis sacrae in ciborum usu.

ש"ס

ש"שה סדרים. Sex ordines, Sex partes operis Talmudici, quo nomine totum Talmud appellant: ut, ב"ש. In Talmud, שב"ש. Quod in Talmud, שה"ש. Quod &c. In Targum Jon. כל קבל שירת סדרי מתניתא. Juxta sex ordines Traditionum Talmudicarum. Exod. 26. 9. מתניתא idem quod Rabbinicè Traditio, Secundaria lex & doctrina, quæ opere Talmudico comprehenditur.

ש"ס"ה

Literæ numerales sunt, valentes 365, quot sunt

2. שם רע Nomen malum.
3. שלום רב Salus plurima.

ש"ר

שם רשעים ירקב Nomen improborum putrescat, ex Prov. 10. v. 7. Reperi in libro Kabalæ R. Abraham, fol. 26. col. 4. & in lib. Juchasin fol. 159. de Tzadok & Bajethofe, primis Zaducæorum authoribus, usurpatum. In eadem Kabala Rabbi Abrahami fol. 33. col. 4. legitur: על אילו נאמר זכר צדיק לברכה id est, De illis (justis Israëlitis) dicitur: Memoria justæ benedicta sit. De hereticis verò dicitur; Nomen improborum putrescat.

ש"ש

שם שמים Nomen cœlorum, id est, nomen Dei cœlos inhabitantis. Cum servili, כל מעשיך יהיו לשם Omnia opera tua sint ad (honorem) nominis Dei.
2. שמואל שולם Nomen proprium Rab-
bini, de quo vide in אש"ש.

ש"ת

שלמא הנינא Salus secunda. In fine literarum uti solent, quando post conclusionem amplius aliquid adjicitur, quod altera salutis precatione clauditur, ut nos dicimus, Iterum vale.

O 5

ש"מ

tiones omnes juris utriusque continens. Is sic abbreviatè sæpè citari solet.

שע"הול

שחור על הלָבָן זכר להרָבָן Nigrum super albo, memoriale est desolationis, scil. Templi & urbis. Ejus nunquam oblivisci debent, juxta id quod dicitur Psal. 137. v. 5. 6. Inde nigrum orbem aut aliam figuram parietibus albis ædium vel synagogarum appingere solent, cui abbreviaturam istam interdum apponunt.

ש"פ

שֵׁיה פְרוּטָה Pretium æquum pecuniæ. Prutah parvæ monetæ species, unde synedochicè pro Pecunia usurpatur. אֵשׁוּה Æquum, Æquale, quod æquo pretio pecuniæ respondet.

ש"צ

שליח צבור Legatus, Nuncius, Minister cœtus seu synagogæ, qui ad Ecclesiæ vel Scholæ officia expedienda mittitur, אֵדִיטוּס. Cum servilibus, כֶּשֶׁז וּשְׁזָ.

שצ"ם חנ"בל

Vide suprà in litera ה.

ש"ר

שמוח רבא Glossa magna in Exodum. Vide כ"ה.

ש"ם 2.

תא"ם

משלי / איוב / תהלים / Psalms, Job, Pro-
verbia. Apud Masorethas; sed communiùs
transpositis literis vocantur אמ"ת ut suo loco
dictum.

ח"ב

תשעה באב Nonus dies mensis Af, id est,
Julii. Hoc die vehementer lugent, jejunant,
discalceati incedunt, preces dicunt & sacra
peragunt, quia Templum secundum hoc ipso
die vastatum.

ת"כ כ"ב

תפלה בלא בונה פגוהובלא נשמרה Precatio
sine intentione, est sicut corpus sine anima.
Parietibus synagogarum inscribi solet, etsi
nullibi minus intentionis sit, quàm in ipso-
rum precibus.

ת"צ

1. הגוועה גדולה Motio magna, id est,
Vocalis longa: Gram.
2. תקיעה גדולה Clangor magnus. In Min-
hagim & ritualibus libris usurpatur, ubi mo-
dus clangendi in festo novi anni describitur.

ת"ה

תקומת המתים vel תחיית Resurrectio aut re-
vificatio mortuorum.
2. תפלת הדרך Precatio viæ, id est, iter
facientium.

2. שפא תימא Fortè dices, objicies.
3. שומע תפלה Exaudiens preces. In fine
precum solent dicere באי ש"ת / quæ vide in
litera ב.
4. שעת תפלה Hora, tempus precationis,
ut שואל אדם צרכיו בש"ת Cupiens homo ne-
cessitati naturæ consulere in tempore pre-
cum.

ת

ת"א

תרגום אחר Targum aliud. Targum, id
est, Translatio, paraphrasis Chaldaica.
2. תרגום אונקלוס Targum Onkelosii vel
Onkeli. Sic accipitur in R. Salom. Exod.
28. 4. Pro תרגום dicitur & תרגום Transfert,
interpretatur. Quinque libros Moſis tantum
hic Author in linguam Chaldaicam tranſtu-
lit. Fertur fuisse filius sororis Titi Vespasia-
ni, & ad Judaismum conversus, dictus fuit
אונקלוס הגר Onkelos profelytus. Ita scribit
Author libri Juchasin folio 52. sed non satis
clarum & verum est. Vixit tempore Chri-
sti, & antea diximus, eum iusta fecisse Rab-
ban Gamalieli seni, Apostoli Pauli præcepto-
ri, qui octodecim annis ante vastatam ur-
bem obiit. An hic Onkelus excidium illud
viderit, incertum est. Cum servilibus lite-
ris, שחא / כהא תא"ם

bus suam sapientiam gloriosissimè satis proclamant. Vide supra in litera כ.

2. **הא חוי** Veni, vide. In Zohar frequens, quando lectorem ad ocularem quodammodo demonstrationem revocant.

ה"י

תרגום ירושלמי Targum Jeruschalmi five Hierosolymitanum. Rarè id denotat, sed integrè scribi solet **תרגום ירושלמי** differentiaè causâ. Sic usurpatum in Aruch in voce **מרגל** & in **ממן** secundo, à Scribis potius, quàm ab Authore. Præcedunt literæ serviles ו & כ / ut, **והי** / item **כהי** Et sic, &c.

ה"כע

תרגום יונתן בן עוזיאל Interpretatur Jonathan F. Uzielis. Vide **ה"ה**.

הוי"בתא

תשבי יבא ויגיד במי תירון אמתי Thisbi veniet, & indicabit ore suo solutionem veram. In præfatione libri יוסף דעת. Idem cum sequenti **ת"קו**.

ת"קו

תשבי יחרץ קשיוח ובעיות Tischbi solvet objectiones & quæstiones. In Talmud frequentissimum, quando occurrit quæstio vel objectio difficilima, quam explicare nequeunt.

ה"ו

Apud Chronologos **ה** est תחלה Principium: & ו est Sex, nempe, Principium horæ sextæ, & initium perpetuum Tekuphæ five æquinoctii verni, mense Nisan five Martio.

ה"ובכ

הבנה ותחבונן במהרה בימינו Ædificetur & erigatur citò in diebus nostris, scil. Jerusalem urbs sancta. Subjectum legitur aliquoties nomini **צפת** quo Jerusalem intelligitur, five simpliciter, five abbreviatè, pro **צפי פאר** / **תפארתו** / **תפארתה** vel **תפארתו** / **תפארתה** appellatur **ארץ צפי** / **ארץ צפי** / Dan. 8. 9. & 11. 16. Ezech. 20. 6. Psal. 48. 3.

חוש"לבע

תם ונשלים שבה לאל כורא עולם Absolutum & perfectum est: laus sit Deo creatori mundi. Fini librorum apponi solet. Aliquando plenius scribitur, **חונשי לבוע**.

ה"ח

תלמיד חכם Discipulus sapientis, Sapientiaè studiosus, Philosophus. Sapiens: plur. **תלמידי**. Apud priscos Hebræos usitarum fuit, se non sapientes, sed Discipulos sapientum appellare. Hodie nulli tituli sufficiunt, quibus

cabulum *Isch*? איש ולא אשה? *Isch* Vir, & non Mulier, ait.

2. לַאֵל לָאֵל Laus Deo. Aliquando additur ה in fine, pro חי Vivo.

3. תָּרִי לְשָׁנַי Duæ significationes. Apud Maforethas, quando vocabulum aliquod duo significata diversa habere notant. Cum servili בהל In duplici significato.

4. תִּרְצֶה לִידַע Volueris scire. In libro Astronomico עֲבֵרֹנוּהָ sæpè occurrit: Vel, תִּרְצֶה לְחֲשׂוֹב Volueris supputare.

ח"ל

In præcedenti explicatum.

ח"מ

תְּבוֹרַךְ מְנַשִּׁים Benedicte sis præ mulieribus, scil. aliis, id est, omnium aliarum mulierum benedictissima, ex Judic. 5. 24. Nomi- ni mulieris viventis subjici solet, quando in Epistolis salus ipsi ascribitur.

ח"מכ

תְּהִי מְנוּחָתוֹ כְּבוֹד Sit requies ejus gloriosa. De piis defunctis sic loquuntur.

ח"מכ עוכי

תְּהִיא מִיתָתוֹ כְּפָרָה עָלָיו וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל Sit mors ejus propitiatio pro ipso & pro universo Israël. Sic loquuntur de reo ad mortem condemnato,

queunt. Tunc ad Tischbi, id est, Eliam Prophetam reducem, ejus solutionem rejiciunt. Elias autem sic vocatur 1 Reg. 17. 1. Sic R. David Ezech. 42. ab initio de structura nova ista dicit: *Dico ego, quòd textum hunc עתיר אליהו לפרשה* explicaturus est aliquando *Elias*.

ח"כ

חֹרֶת כְּתוּבִים Lex sacerdotum. Libri antiquissimi nomen est, agens de ritibus & juri- bus Sacerdotum ex libro tertio Mosis. Aliàs etiam simpliciter סִפְרָא appellatur, & con- scriptus est circa annum Christi centesimum. Inde frequens apud Talmudicos חֲנִיא כְּתוּב Traditio est in Toras cohanim. Vocatur liber tertius Mosis חֲנִיא כְּתוּבִים: ut, תּוֹרַת כּוֹהֲנִים מְנַשֵּׁה הִירָה, Menasse שׁוֹנָה חֲמֵשִׁים וְחֲמֵשָׁה פָּנִים. בתורה כוהנים quinquaginta quinque modis explicavit librum tertium Mosis, Sanhedr. fol. 103. 2.

ח"ל

חֲלָמוֹר לֹמֵר Doctrina est dicere, Doctri- na textus, vox hæc vult dicere. Talmudici & Rabbini utuntur, quando aliquid notan- ter vel generaliter dictum, latiori vel specia- liori doctrinâ explicant: ut, עַל כֵּן יָעֹזֵב אִישׁ, על כן יעזוב איש, &c. Idcirco relinquet vir patrem suum, &c. Gen. 2. 24. איש מה חלמור לומר. *Isch* quæ do- ctrina est ad dicendum? quid me docet vo- cabu-

ח"ע

ח"ע עשר Duodecim. Pro עשר Chaldaicè עשר / & inde elisà gutturali. ח"ע עשר Sic appellant Prophetas minores, quorum libri duodecim sunt.

2. ח"ע ערבית Oratio vespertina. In precum libris.

3. ח"ע חורת עולם Libri celebri nomen est, qui sæpè citatur in Caphtor.

ח"ב

ח"ב חבוא עליו ברכה Veniat super eum benedictio. In epigraphis literarum ejus usus est. Vide Epistolas nostras Heb.

ח"ק

ח"ק חנועה קטנה Motio parva, id est, vocalis brevis, vel pluraliter, חנועות גדולות Gram.

2. ח"ק חקיעה קטנה Clangor parvus. Vide ח"ק.

3. ח"ק חנא קמא Doctor primus. Doctores Talmudici vocantur Tannajim. Cum literis servilibus, חנא קמא. Sic חנא קמא / חנא קמא.

ח"ר

ח"ר חנו רבנו Tradiderunt, Docuerunt Rabini nostri. Talm.

ח"ר חנו רבא Abyssus magna.

ח"ר"ג

ח"ר"ג Literæ numeri sunt, valentes 613, in quot

P

quot

nato, ut ejus morte delictum expietur, & alii exemplum capiant & sibi caveant. Misera consolatio.

חנ"ב

חנ"ב חנ"ב חנ"ב חנ"ב Sit anima ejus in paradiso, Amen. Pro חנ"ב חנ"ב communius dicunt חנ"ב חנ"ב Requies ejus. De defunctis.

חנ"ה

חנ"ה חנ"ה חנ"ה חנ"ה Doctrina, Traditio etiam talis est. Talm.

חנ"כ

חנ"כ חנ"כ חנ"כ חנ"כ Lex, Prophetæ, Hagiographa, tres partes totius sacræ Scripturæ Veteris Testamenti. Apud Masorethas in usu est, ut Deut. 21. 23.

חנ"צ

חנ"צ חנ"צ חנ"צ חנ"צ Sit anima ejus ligata in fasciculo viventium, ex 1 Sam. 25. 29. De defunctis.

ח"ס

ח"ס ח"ס ח"ס ח"ס Correctio, Aptatio Scribarum. Octodecim loca biblica sunt, quæ dicuntur Scribæ correxisse, & enumerantur in principio libri Numerorum in notis Masorethicis. Aben Esra ipsorum correctionem plerumque rejicit, & rectè.

ח"ע

quos secunda abbreviatura, *Tekia*, *Schevarim*, *tekia*. Tertia, *tekia*, *terua*, *tekia*. Observandum, ex תרועה non esse primam literam desumptam, sed secundam, ut hæc vox distingueretur à תקיעה / quæ & ipsa à litera ת incipit. Insolens alioquin planè est, alias, quàm primas literas, ad abbreviaturas transferri.

ת"ח

תלמוד תורה Studium Legis, quod magnificè passim prædicant. Cum servili, כל אדם. Omnis homo obligatus est ad studium Legis: כל מי שאינו עוסק בהח נקרא נוהג. Quicumque non dat operam studio Legis, vocatur reprobus. Et Rambam Parte 1. Madda, folio 18. scribit: אין לך מצוה בכל המצות כולן שהיא שקולה כנגד למוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה id est, Non est præceptum ullum inter omnia præcepta, quod tantum sit, quantum studium Legis, sed studium Legis æquiparatur omnibus præceptis, quia studium adducit ad opus, ut scil. id opere præstet, quod per studium apprehendit.

2. תלמיד תורה Discipulus Legis, Studiosus Theologiæ. Sic apud priscos Hebræos se quidam vocarunt, quòd magis pium & honorificum censerent, vocari Discipulum Legis, seu verbi divini, quàm חכמים Sapien-

P 2

tum,

quot præcepta, universa Lex Mosis, dividitur Judæis. Horum mentio in Targum ubi Noomi dicit: איתפקידנא למנטר שיה מאה / ותלת עשר פקודות id est, Jubeor ego observare 613 præcepta, Ruth. 1. v. 16. in Venetis. Vide supra רמח.

ח"ש

ח"ש Veni audi. In Talmud frequens, quando ad objectionem respondent.

חש"בעפ

חש"בעפ Lex oretenus tradita. Traditiones patrum sic vocantur.

חש"בצ

חש"בצ Responsiones Schimeonis filii Tzemach. Scripsit librum שאלות ותשובות Quæstionum & responsionum, qui sic abbreviatè citari solet. Meminit Juchafin fol. 134.

חש"רה . חש"ת . תר"ת

Tria symbola sunt clangorum, quos edunt in festo tubarum. Primo die ראש השנה novi anni, cornicen ter cornu inflat, sonis distinctis. Primò sonos edit, quos prima abbreviatura denotat, nempe, תקיעה / שברים, תקיעה / תקיעה / Tekia sonus fixus & æqualis. *Schevarim*, fractus: *Ternah*, mixtus. Secundò, quos

O P E R I S
T A L M U D I C I
B R E V I S R E C E N S I O
C U M

*Ejusdem Librorum & Capitulorum
Alphabetico Indice.*

Alterum subsidium, quod intelligentiam in libris Rabbiorum juvat, est tenere, vel ad manus expositam habere Operis Talmudici in libros & capita divisionem, & eorum Alphabeticum indicem. Inde enim ad rectam & perfectam suæ doctrinæ confirmationem, plura ferè adducere & citare solent, quàm ex Lege aut Prophetis. Citant autem quandoque Partes ejus generales, quandoque Partium libros, quandoque librorum capita, interdum libros & capita simul: Capita autem vel numero, vel primis ipsorum verbis. Exempli causâ: Prima verba Lexici Talmudici Aruch sunt, *בְּשֵׁבַת בְּרִישׁ* *In Schabbath, in principio Gemarae, Capitis Habbone.* Hic Schabbath est libri Talmudici nomen: *Gemara* pars textus Talmu-

-הווי

P 3

mu-

tum, qui etiam traditionibus & Legi non scriptæ innitebantur.

3. *תפארת* *Decus.* Species una ex decem numerationibus cabalisticis, quam sic à prima & ultima litera notant. Frequens in Zohar, & aliis libris Cabalisticis.

הם ונשלם ספר ראשי תיבור

זבח תורה לרוכב בערבות

F I N I S.

O P E

TALMUD est Opus doctrinale, sive Corpus doctrinae magnum, à variis ac doctissimis quibusque Rabbis compilatum, multiplicem omnium Scientiarum doctrinam continens, & potissimum Jus civile ac canonicum Judaeorum plenissime ac perfectissime proponens, ut secundum illud universa gens & Synagoga Israelitica optimè feliciterque vivat. Multiplex etiam ipsi historia infera est, quæ quia profundos, arcanos & mysticos sensus plerumque comprehendit, ideo à paucis intelligitur, & juxta externam literam putidissimarum fabularum nomen potius occupat. Quia verò Lex Moïsi, per se (ut volunt) obscura & imperfecta, in Talmud dilucidè & perfectè explicatur, ideo etiam augusto Legis nomine ab ipsis indigitatum est. Nam Lex duplex: una, תורה שבכתב Lex quæ in scripto, altera תורה שבעל פה Lex quæ per os, scilicet tradita. Illa quinque libris Moïsi descripta est: hæc oraliter tantum propagata fuit, inde à Moïse usque ad centenos aliquot annos post natum Christum Servatorem nostrum, quando & ipsa in librum relata est, ne propter extremam populi Judaici dispersionem totaliter periret.

Authoritas ipsi conciliata, partim, ab Authoribus, partim, à materia.

Author primus statuitur Moïses Propheta, qui cum Legem scriptam uno die à Deo ac-

P 5

cipe:

missionis peccatorum, quòd extincta fuit lux terrena, quòd fores Templi per se apertæ, vel ut Evangelistæ loquuntur, velum Templi spontè ruptum & scissum, quid aliud significare debebant, quam totalem omnium caeremoniarum abrogationem, & lucis coelestis, quâ se indignos fecerunt, privationem? Hæc cum quadraginta annis ante desolationem Templi contigisse affirmant, non obscure est, ea ad tempus mortis Christi referenda esse, & istam spontaneam Januarum apertionem cum velo scisso, quam Evangelistæ vocant, omnino convenire. Sed redeamus ad id unde digressi sumus. Diximus, Rabbinos passim in suis scriptis citare libros Talmudicos, & universam suam doctrinam ex Talmud, tanquam certo juris corpore, confirmare. Videamus ergo, quid sit Talmud, quæ ejus Authoritas, & quomodo in Partes ac membra dividatur.

TALMUD aliquando idem est quod תורה Doctrina, aliquando idem quod למיד Studium, Perceptio, Apprehensio doctrinae, discendi actio & q. d. discentia, a למד Didicit. Priori modo per metonymiam sumitur pro libro, quo doctrina continetur, qui κατ' ἐξοχήν vocatur Talmud, id est, Liber doctrinalis, quia solus iste universam doctrinam & scientiam populi Judaici comprehendit, de quo hic breviter agere proposuimus.

TAL-

Mosis ait, Legem scriptam Mosis fundatam esse super Lege orali; וזה לנו האות שמך משה על תורה שבעל פה שהיא שמרה ללב ולעצם מרפא כי אין הפרש בין שתי התורות ולעצם מירי אבותינו שתיהן לנו כמורורת id est, Id-que nobis signum est, quòd fundatus est Moses super Legem oralem, quæ est lætitia cordi, & ossibus medela. Nulla enim est differentia inter duas has Leges, quæ per majores nostros ambæ nobis traditæ sunt.

R. Isaac Corbelensis in libro עמורי גולה *Amude gola*, sive libro Præceptorum parvo, fol. 39. docet, fundamentum Religionis Judaicæ esse Legem oralem seu Traditiones Patrum, non Legem scriptam Mosis: אל תחשוב כי עיקר התורה נכתב כי אדרבה עיקרה אותה שבעל פה ועל תורה שבעל פה נכרת ברית דכתיב כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית והו אוצרו של הקדוש ברוך הוא כי היה גלוי לפני ישראל עתידין להיות גלויין בין האומות ויעתיקו הגוים ספריהם לפיכך לא רצו שתכתב וכי id est, Ne existimes, quòd fundamentum sit Lex scripta, quin potius fundamentum est illa quæ ore tradita: nam propter Legem oralem initum est fœdus (cum Israelitis à Deo) sicut scriptum est: *Quia juxta verba hæc pango tecum fœdus, & cum Israele*, Exod. 34. v. 27. & hæc sunt thesaurus sancti Dei benedicti. Sciebat enim futurum, ut Israëlita transportarentur inter alios populos, & quòd trans-

scri-

cipere potuisset, Deus ipsum per dies quadraginta detinuit, ut scriptæ Legis explicationem interea perfectè addisceret. Moses deinde oralem illam Legis explicationem tradidit Jehosua, is septuaginta senibus, illi Prophetis, ipsi Synagogæ magnæ: ab ea præstantissimis quibusque Rabbinis sequentibus successivè tradita est, eo usque, donec oraliter amplius conservari non potuit. Mosis & Prophetarum Authoritatem cum nemo facile rejecturus esset, laborandum erat, ut Rabbino- rum fides indubitata constaret. Eam ergo variis modis asseruerunt, principaliter autem laudibus, minis, pœnis. Inde tandem factum, ut Legem oralem, Legi scriptæ æquipararint, jura, edicta, scripta, verba Rabbino- rum, Prophetarum verbis prætulerint, immò Rabbino- rum verba quasi Dei verba habenda esse, impiissimè asseruerint, & contemptum ipsorum mortis pœna vindicandum, impudentissimè statuerint. Pluribus hæc probari possent, sed pauca testimonia, quæ mox subjiciemus, fidem facient.

Materia Authoritatem conciliat, quia ea Legis scriptæ partim est lucidissimus commentarius, partim ejus complementum & fundamentum, sine quo lex scripta omnino labasceret. Quæramus hinc fidem, sed breviter.

Aben Ezra in præfatione sua in Legem
Moy

Moniti estote honorem præbere condiscipulis vestris, & avertite liberos vestros à studio-biblico, & collocare eos inter genua sapientum; *Cod. juris Berachoth, fol. 28. 2.* Glossa, לא הרגילום, id est, Ne assuefaciatis eos in lectione-biblica plus quàm fatis est.

In Codice juris *Berachoth* fol. 5. 1. docetur, Legem oralem æquè esse à Mose, atque Legem scriptam his verbis: מאי דכתיב ואתנה לך ארת ליהודי האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם להות אתי עשרת הדברות / והתורה זה מקרא / והמצוה זו משנה / אשר כתבתי אל בניאים וכתובים / להורותם זה גמרא / מלמד שכולם ניתנו למשה מסוגי id est, Quid est illud quod scriptum legitur: *Et dabo tabulas lapideas, & Legem & Præcepta, qua scripsi, ad docendum ea ipsos, Exod. 24. 12. Tabulas, id est, decem præcepta. Et Legem, id est, Biblia. Et præcepta, id est, Mischnam, Traditiones majorum. Que scripsi, id est, Prophetas & Hagiographa. Ad docendum ea ipsos, ea est Gemara, id est, decisio Traditionum Talmudicarum. His docemur, omnia ista data esse Mosi è monte Sinai.*

In Cod. Juris Chagiga, fol. 10. 1. docetur, non habere pacatam conscientiam illum, qui de studio Talmudico regreditur ad studium biblicum. Verba hæc sunt: Propheta inquit, וליצא ולבא אין שלום אמר רב כיון שיצא אדם

מכר

scripturi essent gentiles libros ipsorum, idcirco noluit scripto tradi Legem oralem, &c.

Rabbi Bechai in libro הקמה כד *Cad hakke-mach* Cadus farinæ, fol. 77. col. 3. in eandem sententiam scribit: ושה סדרים אלו הם תורה שבעל פה כי עיקר התורה היא תורה שבעל פה שאין תורה שבכתב יכולה להתבאר כי אם ע"י תורה שבעל פה / Id est, Sex ordines (partes corporis Talmudici) sunt ipsa Lex oralis: nam fundamentum Legis scriptæ est Lex oralis. Etenim Lex scripta non potest explicari, nisi per legem oralem.

In Codice juris *Bava metzia*, fol. 33. 1. traditur, studium Talmudicum præstantius esse studio Biblico, his verbis: העוסקים במקרא מידה ואינה מידה במשנה מידה ונושלין עליה שכר גמרא אין לך מידה גדולה כי id est, Qui operam dant lectioni Biblicæ, virtus aliqua est aut potius nulla virtus (id est, parum admodum est:) *δουλεύουσι* Traditioni vel Legi secundariæ patrum, virtus est propter quam accipitur præmium: Gemaræ, id est, studio Talmudico, virtus est quâ nulla præstantior. Inde, cùm R. Elefarem agrotantem visitarent aliquando officii causâ discipuli ejus, dixerunt ipsi, ר' למדנו ארבות חיים ונזכה בהו לחיי העולם הבא Rabbi, doce nos vias vitæ, ut acquiramus in iis vitam futuri seculi. Respondit ipsis: הזהרו בכבוד הבריות ומנעו כניכם מן ההגיון (הושיבוכם)

enim dixerunt (Doctores nostri Talmudici:) Magnum est studium Talmudicum, quod adducit (ex theoria) ad praxin.

Laudata & trita in Rabbiorum scriptis est sententia: בני הזהר בדברי סופרים יותר / מדברי תורה / id est, Fili mi, attende ad verba Scribarum magis, quam ad verba Legis, scil. Mosis. Exstruxerunt hoc præceptum super Eccl. 12. v. 12.

In Cod. Juris יבמות fol. 20. 1. sanctitatis elogio donantur studiosi juris Talmudici: Verba juris sunt: כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש / Quicunque firmiter servat verba Sapientum, vocatur Sanctus.

In corpore Juris Hierosolymitano, Cod. Berachoth, ut adducit R. Jacob in libro כפתור *Caphthor*, fol. 121. legitur: רבא אמר תרע / לך שרברי סופרים חביבים מדברי נביאים / id est, Rabba dixit: Scito verba Scribarum a mabiliora esse verbis Prophetarum. Ibidem vulgare, Sapientes חכמים עדימי מנביאים, præstantiores sunt Prophetis. Ratio, quia Prophetæ tenebantur suam doctrinam confirmare miraculis & aliis extraordinariis signis: de sapientibus autem absolute & simpliciter dictum, *Et observabis, ut facias juxta omnia, quæ docebunt te*, Deut. 17. v. 10.

In Cod. Juris ערוכות *Erwoin*, fol. 21. 2. poena determinatur contemptoribus statutorum Rabbiorum, his verbis: כל העובר על

מדבר הלכה שוב אין לו שלום / id est, *Egrediuntis aut venientis non erit pax*, Zach. 8. 10. Raf dixit: Quando egreditur homo ex constitutionibus Talmudicis, deinceps non est ipsi pax: גלסא, מדבר הלכה לרבר, שיוצא אדם מקרא שוב אין לו שלום שאין הוראה מדבר מקרא / שהמשנה מפרשת סתימת התורה / id est, Quando egreditur homo ex doctrina Talmudica ad doctrinam Biblicam, tunc amplius nulla ipsi pax est. Nulla enim est demonstratio ex doctrina Biblica, quum *Mitchna* seu *דבר תורה* explicet arcanum Legis scriptæ.

In libro הזהב *Misbeach hassabaf*, *Altare aureum*, cap. 5. studium Talmudicum omnibus aliis studiis & scientiis præfertur, idque ex communi Doctorum sententia: התלמוד המקודש אין למעלה ממנו / Id est, Sanctissimo Talmud nihil est superius.

Ibidem: אי אפשר לעמוד ועל עיקר תורתנו הקדושה שהיא תורה שבכתב כי אם ע"י תורה שבע"פ שהיא פירושה / Id est, Impossibile est consistere nos posse super fundamento Legis nostræ sanctæ, quæ est Lex scripta, nisi per Legem oralem, quæ est explicatio ejus.

Sequitur ibidem: אפילו מעט מן התלמוד יספיק יותר להביא לידי יראת שמים משאר למודים הרבה ועליו אמרו גדולי התלמוד שמביא לידי מעשה / id est, Etiam parumper ex Talmud sufficit magis adducendum ad timorem Dei, quàm reliqua studia plurima. De eo enim

Rabbini isti vino & Venere incensi & victi, per noctem concubuerunt. Sequenti die à Rege moniti, ut quid ita licenter contra Legem suam peccarint, cum rubore & magno conscientiae vulnere discesserunt, & mortem sibi propterea optarunt, וכתוך השנה ממו כולם, & intra annum mortui sunt omnes morte repentina. Hoc totum ipsis contigit, quòd præceptum Sapientum Rabbiorum de non bibendo vino gentilitio pre-
vissent, per cujus contemptum in reliqua scelera fuere pertracti. Ergo Sapientum oracula non sunt contemnenda.

Denique in libro חשקוני *Chaskuni*, fol. 94. pag. 2. in notis ex *Baalhatturim* collectis legitur, והולק על רבו כחולק כל השכינה והמאמן, בידיו חכמים כמאמן בשכינה, id est, Qui dissentit à Doctore suo, perinde est, ac si dissentiret à divina Majestate: qui autem credit verbis Sapientum, est ac si crederet ipsi Deo. Plura in hanc sententiam vide in Synagoga nostra Judaica cap. 1.

Vides, Lector, obstinatissimæ & obsecratissimæ gentis, de suo Talmud & ejus compilatoribus, impudentissima & impia elogia. An ergo mirum, quòd Dei Verbum reliquerunt, & Patrum Traditiones secuti sunt? Hæc causa est, quòd in omnibus suis scriptis nil nisi Talmud suum, Sapientes & Rabbinos suos perpetuò crepent, & subinde lectori ipso-

DUDU

Q

rum

על דברי סופרים חייב מיתה. Quicumque transgreditur verba Scribarum, reus sit mortis. Id in libro *Caphtor*, antè dicto loco, exemplo illustratur, petito ex libro אימרה כנגדלווה (nomen ex Cant. 6. 3.) *Ajuma kenidgaloth* (nomen ex Cant. 6. 3.) in hanc sententiam:

Rex gentilis Purgandicus convocatis suis consiliariis instruxerat cœnam magnificam, ad quam etiam invitaverat undecim honoratissimos in sua terra Rabbinos. Illi accedentes, supra spem honorifice à Rege excepti fuere. Tria autem ipsis Rex postea proponebat, ut vel carnem suillam lautissimè apparatusam secum comederent, vel cum pulcherrimis fœminis gentilibus concumberent, vel vinum gentilium cum ipso biberent. Judæi triduanum deliberandi spacium sibi postularunt. Eo elapso, responderunt, duo priora expressè in Lege sua prohibita esse, ideoque se id facere reculare, tertium quia à Rabbinis tantummodo vetitum sit, se id minimè abnuere. Cœna sic fuit apparatusa, & Judæi ad mentas facili arte in circulum volubiles collocati. Ubi largiùs bibere cœpissent, mensæ fuerunt clanculùm gyratæ, sic ut carnes suillæ ipsorum manibus obvenirent. Judæi nihil tale animadvertentes, & luxu jam diffuentes, carnes illicitas incauti comederunt. Tandem choreæ institutæ, mulieres formâ præstantes adductæ, cum quibus etiam sancti Rab-

usque ad Rabbi Jehudam, qui à sanctitate vitæ dictus fuit *Rabbi Jehuda hakkadosch*, id est, Sanctus, & *Rabbi Jehuda bannasi*, id est, Princeps. Floruit sub Imperatore ANTONINO, Anno Christi 150. Videns ille sapientiam Judæorum imminui, Legem oralem oblivioni tradi, populum Judaicum dissipari, cogitavit seriò de Lege orali conservanda & restauranda. Collegit itaque omnium Judæorum sui temporis schedas & chartas, quas quisque sibi memoriæ causâ notarat, & ex iis librum confecit, qui dictus fuit ספר משניות *Sepher mischnajoth* Liber Traditionum. Hic liber publicam autoritatem & fidem accepit, & ab omnibus Judæis, tam in terra Israël, quam Babylonia viventibus, ceu authenticum Juris Corpus, fuit receptus, & in Academiis explicatus. Divitus autem fuit in Partes generales sex, de quibus mox agetur.

Gemara est altera pars Talmud, quæ disputationes Doctorum super libro *Mischnajoth*, in terra Israël & Babylonia habitas, & earundem decisiones continet. Hæ duæ Partes sic per totum Talmud sunt dispositæ, ut *Mischna* quælibet, tanquam Juris textus præcedat, *Gemara* cuique *Mischnæ*, tanquam ejus in diversas sententias ventilatio, ac absoluta decisio, rectâ subjiciatur. Atque sic hæc duo, *Mischna* & *Gemara*, conjunctim accepta integrum Talmud

Q2

consti-

rum sententias & edicta obrudant. Plurimum ergo Rabbiorum scripta legenti proderit, Operis hujus Talmudici in libros & capita divisionem ante oculos propositam habere, ut tanto melius de loci citati autoritate & certitudine judicare, & Talmudicos libros ab aliis Rabbiorum libris discernere quilibet possit. Jam ad divisionem ejus accedamus.

Talmud aliud est ירושלמי *Jeruschalmi* five Hierosolymitanum, aliud בבלי *Baveli* five Babylonicum.

Talmud Jeruschalmi five Hierosolymitanum est, quod pro Judæis in terra Israël viventibus scriptum fuit. Autor ejus R. Jochanan ex tribu Joseph, qui Caput synagogæ fuit in terra Israël per annos octoginta, absolvitque hoc Talmud Anno Christi 230. ut est in *Tzemach David*, fol. 44. Quia verò pauciores Judæi in terra Israël habitabant, neque etiam perfectè omnes constitutiones ac decisiones contineret, ideo minor ejus semper fuit usus, ad hæc usque tempora.

Talmud Baveli five Babylonicum est, quod pro Judæis in Babylonia & aliis peregrinis terris viventibus fuit conscriptum. Id constat ex משנה *Mischna*, & גמרא *Gemara*.

Mischna est δὲ δεύτερη Lex secundaria, omnes Traditiones Patrum continens, quæ inde à Mose usque observatæ, & successivè per oralem traditionem propagatæ fuerunt, usque

II. מועד Festorum, Solennitatum. Agit de tempore, quo sabbathum aliaque festa inchoari, finire & celebrari debeant.

III. נשים Mulierum. De uxoribus duccendis vel repudiandis, de mulierum officiis, affectibus, morbis & similibus.

IV. דמיון Damnorum: De damnis ab hominibus vel bestiis illatis, de eorum poena & compensatione.

V. קדושים Sanctitatum. Agit de sacrificiis & variis rebus sacris.

VI. טהרות Purificationum. Agit de munditie & purificatione vasorum, supellectilis & aliarum rerum, ac earum immunditie & pollutione.

Hæ sex partes Hebræis dicuntur *שש* / *שש* Sex Ordines five ordinationes, quæ totum Talmud constituunt, quod eadem appellatione sic sæpè vocatur, ut in illo Rabbinico: *נמשלה המקרא כמים והמשנה כין / והש"ס כקונדיטון ועוד נמשלה התורה כמלה / והש"ס כקונדיטון ועוד והמשנה כמילפין והש"ס כבשמים / id est, Similis est Textus Biblicus aquis, Mischna vino, Talmud condito: item, Similis est Lex salis, Mischna piperi, Talmud aromatibus. Mentio sex horum Ordinum in Targum Jonathanis in Legem, ubi ita legitur: *ויהי שיה ירעו להו' בל קבל שיה מורי התניתא* Et sex aulea seorsum juxta sex Ordines Mischnajoth five Talmudicos, Exod. 26. 9. Vel hinc apparet, hoc Targum*

Q 3

non

constituunt, quod dictum בכלי חלמוד *Talmud Baveli* seu Talmud Babylonicum, & absolutum ac receptum fuit Anno Christi 500. juxta quod Judæi omnes ab eo tempore semper vixerunt, atque etiamnum vivunt. R. David in lib. *Tzemach* fol. 48.

Aliquando vocabulum Talmud strictè & specialiter sumitur pro Gemara, ut in illo: לעולם ישלש אדם שנותו שליש במקרא ושליש במשנה ושליש בתלמוד ומי ירע כמה ח"י Semper tripliciter dividat homo annos suos: tertiam partem tribuat studio Biblico, tertiam Mischnæ, tertiam Talmudicæ doctrinæ, id est, Gemaræ: in De Idololatria cap. 1. Gemara tamen non omnibus libris addita est, sed excipiuntur viginti septem, qui materiam continent, cujus observatio tantum locum habet in Terra Sancta & Templo Sancto. Terræ autem recuperandæ, & Templi reædificandi cum spes exigua aut nulla affulgeret, istas materias intactas dimiserunt, & Eliæ ac Meschia venturo explicandas & excutiendas reliquerunt.

Partes Talmudicæ generales sex sunt, quas primò R. Jehuda in libro Mischnajoth constituit.

I. זרעים id est, Semen. Agit enim de feminibus, frugibus, fructibus, herbis, arboribus; de fructuum usu privato & publico: de seminibus homogeneis & heterogeneis & similibus.

II. מועד

idem quod *Mischna & Barajesa*, משנה וברייטה doctrinam Talmudicam ordinariam & extraordinariam.

DIVISIO Partium Talmudicarum.

Quisque Seder five unaquæque Pars dividitur in libros, liber in capita, caput in Mischnas five aphorismos doctrinales. Liber, quem hic dicimus, ipsis vocatur מסכת *Massecher*, aut Chaldaicè מסכתא *Massichta*, pluraliter מסכתות *Massichtos*. Nos etiam *Codicem* vel *Tractatum* appellare possumus. Caput libri dicitur פרק *Perek* vel פרקא *Pirka*.

I. SEDER זרעים SERAIM.

Prima pars, De feminibus & fructibus terræ, continet libros *undecim*.

I. ברכות *Berachos*: De precibus & gratiarum actione pro terræ fructibus, ac omnibus omnino beneficiis, quo tempore, quo loco & quibus aliis circumstantiis preces dicendæ sint. Capita ejus sunt *novem*. Hic duntaxat Gemaram additam habet: sequentes decem sunt sine Gemara.

II. באר *Peah*, Angulus: de angulo aliquo agri pauperibus relinquendo, ut ejus fructus colligant. Capita ejus *octo*, ubi malè in Galatino *decem*.

III. דמאי *Demai*, Res dubia. Agit de rebus, de quibus dubium, an decimæ Deo datae sint,

Q 4

non esse illius Jonathanis, qui Prophetas transtulit, sed alterius cujusdam, qui non tantum R. Jehudâ, sex istorum Ordinum primo authore, sit posterior, sed etiam ipso Talmud, cujus fabulas plurimas comprehendit. Item: *Benedictum sit nomen DOMINI, qui dedit nobis Legem per manus Moysi, Scriba illius magni, quæ inscripta fuit duabus tabulis lapideis, nec non sex Ordines Mischna, ac ipsum Talmud cum lectione Cant. 1. 2. in editione Veneta. Item: Synagoga Israelis inquit: Illi Deo cupio ministrare, qui interdum amictus est stolâ albâ instar nivis, וְעַם כְּשֵׁרִין וְאַרְבָּעֵרֶת סֶפֶרן דְּאִוְרֵייתָא וּפְתוּמֵי זְבוּזָא וְכַתְיֵי וּבְלֵילָא הוּא עָסִק בְּשִׁיתָא סְדְרֵי מְשֻׁנָּה* occupatus est, vel studet viginti quatuor Libris Biblicis, & Verbis Propheticis ac Hagiographis, & noctu occupatus est in sex Ordinibus Talmudicis, Cant. 5. 10. En Deum Judaicum studentem in Talmud. Quod si Deus ipse tanti hanc sapientiam Talmudicam facit, quo in pretio homo eam habebit? Hinc non immeritò Schola Elia statuit, כל השומר הלכות מובטח לו שהוא בן העולם הבא *Quicumque discit Traditiones Talmudicas, persuasus esse debet, se futurum filium vite æternæ, ut legitur in libro Nidda fol. 73. in fine. Halacha* propriè est Discursus, discussio, examinatio & decisio alicujus quæstionis dubiæ, à Doctoribus Talmudicis proposita, unde Glossa in præcedenti loco explicat, esse idem

Sacerdoti offerre. De quinque autem rebus præcipuè datæ fuerunt, quarum variæ circumstantiæ explicantur. *Capita* habet *quatuor*.

X. **עֹרֵלָה** *Orlah*, Præputium. De præputio arborum, quæ per tres annos primos à plantatione præputiata dicebantur, ideoque ipsorum fructus illiciti erant. *Capita* ejus *tria*.

XI. **בִּכּוּרִים** *Biccurim*, Primitiæ. Qui, de quibus rebus, & quomodo primitiæ in Templo offerri debebant. *Capita* ejus *quatuor*, ut Talmudicum corpus habet. Libri *Mischnajoth* separatim editi, habent tantum capita *tria*, & quartum adjicitur extrinsecus, tanquam extraordinaria quædam doctrina & constitutio à veteribus observata de jure androgynorum. Doctrina ista vocatur **בְּרִיתָא** *Barajesa*, Elucidatio, Declaratio.

Capita omnium horum librorum *septuaginta quinque*.

II. SEDER מוֹעַד מוֹעַד MOED.

Secunda pars de sacris Festis, habet libros *duodecim*.

I. **שַׁבָּת** *Schabbath*, Sabbatum. De sabbathi juribus & solennitatibus, de lucernis sabbathinis, quo oleo, aut qua pinguedine accendi debeant: de foco aut fornace, in qua cibi calidi conservantur: cum quibus ornamentis mulieri egredi licitum, ne onus aliquod videatur ferre: de innumeris præterea rebus,

Q. s.

quæ

sint, necne. Dabatur autem de ea centesima, id est, decima decimarum. *Capita* ejus *septem*, ubi rursus corrigendus Galatinus.

IV. **כֵּלָיִם** *Kelaim*, Heterogenea: de duobus aut pluribus ac diversis generibus non commiscendis. *Capita* ejus *novem*.

V. **שְׁבִיעִית** *Scheviis*, Septimus, de juribus anni septimi, quo sabbatum debebat esse terræ, nihil feri, nihil quod satum esset meti: quod autem sponte crecebat ex granis deciduis, id omnibus erat commune. *Capita* ejus *decem*.

VI. **תרומות** *Trummos* Oblationes: de rebus, quas quisque de bonis suis eximebat & separabat, & quasi sacras Sacerdoti offerebat: item quibus id facere permissum, quibus non: de quibus rebus, de quibus non. De centenis autem separabant & offerebant duo. *Capita* ejus *undecim*.

VII. **מעשרות** *Maaferos*, Decimæ, Decimationes, sive **מעשר ראשון** *Maafer prima*. De decimis primis quæ Levitis dabantur, & de quibus rebus. *Capita* ejus *quinque*, ubi corrigendus Galatinus.

VIII. **מעשר שני** *Maafer scheni*, Decimæ secundæ. Has Levitæ de decimis sibi oblatis dabant Sacerdotibus, & consumebantur Hierosolymæ. *Capita* ejus *quinque*.

IX. **חֵלָה** *Chalka*, Placenta. Mulieres dependentes *massam*, semper tenebantur *placentam* Sacer-

Sacer

batur ante principium Maji. Quando magno numero ex remotioribus locis hoc tributum mittebant, commutare licebat in דרכונות qui erant nummi aurei, oneris levandi causa. *Capita habet octo.*

V. יום כיפור *Joma*. De die expiationis peccatorum. Fuit autem festum expiationis peccatorum admodum solenne, quo jejunabant, variisque modis se affligebant, ad feriam poenitentiam testandam, unde יום כיפור vocatur יום *Joma* Dies, aliàs יום הכפור *Jom hakkippur* Dies expiationis. Septem diebus ante hunc diem sacerdos ex sua domo in Templum secedebat, ut tanto magis se ad sanctitatem praepareret. *Capita ejus octo.*

VI. סוכה *Sukka*. De Tabernaculorum seu scenarum festo, de forma scenarum: qui, quamdiu, quomodo in iis vivere debeant, & quae alia hujus festi sint solennitates. *Capita habet quinque.*

VII. ביצה *Betza*, sive ut aliis vocatur יום טוב *Jom tof*. De iis, quae quolibet festo, praeter Sabbathum, licita aut illicita erant: veluti, an & quid coquere liceat? num pisces ex vivario eximendi, ut coquantur? Communis feriatuſ dies vocatur *Jom tof*. Dies bonus. A voce ביצה *Betza*, i. e. Ovum, liber incipit, & quaestio est, an ovum, die festo à gallina positum, eodem die comedere licitum sit; ביצה שנולדה ביום *Ovum* quod

quae agere licitum vel illicitum est. *Capita ejus sunt viginti quatuor.*

II. עירובין *Erubin*, Commixtiones, quomodo vesperà sabbathi, die Veneris scil. à variis vicinis cibus collectus, eisdem sic conjungeret, ac si unius domus familia aut domestici essent. Quod fiebat, ne longius à se invicem habitantes, longiore itinere sabbatum violarent, ac plures die sabbatho convenire possent. Sic si ultra *Techum Schabbas*, id est, terminum Schabbathi (qui continebat bis mille gressus minores) qui à se invicem habitarent, ponebant in medio cibum aliquem, eum quis comedens, poterat ab isto termino ulterius progredi ad aliud *Techum*: perinde enim hoc fuit ac si ibi, aut domi suae comedisset. *Capita ejus sunt decem.*

III. פסחין *Pesachim*. De Paschatis festo, de fermento inquirendo & expurgando, de pane azymo, quid vespera paschatis agendum: de mactatione agni paschalis, quomodo assatus fuerit, &c. *Capita ejus decem.*

IV. שקלים *Schekalim*. De siclis. Quisque quotannis siclum pensitare tenebatur, tum pro emendo sacrificio jugi & quotidiano, quod fiebat ex duobus ignis, altero mane, altero vespere mactato, tum etiam pro aliis. Primo die Februarii publica proclamatione monere solebant populum, ut singuli in tempore siclum hunc adducerent. *Exsolvebatur*

omnis masculus ter quotannis Hierosolymæ coram DOMINO se sistat, nempe in festo Paschatis, Pentecostes, (quod illi vocant שבועות *Schevivos* Septem septimanarum festum) & Tabernaculorum. Hæc festiva comparitio vocatur חגיגה *Chagiga*, cujus jura & solennitates hoc libro explicantur. Excipiuntur ab hac comparitione surdus, cæcus, claudus, stultus, obturatus in genitalibus, androgynus, servus nondum manumissus, ægrotus, senex. *Capita ejus tria.*

Capita omnium horum librorum octoginta octo.

III. SEDER נשים NASCHIM.

Tertia hæc pars De mulieribus, continet libros septem.

I. יבמות *Jevamos*, De fratriis, seu fratribus absque liberis defuncti uxore ducenda, ad propagandam ejus familiam: de juribus ejus, & quibus cæramoniis id olim factum. *Capita ejus sedecim.*

II. כתובות *Kesubbos* De contractibus matrimonialibus, de jure dotium, de privilegiis uxorum, de officio mariti, de jure virginum & viduarum. Instrumentum contractus matrimonialie vocatur כתובה *Kesubba*. *Capita ejus tredecim.*

III. קידושין *Kidduschim* De sponsalibus & sponsalitiis; quot modis sponsa de jure acqui-

ra.

quod natum die festo. *Capita ejus sunt quinque.*

VIII. ראש השנה *Rosch haschana*. De novi anni initio, ejus juribus & solennitatibus. Est autem initium illud in novilunio mensis תשרי *Tisri*, id est, Septembris. *Capita ejus quatuor*, ubi corrigendus Galatinus.

IX. תענית *Taanis*. De variis jejuniis & antiquo jejunandi modo. *Capita ejus quatuor.*

X. מגילה *Megilla*. De festo פורים *Purim*, id est, sortium, de quo in Historia Esther. Celebratur etiamnum hodie, mense Februario, & die undecimo, duodecimo, decimo tertio, decimo quarto, decimo quinto, cum singularibus cæramoniis legunt librum Esther, qui ipsis dicitur מגילה *Megilla*, à cujus lectione festum hoc nomen habet. Postea edunt, bibunt, choreas ducunt & insaniunt super modum, plus quàm gentiles in Bacchanalibus. *Capita ejus quatuor.*

XI. מועד קטן *Moed katon*. De festo parvo. Sic vocant Interfestum, id est, dies intermedios inter primum & octavum, qui toti sunt solennes & sacri in festo Paschatis & Tabernaculorum. Intermedii minus festivi sunt, sacra quidem peragunt, sed præterea non omnia opera interdicta, unde vocant eos *Moed katon* Festum minus. *Capita ejus tria.*

XII. חגיגה *Chagiga*, id est, Festivitas. Præceptum divinum est Exod. 23. 17, ut
omnis

II. **בַּבְּא מֵצִיעָא** *Bava metzia*, Porta media. De rebus inventis, de deposito, de ufuris & fœnore: de conductionibus & locationibus, commodato & mutuo. *Capita ejus decem.*

III. **בַּבְּא כְּתוּרָא** *Bava basra*, Porta postrema. De societate in commerciis, de hæreditatibus & successione, de emptionibus & venditionibus, &c. *Capita ejus decem.*

IV. **סֵנְהֶדְרִין** *Sanhedrin*. De senatu majore, de judiciis inferioribus, pecuniariis & criminalibus, de iudiciis, de testibus, de quatuor supplicii criminalis generibus, Lapidatione, combustione, decollatione, & strangulatione: de Israelitis, qui partem habituri in seculo futuro vitæ æternæ, & qui non, ubi plurima de Messia, & tempore quando venire debeat, disputantur. *Capita ejus sunt undecim*, ubi corrigendus Galatinus.

V. **מַכְּוֹת** *Makkos*. De quadraginta plagis, quibus cædebantur, qui criminaliter non peccaverant, ut est Deuter. 25. v. 3. quare Doctores ab illis subtraxerint unam, quod jam Apostoli Pauli tempore exercitum fuit, qui scribit, se quinquies ab illis accepisse plagas quadragenas unâ minus, 2 Cor. 11. 24. quæ antiqua cædendi ratio. *Capita ejus tria.*

VI. **שְׂבוּעוֹת** *Schevunos*. De juramentis, qui ad illud idonei, qui non: quomodo jurent quadruplices rerum custodes, nempe, Qui gratis custodit, qui petit custodiam, qui mer-

ratur, quomodo consecretur, quomodo varii casus matrimoniales decidi debeant. *Capita ejus quatuor.*

IV. **גִּטִּין** *Gittin*. De divortiis & libello repudii, quomodo scribi, dari & offerri debeat. *Capita ejus novem.*

V. **נֶדָרִים** *Nedarim*. De votis, quæ obligatoria, aut quæ non: qui vovere possint, qui non. *Capita ejus undecim.*

VI. **נָזִיר** *Nasir*. De naziræis & ipsorum voto, quo se à mundo separabant, & Deo consecrabant, ac quamdiu naziræatus votum durabat, à tribus maximè abstinebant, à tonsura capillorum, à vino & omni quod ex vitibus provenit, à contactu rei immundæ. *Capita ejus sunt novem.*

VII. **סוֹטָה** *Sota*. De muliere declinante, quæ in suspicionem adulteri venit, quomodo maritus zelotypus eam probare debeat, quomodo aquâ amarâ potata fuerit, juxta Legem Numer. 5. *Capita ejus sunt novem.*

Capita omnium horum librorum sunt *septuaginta unum.*

IV. SEDER נִיקָן NESIKIN.

Quarta pars, De damnis, continet libros *decem.*

I. **בַּבְּא קָמָא** *Bava kama*, Porta prima. De damnis quæ à bestiis vel ab hominibus alicui inferuntur. *Capita ejus decem.*

II. **בַּבְּא**

V. SEDER קדשים KODASCHIM.

Quinta pars, de Sanctitatibus, libros continet *undecim*.

I. זבחים *Sevachim*. De sacrificiis, quæ, qualia, quo tempore, quo loco, & à quibus mactari, parari & offerri debebant. *Capita ejus sunt quatuordecim*.

II. חולין *Chulin* vel *Cholin*. De animantibus mundis & immundis, quatenus hominum usibus licita vel illicita sint. Ab immundis & illicitis, quæ *Cholin*, id est, profana vocantur, liber denominatus est. *Capita ejus sunt duodecim*.

III. מנחות *Menachos*. De oblationibus vespertinis. *Capita ejus tredecim*.

IV. בכורות *Bechoros*. De jure primogenitorum in animalibus, quomodo vel offerri vel pecuniâ redimi debebant. *Capita ejus novem*.

V. ערכין *Erachin*. De Æstimatione sive pretio earum rerum, quæ Deo devotæ & promissæ erant. *Capita ejus novem*.

VI. תמורה *Temurah*. De permutatione sacrificiorum, an aliud pro alio substituere & offerre licitum. *Capita ejus septem*.

VII. מעילה *Meilah*. De transgressionibus in usu sacrificiorum. *Capita ejus sex*.

VIII. כרייתום *Kerisus*. De excisione animalium ex seculo futuro, & de peccatis, quæ

R ex-

mercedem custodiae accepit, qui mercede conduxit. *Capita ejus octo*.

VII. עדויות *Edejos*. De testificationibus, id est, de plurimarum controversiarum decisionibus, quæ ex testificatione præstantissimorum aliorum Rabinorum collectæ sunt. Hic liber Gemarâ caret. *Capita ejus octo*.

VIII. הוריות *Horajos*. De documentis ac statutis quibusdam judicum, quomodo ea servanda, quomodo transgressores puniendi. *Capita ejus tria*.

IX. עבודה זרה *Avoda Sara* vel עבודת אלילים *Avodas elilim*, vel עבודת כוכבים *Avodas cochavim*. De idololatria ac vitanda omni conversatione ac societate cum Christianis idololatris. Hic liber in editione Veneta est, at ex Basiliensi editione totus omissus, quia plurima contra Christum & Christianos continet. *Capita ejus quinque*.

X. אבות *Avos*. De patribus Legis, qui Legem oralem inde usque à Mose acceperint, docuerint & propagarint, ubi & insignes ipsorum sententiæ, scitè dicta, apophtegmata & alia pia axiomata recensentur. Vulgò vocatur פרקי אבות *Pirke avos* Capitula Patrum. Et hic liber sine Gemara est. *Capita ejus sunt sex*, ubi corrigendus Galatinus.

Capita omnium horum librorum sunt *septuaginta quatuor*.

V. SE-

III. נגעים *Negaim*. De plaga lepræ, quomodo ab ea pollutio contrahatur. *Capita ejus quatuordecim.*

IV. פרה *Para*. De vacca, id est, de purificatione ab immunditia, à cadavere humano contractâ, quæ fiebat per cineres combustæ vaccæ rufæ, de qua Num. 19. *Capita ejus duodecim.*

V. טהרות *Tahoros*. De purificationibus ab immunditia, quæ aliunde quàm à cadavere hominis contracta esset. *Capita ejus decem.*

VI. מקואות *Mikvaos*. De fossis & conceptaculis aquarum, in quibus utriusque sexus homines lavant & immergunt se, purificationis causâ. *Capita ejus decem.*

VII. נידה *Nidda*. De menstruata muliere, id est, purificatione mulieris à fluxu menstruo, & ab immundicia partus. *Capita ejus decem.*

VIII. מכשירין *Machschim* vel, ut quidam vocant, משקין *Maskin*. De liquidis, id est, quomodo fructus, olera aut alia terræ nascantia, quibus homo vescitur, per affusionem liquidorum polluantur, aut ad pollutionem disponantur. Doctrina hæc fundata in illo Mosis, *Si aqua detur super semen, &c. Lev. 11. 38.* *Maskin* dicuntur Liquida, quasi humectantia, à שקה. Horum septem genera constituunt. Eadem etiam dicuntur מכשירין *Dirigentia*, *disponentia*, quia rem

R 2

diri-

excisionem merentur. Illorum triginta sex ex Lege numerantur. *Capita ejus sunt sex.*

IX. תמיד *Tamid*. De sacrificio jugi, quod fiebat quotidie ex duobus agnis, quorum alter manè, alter vesperi offerebatur. Hic & sequentes duo Gemaram additam non habent. *Capita ejus sex.*

X. מידות *Middos*. De mensuris & dimensionibus Templi. *Capita ejus quinque.*

XI. קנים *Kinnim*. De nidis, id est, pulvis ex nido avium offerendis à pauperibus. *Capita ejus tria*, ubi corrigendus Galatinus.

Capita omnium horum librorum sunt nonaginta.

VI. SEDER טהרות TAHOROS.

Sexta pars, de munditie seu purificatione ac pollutione qualibet, continet libros *duodecim*. Ex his tantum unicus נדה *Gemaram* continet: reliqui undecim sunt sine Gemara. Causa suprâ est exposita.

I. כלים *Kelim*. De vasis, instrumentis, supellectile, vestibus, ex quocunque genere & quacunque materia, quomodo pura aut impura censeantur & quomodo purificentur. *Capita ejus triginta.*

II. אהלות *Oholos*. De tabernaculis five domibus, earumque partibus, quomodo polluantur & purificentur. *Capita ejus octo decim.*

III. נגעים

פרקים Capita omnium librorum Talmudicorum sunt *quingenta viginti quatuor*, ubi corrigendus Galatinus, qui non tantum in supputatione speciali erravit, sed & capita libri Maccos non numeravit.

I N D E X
ALPHABETICUS

Librorum Talmudicorum.

א

אבות Patres. Parte 4. Nefikin.
אהלות Domus. Parte 6. Tahoroth.

ב

בבא קמא Porta prima. P. 4. Nefikin.
בבא מציעא Porta media. ibid.
בבא בתרא Porta postrema. ibid.
ביצה Ovum diei festi. P. 2. Moed.
בכורות Primogenita. P. 5. Kodaschim.
בפורים Primitiæ. P. 1. Seraim.
ברכות Benedictiones. ibid.

ג

גיטין Libellus repudii. P. 3. Nafchim.

R 3

ד

dirigunt & disponunt ad recipiendam citius pollutionem. *Capita* ejus sunt *sex*.

IX. זבים *Savim*. De fluxum nocturnum feminis patientibus aut gonorrhæâ affectis, & quomodo purificentur. *Capita* ejus *quinque*, ubi corrigendus Galatinus.

X. טבול יום *Teubl Jom*. De intincto, loto ejusdem diei. *Capita* ejus *quatuor*.

XI. ידים *Jadajim*. De manibus lavandis, item de vasis & aquarum qualitate & quantitate, unde lavari debent. *Capita* ejus sunt *quatuor*.

XII. עוקצין *Okezin*. De petiolis fructuum, quomodo contactu aliorum fructuum polluantur. עוקץ pedunculus ligneus est, à quo fructus dependet, & quoprehenditur, aliàs etiam Hebræis ibidem dicitur יד *Manus*. *Capita* ejus sunt *tria*.

Capita omnium horum librorum sunt *centum viginti sex*.

Ergo סדרים *Ordines* sive *Partes* generales totius Talmud sunt *sex*.

מסכתות *Libri* seu *Tractatus* speciales istarum *sex Partium*, sunt *Sexaginta tres*. Galatinus cum priscis Hebræis numerat *sexaginta*, quia tres *Bavas* in *Parte quarta* acceperunt pro libro uno, & librum *מכות* annumerarunt libro *Sanhedrin*. Postea Hebræi distinxerunt hos libros, & numerarunt *sexaginta tres*.

פרקים

ט

- מגלה Volumen Esther. P. 2. Moed.
 מדה Menfuræ Templi. P. 5. Kodaschim.
 משיירין Liquida. P. 6. Tahoroth.
 מכות Plagæ. P. 4. Nefikin.
 מנחות Oblationes. P. 5. Kodaschim.
 מועד קטן Interfestum. P. 2. Moed.
 מעילה Prævaricatio. ibid.
 מעשרות Decimæ primæ. P. 1. Seraim.
 מעשר שני Decimæ secundæ. ibid.
 מקואות Balnearia. Par. 6. Tahoroth.

י

- נגעים Plagæ. P. 6. Tahoroth.
 נדה Menstruata. ibid.
 נדרים Vota. P. 3. Nafchim.
 נזיר Naziræus. ibid.

ס

- סוטה Mulier declinans. P. 3. Nafchim.
 סנהדרין Tabernaculum. P. 2. Moed.
 סנהדרין Judices. P. 4. Nefikin.

ע

- עבודה זרה Idololatria. P. 4. Nefikin.
 עדויות Testificationes. ibid.
 עוקצין Petioli fructuum. P. 6. Tahoroth.
 ערוהין Mixtionis. P. 2. Moed.
 ערכין Estimationes. P. 5. Kodaschim.
 ערלה Præputium arborum. P. 1. Seraim.

R 4

ד

- דמאי Decimatio dubia. P. 1. Seraim.

ה

- הוריות Documenta judicum. P. 4. Nefikin.

ו

- זבחים Sacrificia. P. 5. Kodaschim.
 זבים Fluxu laborantes. P. 6. Tahoroth.

ח

- חגיגה Festivitas. P. 2. Moed.
 חולין Profana. P. 5. Kodaschim.
 חלה Placenta. P. 1. Seraim.

ט

- טבול יום Lotum vel immersum diei. P. 6.
 Tahoroth.
 טהרות Purificationes. ibid.

י

- יבמות Fratriarum jus. P. 3. Nafchim.
 ידים Manuum lotio. P. 6. Tahoroth.
 יומא Dies expiationis. P. 2. Moed.

כ

- כלאים Heterogenea. P. 1. Seraim.
 כלים Vasa. P. 6. Tahoroth.
 כרייתות Excisio animarum. P. 5. Kodaschim.
 כתובות Literæ matrimonii. P. 3. Nafchim.

ט

tur in eo de modo scribendi librum Legis in pergameno, & quali pergameno utendum: an maculam atramenti vel literam aliquam eradere licitum sit: de vocibus diversæ lectionis & scriptionis: quomodo & à quot personis Liber Legis in synagoga legendus: de precibus ante & post lectionem dicendis: de utilitate & præstantia Studii Legis, & similia quædam. *Capita ejus viginti unum.*

II. אכל רבתי Luctus magnus, vel מפקת שמחות Tractatus Lætitiarum, scilicet prohibitarum. De luctu, quibus ceræmoniis mortui lugendi, quomodo lugentes consolandi, quomodo polluantur ob cadaver. &c. *Capita ejus quatuordecim.*

III. פלגה Sponsa: de acquisitione sponsæ, de ornamentis ejus, de concubitu, & aliis ad sponsam pertinentibus. Hic Tractatus unico capite absolvitur.

IV. מפקת דרך ארץ Tractatus vitæ terræ, id est, Tractatus de moribus, quos vocant *Viam terræ.* Distinguitur in Tractatum majorem & minorem: ille continet capita *decem*, hic *sex.* Subjicitur ad finem Caput peculiare, quod vocatur פקן שלום Caput de pace. Hi libri, ut dictum, in corpus authenticum librorum Talmudicorum nunquam venerunt, sed à posterioribus fuerunt adjecti, quòd breviter & succinctè præcepta quædam

R 5

dam

פ

פאה Angulus agri. P. 1. Seraim.
פאחאט Paichata. P. 2. Moed.
פארה Vacca rufa. P. 6. Tahoroth.

ק

קדושים Sponsalia. P. 3. Nafchim.
קנים Pulli avium. P. 5. Kodaschim.

ר

ראש השנה Initium anni. P. 2. Moed.

ש

שבועות Juramenta. P. 4. Nefikin.
שבועות Septimus annus. P. 1. Seraim.
שקלים Sicli. ibid.

ת

תמיד Juge sacrificium. P. 5. Kodaschim.
תמורה Permutatio sacrificii. P. 5. Kodaschim.
תענית Jejunium. P. 2. Moed.
תרומות Oblationes. P. 1. Seraim.

Præter sexaginta tres jam enumeratos libros, sunt adhuc quatuor alii Tractatus breves, qui apud priscos in corpore Talmudico non exiiterunt, sed à posterioribus adjecti, unà cum פקני אבות Capitulis Patrum. Sunt autem hi:

מפקת סופרים Tractatus Scribarum. Agitur

INDEX ALPHABETICUS

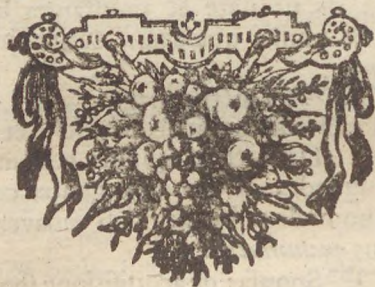
Capitulum Talmudicorum.

L I T E R A ך

סדר ורעים

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitulum
פרק ה'	ברכות	אין עומדין
ה"ח	שם	אלו דברים
ה"א	אלו דברי שאין להם שעור פאה	אלו מפסיקין
ה"ב	שם	איזהו ערים
ה"ו	כלאים	אין אסור
ה"ט	שם	אין תורמין
ה"כ	הרומה	אין נותנין
ה"יא	שם	אוכלין עראי
ה"נ	חלה	אנדרוגינוס
ה"ד	בכורים	
	מועד	
ה"ט	שבת	אמר ר' עקיבה
ה"פ	שם	אלו קושרין
ה"פא	פסחים	אור לארבעה עשר
ה"פג	שם	אלו עוכרין
ה"פו	שם	אלו דברים בפסח
		אמר

dam lectu utilissima in se continerent. Hinc supra in Indicem librorum non sunt relati, neque capita ipsorum infra in Indice capitum recensentur. Satis est in genere de his semel monuisse.

I N

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פג	שם	אלו הן הלוקין
פח	שבועות	ארבעה שומרין הן
פב	עא	אין מעמידין
פד	עדות	אלו דברים מקולי בש

קדשין

פה	זבחים	איזהו מקומן
פז	מנחות	אלו מנחות
פח	חולין	אלו טרפות
פב	שם	אותו ואת בנו
פג	ערכין	אין נערכין
פד	שם	אין מקדישין
פה	תמורה	אלו קדשים
פז	כריתות	ארבעה מהומרי כפורים
פח	שם	אמרו לו
פב	תמיד	אמר להם הממונה
פד	שם	אמר להם הממונה ברכו

טהרות

פא	כלים	אבות הטומאה
פי	שם	אלו כלים
פב	אהלות	אלו מטמאין
פג	שם	אדם וכלים
פד	שם	ארוכה
פה	נגעים	אלו בהרת
פז	מקואות	ארץ ישראל
פח	שם	אלו הוצצין
פב	טבול יום	אוכל מעשר
פד		זרעים

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פג	יומא	אמר להם המטתין
פב	ביצה	אין צדין
פא	ראש השנה	ארבעה ראשי שנים
פב	שם	אם אינן מכירין
פב	הנצה	אין דורשין
פה	שקלין	אלו הן הממונין

נשים

פג	יבמות	ארבעה אחין
פז	שם	אלמנה לכהן גדול
פג	כתובות	אלו נערות
פה	שם	אף על פי שאמרו
פיא	שם	אלמנה נוזנת
פג	גדרים	ארבעה גדרים
פד	שם	אין בן המורר
פי	שם	אלו גדרים
פד	סוטה	ארוסה
פז	שם	אלו נאמרין

נויקין

פא	כבא קמא	ארבע אכור
פב	כבא מציעי	אלו מציאותו
פה	שם	איזהו נשך
פד	סנהדרין	אחר דיני ממנות
פז	שם	ארבע מיתות
פט	שמו	אלו הן הנשרפין
פי	שמו	אלו הן הנהנקין
פב	מכותו	אלו הן הגולין
		אלו

Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

פ"ד	שם	המפרש מקצת
פ"ו	שם	האוכל תרומה שונג
פ"ז	שם	האוכל תרומה מויד
פ"ח	שם	האשה שהיתה אוכלת
פ"ט	שם	הזורע תרומה
פ"ט	שביעית	הפיגם והרבויזן
פ"א	כלאים	החטין והוונין
פ"ו	שם	המכרז
פ"ב	מעשרות	היה עובר בשוק
פ"ג	שם	המעביר תאנים
פ"ד	שם	הכובש והשולק
פ"ה	שם	העוקר שתלים
פ"ו	מעשר ב	המוליך פירות
פ"א	ערלה	הנוטע לסיני
פ"ב	שם	התרומה ותרומת מעשר
פ"ב	בכורים	התרומה וזבכורים

מועד

פ"ה	שבת	המוציא יין
פ"ה	שם	המצניע
פ"א	שם	הזורק
פ"ב	שם	הבונה
פ"ו	ערובין	הדר עם הנכרי
פ"ו	שם	המוציא תפלין
פ"ח	פסחין	האשה בזמן
פ"ה	יומא	הוציאו לו
פ"ב	סוכה	הישן תחת ממתו
		החליל

S

Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

טהרות

נזעים פוי גופה של בהרת

ד

נזיקין

דיני ממונות סנהדרין פ"א
דיני ממונות בשלטה שם פ"ב

קדשין

דם הצאת זבחים פ"א
דם שהיטה כריתות פ"ה

טהרות

דם הנדה נדה פ"ז

ה

זרעים

היה קורא ברכות פ"ב
הרואה שם פ"ט
הפאה ניתנה פ"ה
הקלים שבדמאי דמאי פ"א
הלוקח פירות שם פ"ד
הלוקח מן הנהחם שם פ"ה
המקבל שדה שם פ"ו
המומן את חברו שם פ"ו
החורם פ"ז הקישורת תרומה פ"ב
המפרש

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitulum.
פ"א	גטין	המביא גט
פ"ב	שם	המביא שני
פ"ד	שם	השולח גט
פ"ה	שם	הנוקין
פ"ו	שם	האומר התקבל
פ"ה	שם	הזורק גט
פ"ט	שם	המגרש
פ"א	קדושין	האשה נקנת
פ"ב	שם	האיש מקדש
פ"ג	שם	האומר לחבילו

נוקין

פ"ג	בבא קמא	המניח את הכר
פ"ו	שם	הבונס צאן
פ"ד	שם	החובל
פ"ט	שם	הגוזל עצים
פ"י	שם	הגוזל ומאכיל
פ"ג	בבא מציע	המפקיד
פ"ד	שם	הזהב
פ"ו	שם	הזוכר את האומני
פ"ז	שם	הזוכר את הפועלין
פ"ה	שם	השואל
פ"ט	שם	המקבל
פ"י	שם	הבית והעליה
פ"א	בבא בתרא	השותפין
פ"ד	שם	המוכר את הבית
פ"ה	שם	המוכר את הספינה
		המוכר

S 2

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitulum.
פ"ה	שם	החליל המשרה
פ"ד	ביצה	המביא כרי יין
פ"ב	הקורא את המגלה למפרע מגלה	
פ"ג	שם	הקורא את המגלה עומד
פ"א	חגיגה	הכל חייבין בראייה
פ"ד	שקלים	התרומה מה היו עושין

נשים

פ"ד	יבמות	החולץ ליבמתו
פ"ו	שם	הבא על יבמתו
פ"ה	שם	הערל
פ"י	שם	האשה שהלך בעלה
פ"טו	שם	האשה שהלכה
פ"ו	שם	האשרה
פ"ב	כתובות	האשה שנתארמלה
פ"ז	שם	המדיר
פ"ה	שם	האשה שנפלו לה
פ"ט	שם	הכותב לאשתו
פ"י	שם	הנושא את האשה
פ"ה	גדרים	השותפין שנדרו
פ"ו	שם	הנדר מן המכושל
פ"ז	שם	הנדר מן הירק
פ"ב	נזיר	הרגי נזיר
פ"ט	שם	הגויס אין להם נזירי
פ"א	סוטה	המקנא לאשתו
פ"ב	שם	היה מכיא
פ"ג	שם	היה נוטל
		המביא

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ח	שם	האומר משקלי
פ"ח	שם	המקדיש את שדהו
פ"ט	שם	המוכר את שדהו
פ"א	תמורה	הכל ממירין
פ"ה	מעילה	הנהנה שוה פרוטה
פ"ו	שם	השליח
פ"ז	כריתות	המביא אשם
פ"ז	תמיד	החלו עולים
פ"ח	מדות	הר הבית
פ"ח	שם	המונח היה

מדרות

פ"ד	כלים	החרם שאינו יכול
פ"ו	שם	העושה שלשה
פ"ז	שם	הקלות של כב
פ"ח	שם	התנור שחצצו
פ"ח	שם	הסיף והסכין
פ"ט	שם	השידה ב"ש
פ"ט	שם	המפרק את המטה
פ"א	שם	הכרים והנסחור
פ"א	שם	הנוגע בכובד
פ"ב	שם	הכדור והאמון
פ"ב	שם	הכלים יש
פ"ב	שם	הבגד מטמא
פ"ב	אהלות	הטומאה בכותל
פ"ב	שם	הבית שנסדק
פ"ב	שם	העושה מאור
פ"ב	שם	הזין

S 3

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ו	שם	המוכר פירות לחברו
פ"ז	שם	האומר לחבירו
פ"ח	סנהדרין	היו בודקין אותו
פ"ח	עדות	העיד ר' יהושע
פ"ח	שם	העיד ר' יהושע בן בתייר
פ"ח	ע"א	השוכר את הפועל
פ"א	חוריות	הורו בית דין
פ"ב	שם	הורה כהן משיח

קדשים

פ"ט	זבחים	המונח מקדש
פ"ט	שם	השוחט והמעלה
פ"א	חולין	הכל שוחטין
פ"ב	שם	השוחט
פ"ט	שם	העור והרוטב
פ"י	שם	הזרוע והלחיים
פ"ב	מנחות	הקומץ את המנחה
פ"ג	שם	הקומץ א"ה לאכול דבר
פ"ד	שם	התכלת
פ"ח	שם	התורה
פ"ח	שם	המנחות
פ"ח	שם	הרי עלי עשרון
פ"ח	שם	הלוקח עובר חמורו
פ"א	בכורות	עובר פרתו
פ"ב	שם	הלוקח כהמה
פ"ג	שם	הכל מעריבין
פ"א	ערכין	השיג יר
פ"ד	שם	האומר

ידידותיך... ל... ב... י...

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ה	שם	הנוגע בוב
פ"א	טבול יום	המכניס
פ"ג	ידים	המכניס ידו

ו

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ב	דמאי	ורעים
פ"ג	מועד קטון	מועד
		ואלו מגלחין

ז

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ב	נדרים	ואלו מותרין
פ"א	שם	ואלו נדרים

ח

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ז	מנהור	ואלו המנהור
פ"ד	תמורה	ולד היטאת ותמורת
פ"ג	מעילה	ולד חטאת

ט

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ג	סנהדרין	נויקן
		זה בורר

י

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ט	טהרות	זתים מיאמתי
פ"ב	משקין	זיעת כתים
פ"ב	עוקצין	זתים שכבשן
		זדעים

S 4

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ד	שם	הזין מביא
פ"ק	שם	החורש את הקבר
פ"ג	נגעים	הכל מיטמאין
פ"ה	שם	הפורש מן הטמא
פ"ט	שם	השמין והמכות
פ"י	שם	הניתקין מיטמאין
פ"ה	פרה	המביא כלי הרס
פ"ו	שם	המקדש ונפל
פ"ב	שם	האזוב הקצר
פ"ב	טהרות	האשה שהיתה כובשת
פ"ג	שם	הרוטב והגריסין
פ"ד	שם	הזורק טומאה
פ"ה	שם	השרץ והצפרדע
פ"ז	שם	הקדר שהניח
פ"ה	שם	הדר עם הארץ
פ"י	שם	הנועל בית הכר
פ"ג	מקואות	הטמא שירד
פ"ד	שם	הפניה כלים
פ"ג	נדה	המפלת
פ"ה	שם	הרואה כתם
פ"ט	שם	האשה שהיא עושה
פ"ד	משקין	השוהה לשתות
פ"ו	שם	המעלה פירותיו
פ"א	זבים	הרואה ראי
פ"ד	שם	הכל מיטמאין בוכה
פ"ג	שם	הזב והמהור
		הנוגע

Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

ט

מועד

פ"ד יומא טרף בקלפי

קדשים

פ"ב זבחים טבול יום

טהרות

פ"ב כלים טבעת ארם

Decorative separator line

ז

זרעים

פ"א בכורים יש מביאין

מועד

פ"א שבת יציאת השבת
פ"ה יומא יום הכפורים
פ"ב ביצה יום טוב שחל
פ"ד ראש השנה י"ט של ראש השנה

נשים

פ"ג יבמות יש מותרות

נויקין

פ"ה בכא בתרא יש נוהלין
פ"א שבעות ידעת הטומאה
קדשים

S 5

Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

ח

זרעים

פ"א תרומה חמשה לא יתומו
פ"א חלה חמשה דברים

מועד

פ"ב שבת חביות שנשברה
פ"ג הגירה חמור בקודש
פ"ב ערובין חלוז

נשים

פ"א יבמות חמש עשרה נשים
פ"ד שם הרש שנשא פקחה

נויקין

פ"ג בכא בתרא חזקת הבתים
פ"א סנהדרין חלק
פ"ב עדיות חנניא סגן הכהנים

קדשים

פ"ז זבחים הטאת העוף
פ"ב מעילה הטאת העוף מועלין
פ"א קינין הטאת העוף נעשרה

טהרות

פ"ז פרה חמשה שמלאו

ט

Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

מועד

פ"ג	שבת	כירה
פ"ד	שם	כלל גדול
פ"ה	שם	כל כתבי קודש
פ"ו	שם	כל הכלים נישלים
פ"ז	ערוכין	כיצד מעברים
פ"ח	שם	כיצד משתתפין
פ"ט	שם	כל נגזרת
פ"י	פסחים	כל שעה
פ"יא	שם	כיצד צולקין
פ"יב	שקלים	כל הרוקין

נשים

פ"ג	יבמות	כיצד אשת אחיו
פ"ד	נדרים	כל כנויי נדרים
פ"ה	ניזיר	כל כנויי נזירות
פ"ו	שם	כהן גדול וניזיר
פ"ז	סיטרה	כשם שהמים
פ"ח	זמין	כל זמ

נוזקין

פ"ג	בבא קמא	כיצד הרגל
פ"ד	סנהדרין	כהן גדול
פ"ה	מכות	כיצד הערים
פ"ו	שבועות	כל הנשבעים
פ"ז	עדיין	כל המיטמאין
פ"ח	עז	כל הצלמים
		כהן

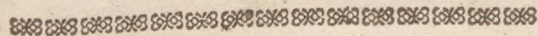
Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

קדשים

פ"ח	בכורות	יש בכור
פ"ט	ערכין	יש בערכין
פ"י	תמורה	יש בקרבנות
פ"יא	שם	יש בקדשי המזבח

טהרות

פ"ח	אהלות	יש מביאין הטומאה
פ"ד	נגעים	יש בשער לבן
פ"ו	מקואות	יש מעלין
פ"ה	נדה	יצא דופן
פ"ג	עוקצין	יש צריכין

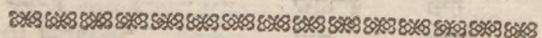

כ

זרעים

פ"ו	ברכות	כיצד מברכין
פ"ז	פאה	כל כזית
פ"ח	שביעית	כלל גדול שאמרו
פ"ט	שם	כלל גדול שאמרו
פ"י	כלאים	כל סאה
פ"יא	שם	כרם שחרב
פ"יב	שם	כלאי הכרם
פ"יג	מעשרות	כלל אמרו בפעשרין
פ"יד	מעשר בני	כרם רבעי
פ"טו	בכרים	כיצד מפרישין
		מועד

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פג	אוהלורת	כל המטמאין באהל
פט	שם	כוורת שהיא
פיו	שם	כל המטלטלין
פיה	שם	כיצד בוצרין
פה	נגעים	כל ספק נגעים
פיה	שם	כל הבגדים
פיא	שם	כל הבתים
פיב	שם	כיצד מטהרין
פיד	שם	כלי חרס
פיה	פרה	כל הראוי למא
פי	שם	כל המעורב
פיו	מקוואות	כל דורת
פיו	שם	כל היד
פי	נדה	כל משקרה
פיא	מכשירין	ידות האוכלין
פג	מבול יום	כל שהוא יר
פא	עוקצין	

ל

זרעים

פג	מעשר ב'	לא יאמר אדם
	מועד	
פג	סוכה	לולב הנוול
פד	שם	לולב וערכה
פד	עץ	לפני אדיהן
	קדשים	
פד	תמיד	לא היו כופתין

מ

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פג	הוריות	כהן משיה שחטא
	קדשים	
פא	זבחים	כל הזבחים שנובחו
פב	שם	כל הזבחי שקבל
פג	שם	כל הפסולין
פח	שם	כל הזבחי שנחערכו
פי	שם	כל התדיר מחבירו
פז	חולין	כסוי הדם
פח	שם	כל הבשר
פא	מנחות	כל המנחות שקמצו
פה	שם	כל מנחות כאות
פט	שם	כל קרבנות הצבור
פה	בכורות	כל פסולי המוקדשין
פה	תמורה	כיצד מערימין
פז	שם	כל האסורין
פה	מדות	כל העזרה

טהרות

פב	כלים	כלי עץ וכלי עור
פיא	שם	כלי מתכות פשוטיהן
פיד	שם	כלי מתכות כמת
פטו	שם	כלי עץ כלי עור
פיו	שם	כל כלי עץ
פיז	שם	כל כלי ב"ב
פכה	שם	כל הכלים
פל	שם	כלי זכויות

כל

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"א	מועד קטן	משקין בית השלחין
פ"ב	שם	מי שהפך את זיתיו

נשים

פ"ב	יבמות	מצות הליצה
פ"ו	כתובות	מציאת האשה
פ"י	שם	מי שהיה נשוי
פ"ג	מי שאמר הרני נזיר מגלח גזירות	
פ"ד	שם	מי שי"א הרני נזיר ושמע
פ"ו	סוטה	מי שקנא
פ"ח	שם	משוח מלחמה
פ"ז	גטין	מי שאחזו

נויקן

פ"ז	בבא קמא	מרכה
פ"ט	בבא בתרא	מי שמת
פ"א	אבות	משה קבל

קדשים

פ"ז	בכורות	מומין
פ"ט	שם	מעשר בהמה

טהרות

פ"ט	כלים	מחט או טבעת
פ"ד	אוהלות	מגדל שהוא עומד
פ"א	נגעים	מראות נגעים
פ"ו	טהרות	מקום שהיה רהי
פ"ה	מקואות	מעין שהעבירו
		מי שטבל

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.

מ

זרעים

פ"א	ברכות	מאימתי קורין
פ"ג	שם	מי שמתו
פ"ג	פאה	מלבנות ההבואה
פ"ח	שם	מאימתי כל אדם
פ"ג	דמאי	מאכילין את העניים
פ"ג	שביעית	מאימתי מוציאין
פ"א	מעשר ב'	מעשר שני איך
פ"ב	שם	מעטף שני נתן

מועד

פ"ח	שבת	מפנין
פ"ד	שם	מי שהחשיך
פ"א	ערובין	מבוי שהוא גבורה
פ"ד	שם	מי שחוציאנהו
פ"ט	פסחים	מי שהוא טמא
פ"ד	שם	מקום שנהגו
פ"ב	שקלים	מצרפין שקלין
פ"ד	שם	מה היו עושין
פ"ו	שם	מעות שנמצאו
פ"ה	ביצה	משילין פירות
פ"א	הענין	מאימתי מוכירין
פ"א	מגלה	מגלה נקראת
		משקין

ס

זרעים

פ"ב הרומה סאה הרומה

מועד

פ"א סוכה סוכה שהיא גבוהה
 פ"ב סדר תעניות סדר תעניות
 פ"ג שם סדר תעניות אלו
 פ"ד כריתות ספק אכל חלב

טהרות

פ"ו אהלות סנוס עברה
 פ"ז כלים סנדל עסקי

ע

זרעים

פ"א עד אימתי חורשין בשדה האילן
 שביעית

פ"ב עד אימתי חורשין בשדה חלבן
 שם

T

ערונה

פ"ה מכשירין מי שטבל
 פ"ב טבול יום משקה טבול יום
 פ"א ידים מי רביעית

נ

מועד

פ"א שבת נוטל אדם

נשים

פ"א יבמות נושאין על האנוסה
 פ"ד כהוברות נערה שנפתתה
 פ"י נדרים נערה המאורסה

נויקין

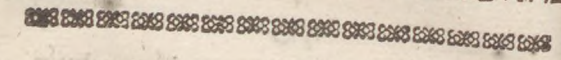
פ"ו סנהדרין נגמר הדין

טהרות

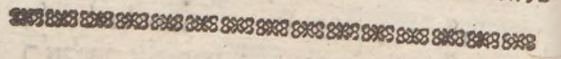
פ"ט כלים זימי הסדין
 פ"ב אהלות זסר שהוא נתון
 פ"ב ידים זטל ידו

ד

קדשים
 פ"ר זבחים פרת חמאת ששרפה
 פ"ד מדות פתחו של היכל
 מהרות
 פ"ד פרת פרת ששחטה

צ
 מהרות
 פ"ט פרת צלוחית שנפל
 פ"א שם צלוחית שהניהר

ק
 זרעים
 פ"ד כלאים קרחת הכרם
 נשים
 פ"ח נדרים קונם יין
 קדשים

קדשי קדשים שחיטתן
 פ"ו זבחים בראש קדשי

T. 2

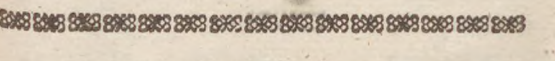
פ"ג כלאים ערוגה כלאים
 מועד
 פ"ב ערובין עושין פסים
 פ"י שם ערבי פסחים

נשים
 פ"ט סוטה עגלה ערופה
 פ"ד קדושין עשרה יוחסין

נוקין
 פ"ו אבות עקיבה בן זמרה לאל

קדשים
 פ"ד בכורות עד כמה ישראל
 פ"ו שם על אילוזמוסין

מהרות
 פ"ג ננעים עשרה בתים

פ
 זרעים
 פ"ב חלה פירות חוצה לארץ
 קדשים

Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

ר' ישמעאל אומר העומר מנחות פ"ו מחרות

ר' אלעזר א' עגלה פרה פ"א
ר' אלעזר א' סרת החטאת שם פ"ב
ר' יוסי אומר שני מקוואות פ"ג
ר' יהושע אומר זבים פ"ד

Decorative separator line

ש

זרעים

שלשה סאכל ברכות פ"ו
שלשה ארצות שביעית פ"ו
שביעית משמטת שם פ"י

מועד

שמנה שרצים שבת פ"ד
שואל אדם שם פ"ב
שלשה עשר שופרות שקלים פ"ו
שבעת ימים יומא פ"א
שני שעירים שם פ"ו

נשים

שני דיני גזירות כתובות פ"ג
שלשה מינים נזיר פ"ו
שני נזירים שם פ"ה

T 3

נזיקין

Num. cap. Nom. lib. Nom. capitum.

קדשי קדשים שחיטתו

בדרום מעילה פ"א
קדשי מובח שם פ"ד
קן סתומה קנין פ"ב

Decorative separator line

ק

מועד

ר' אליעזר א' האורג שבת פ"ג
רא"א אם לא דמילה שם פ"ט
רא"א תולין שם פ"כ
ראחו בית דין ראש השב' פ"ג

נשים

ר' גמליאל אומר יבמות פ"ה
ר' אליעזר א' פותחין נדרים פ"ט

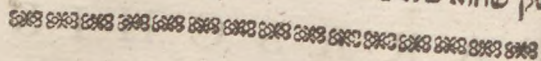
נזיקין

ראוהו אחיו תמיד פ"ב
רבי חנניא עריות פ"ב
ר' יהודה א' ששה דברי שם פ"ה
ר' יהודה בן בבא העיר שם פ"ו
רבי ישמעאל על פ"ד
רבי אומר אכורת פ"ב
רבי מאיר אומר שם פ"י

קדשים

ראשית הגז חולין פ"א

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"א	מקואות	שש מעלות
פ"ב	נרה	שמאי אומר
פ"ג	משקין	שק שהוא מלא

ת

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.
פ"ד	כרכור	תפלת השחר
פ"ה	פסחים	תמיד נשחט
פ"ו	כלים	תנור תחלתו
פ"ז	אהלות	תנור שהוא
פ"ח	נרה	תינוקת
פ"ט	שבת	תולין

T 4

D E

Num. cap.	Nom. lib.	Nom. capitum.

נויקן

פ"ד	כבא קמא	שור שננה
פ"א	כבא מציע	שנים אוהוין
פ"ה	שם	שור שננה את הפרה
פ"א	שבועות	שבועות שתיים
פ"ג	שם	שבועות שתיים
פ"ד	שם	שבועות העדות
פ"ה	שם	שבועות הפקדון
פ"ו	שם	שבועות הדיעין
פ"א	עדות	שמאי אומר כל הנשים

קדשים

פ"ב	חולין	שלוח הקן
פ"ג	מנחות	שתי מדות
פ"א	שם	שתי הלחם
פ"ו	ערכין	שום היהומים
פ"א	כריתות	שלשה ושש

טהרות

פ"ג	כלים	שיעור כלי חרס
פ"ד	שם	שלשה חריטין
פ"ח	שם	שלש על שלש
פ"א	אהלות	שני טמאים במת
פ"ג	פרה	שבעת ימים קודם שריפת פרה
פ"ה	שם	שנים שהיו
פ"א		שלשה עשר דברים בנגילה טהרות

שש

unde **הַפְּרָשׁ** *Differentia*. Sic **פְּרָשָׁה** *Sectio separata, Distincta pars*, unde in numero plurali dicunt **פְּרָשִׁיּוֹת** *Paraschios*. Vocatur etiam vulgò hujusmodi sectio **סֵדֶר** *Seder*, & Chaldaicâ formâ **סִדְרָא** *Sidra*, Ordo, ordinata pars. Incipit plerumque à prima vel duabus primis vocibus, aut mox sequenti aliqua, quæ illustris sit, & argumentum quodam modo exhibeat. Notatur per tria majuscula **פ / &** quandoque per tria majuscula **ס**. Litera **פ** notat **פְּתוּחָה** sectionem apertam, Samech **ס** sectionem clausam, de quibus in Abbreviaturis diximus. Una etiam sectio est neutro modo significata, sed tantùm per minusculum **ס** unicum, quod sectionem clausam minorem indicare solet, vocantque eam **פְּרָשָׁה סְתוּמָה** *Parascha setuma*. Est autem ea sectio ultima libri primi Mosis, incipiens **וַיְהִי יַעֲקֹב** / Genes. 47. v. 28. Disputant Hebræi, quare hæc Sectio omnino sit **סְתוּמָה** *clausa*, & non distincta sicut reliquæ. Alii alias rationes afferunt: Author libri Zeror hammor post adductas complures, inquit: „Mibi autem videtur, esse hanc Parascham clausam, quia est clavis & sigillum hujus libri, immò totius Legis & omnium Prophetarum, usque ad dies Messix. Nam in benedictione Jacobi indicata sunt omnia exilia Israelitarum, & liberationes, donec veniat **מֹרְהַלְלוּ** *Doctor justitia*, sicut scriptum est,

T 5

D E

P A R A S C H I S

S I V E

Sectionibus majoribus

LEGIS MOSAICÆ.

SOLENT Rabbini in suis libris loca ex Legge Mosis citare, non secundum capita, sed secundum Paraschas, in quas Legem totam dividerunt. Est autem **פְּרָשָׁה** *Parascha* idem quod Sectio, Separata & Distincta pars textus, quæ unoquoque Sabbatho in Synagoga legitur, à **פְּרָשׁ** / quod in conjugatione Niphal hoc sensu semel in Scriptura legitur **בְּחֹק צִאֲנוּ וּבְפְרָשׁוֹתָם** *In medio ovium suarum separatarum sive disperisarum*, Ezech. 34. vers. 12. Rabbini autem pro *Separari, Discedere ab invicem, Disjungi, Differre, Distingui*, est usitatissimum, etiam in Pihel, quod miratur Elias Germanus, ut in his, quod miratur Elias Germanus, ut in his, **וַיִּפְרָשׁ יַעֲקֹב מֵאָבִיו** *Discessit Jacob à Patre suo: Qui discedit per mare*. In Hiphil activè, **הִפְרִישׁ** *Separare, Distinguere*, unde

omnem sacrum abolevisset, idololatriam instituisset, Sabbathum & circumcisionem sustulisset, libros Legis combussisset, ac omnino lectionem ipsorum tam publicam quam privatam, sub poena capitali prohibuisset, institutum fuit à piis, qui se ad constantiam in Religione avita roborassent, ut loco Mosis legerent Prophetas. Selegerunt itaque Sectiones quasdam Propheticas, quæ utcumque Sectionibus Mosaicis, sensu vel memoriali quodam symbolo responderent. Veluti, pro Sectione prima בראשית / in qua de Creatione Cœli & Terræ agitur, substituerunt lectionem Propheticam, quæ incipit: *Sic ait Deus fortis יהוה creator cœlorum*, Jesa. 42. §. usque ad vers. 11. cap. 43. Pro Sectione secunda נח Noach; *Ha sunt generationes Noach*, substituerunt legendum; *Canta sterilis qua non parit quia plures erunt filii desolata, quam filii conjugata*, Jesa. 54. vers. 1. usque ad vers. 11. nempe sectio Mosis agit de generatione carnali Ecclesiæ, sectio Prophetica de generatione spirituali. Sectio tertia Mosis, לך לך *Abi tibi*, agit de migratione Abrahami ex Terra Patria in Terram alienam: Lectio Prophetica huic respondens est; *Quare dices Jacob, & quare loqueris Israel, Abscondita est via mea à DOMINO*, &c. Jesa. 40. vers. 27. usque ad vers. 17. cap. 41, quæ sectio continet consolationem

est; *עך כי יבא שילה Donec veniat Schilo*. Quia verò finis Messiæ seu definitum tempus adventus Messiæ incognitum fuit, nec esset qui illud intelligere posset aut deberet, ideo hæc Parascha sine majori distinctione continuatur cum antecedenti, estque סתומה *clausa*, quia nemo clausum illud tempus indigitare debebat, &c.

Elias numerat Sectiones quinquaginta tres, quomodo videtur sectionem ultimam libri Geneseos excludere. Si verò pro separata numeretur, ut communiter à Judæis fit, tunc sunt quinquaginta quatuor, & sic bis conjungunt duas sectiones breviores, ut integra Lex toto anno absolvatur.

Distinctio harum sectionum ab Esra est, etsi vulgò ad Mosen ipsum referant.

Lectio Mosis Sabbathina perantiqua est. Tempore Christi & Apostolorum usitatam fuisse, liquet ex actibus Synodi Hierosolymitanæ, in qua expressè scribitur: *Moses enim ab aetatibus antiquis habet, qui ipsum predicent, quum in Synagogis per singula Sabbata legatur*, Actor. 15. v. 21. Centum septuaginta annis ante Christum receptam fuisse, testantur Hebræi, & inter eos Elias in Lexico Tisbi. Nam cum eo tempore Antiochus Epiphanes, (quem ipsi ob summam ejus impietatem vocant אנטיוכוס הרשע *Antiochus parascha*. Antiochum impium) vastasset Templum, cultum omnem

næ, id est, lunæ & Jovis, etsi minus so-
lenniter; qui etiam probiores esse volunt,
in jejunio dies istos tranfigunt, quod fece-
rat etiam Phariseus iste gloriosus tempore
Christi. Redeamus ad institutum. Animus
erat indicare sectiones Mosaicæ, quas Rab-
bini citant loco capitum. Sectiones hæc in
Hebraicis exemplaribus supremâ paginâ no-
minantur, non autem in Latinis, unde no-
bis non ita notæ, quo libro vel quibus capi-
tibus comprehendantur. Proderit ergo &
has in Tabula propositas habere, ut tanto
citiùs, quando ab Hebræis citantur, inquiri
possint.

I N.

lacionem ad Israelitas in exilio peregrinan-
tes. Sic de reliquis. Quæ autem Sectio Pro-
phetica, Sectioni Mosaicæ respondeat, spe-
ciali indice in Bibliis Hebraicis in fine Pen-
tateuchi plerunque indicatum est. Antiocho
impio isto mortuo, & rebus Judaicis nonni-
hil in melius restitutis, Mosaicæ lectio publi-
cè repetita fuit, cui etiam lectio Prophetica
subjuncta, quod etiamnum hodie durat.
Lectio Prophetica vocatur הפטרה Haphara,
quasi Cessatio, Dimissio, פטר Patar, i. e. Li-
berari vel Liberum dimitti, quia eâ lectio-
ne peracta, dimittebatur populus, & sic
etiamnum hodie. Unde qui ultimam Haph-
taram legit, dicitur מפטר Maphir, DIMIT-
TENS POPULUM.

Absolvunt lectionem libri Legis, ultimo
die festi Tabernaculorum sive scenopegio-
rum, cum ingenti lætitia & multis solennita-
tibus, ac lauto prandio, & appellant Festum
שמחת תורה lætitia Legis. Proximum deinde
sabbathum dicitur שבת הראשית Sabbathum,
quo legitur prima Legis Sectio incipiens
בראשית. Simul autem, quando Legem ab-
solvunt, adjiciunt etiam Sectionem primam,
ut non tam videantur læti esse de absoluta
Lege, quàm ut etiam alacritatem suam te-
stentur, de ea novo studio repeterda. Ne-
que tamen in sabbatho tantùm Mosen le-
gunt, sed & die secundo & quinto septima-
næ,

וַיִּקְרָא	Et inclamavit, Levit. 1.
וַיִּרְא	Apparuit autem, Genes. 18. 1.
וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב	Et habitavit Jacob, Genes. 37. 1.
וַיִּשְׁלַח	Et misit, Gen. 32. 3.
וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ	Et audivit Jethro, Exod. 18. 1.
חַיֵּי שָׂרָה	Vita Saræ, Genes. 23. 1.
חֻקֵּי הַתּוֹרָה	Statutum Legis, Num. 19. 1.
כִּי תָבוֹא	Quum ingressus fueris, Deut. 26. 1.
כִּי תֵצֵא	Quum egressus fueris, Deut. 21. 10.
כִּי תִשָּׂא	Quum acceperis summam, Exod. 30. 11.
לֵךְ לְךָ	Abito tibi, Genes. 12. 1.
מִמֶּנּוּ	Tribuum capita, Num. 30. 2.
מִמֶּנִּי	Vide in litera א.
מִצֻוַּת	Leprosi lex, Levit. 14. 1.
מִקֶּץ	Vide in litera ו.
נוֹחַ	Noachi generatio, Genes. 6. 9.
נִשְׂא	Accipe summam, Num. 4. 21.
עַקֵּב	Propterea quod, Deut. 7. 12.
פִּנְחָס	Pinchas, Num. 25. 10.
צִו	Præcipe, Levit. 6. 8.
קִרְשֵׁי	Sancti æstote, Levit. 19. 1.
קֹרַח	Korach, Num. 16. 1.
רֵא	Vide Deut. 11. 26.
שְׁלַח לְךָ	Mitte tibi viros, Num. 13. 2.
שְׁמִינִי	Octavus, Levit. 9. 1.
שׁוֹפְטִים	Judices, Deut. 16. 18.
תֹּרֵשׁ	Quum semen edit, Levit. 12. 1.
תּוֹלְדוֹת יִצְחָק	Generaciones Isaaci, Genes. 25. 19.
תִּצְוֶה	Præcipito, Exod. 27. 20.
תְּרוּמָה	Oblationem capiant, Exod. 25. 1.

Cæcæ

ALPHABETICUS

Parascharum sive Sectionum Legis Mosi.

אַחֲרֵי מוֹת	Post mortem, Levit. 16. 1.
אַלֶּה מַסְעֵי	Istæ sunt profectioes, Num. 33. 1.
אַלֶּה פְּקֻדֵי	Ista sunt numerata, Exod. 38. 21.
אָמַר	Dic, Alloquere, Levit. 21. 1.
אַתֶּם נִצְבִים	Vos consistitis, Deut. 29. 10.
בֵּא אֶל פַּרְעֹה	Ingredere ad Pharaonem, Exod. 10. 1.
בְּהַעֲלוֹתְךָ	In accendendo te, Num. 8. 1.
בְּחֻקֵּי	In statutis meis, Levit. 26. 3.
בָּלַק	Balak, Num. 22. 2.
בְּמִדְבָּר	In deserto, Num. 1.
בְּרֵאשִׁית	In principio, Genes. 1.
בְּהָר	In monte, Levit. 25. 1.
הֶאֱזִינוּ	Præbete aures, Deut. 32. 1.
הַדְּבָרִים	Ista sunt verba, Deut. 1.
וְאַלֶּה מִשְׁפָּטִים	Hæc sunt judicia, Exod. 21. 1.
וְאַלֶּה שְׂמוֹת	Hæc sunt nomina, Exod. 1.
וַיֵּרָא	Et apparui, Exod. 6. 1.
וַיִּתְחַנַּן	Et cum deprecarer, Deut. 3. 23.
וַיֵּצֵא הַבְּרָכָה	Et hæc est benedictio, Deut. 33. 1.
וַיֵּשֶׁב אֵלַי	Et accessit ad eum, Genes. 44. 18.
וַיִּתֵּן בְּשֵׁלֶח	Cumque dimisisset, Exod. 13. 17.
וַיְהִי מִקֶּץ	Fuitque à fine, Genes. 41. 1.
וַיְחִי יַעֲקֹב	Et vixit Jacob, Gen. 47. 28.
וַיָּבֵר	Et venit Moses, Deut. 31. 1.
וַיֵּצֵא	Et egressus Jacob, Gen. 28. 10.
וַיִּקְהַל	Et congregavit Moses, Exod. 35. 1.

וַיִּקְרָא

Cæterùm in Bibliis Venetis majoribus Tabula proponitur, quæ continet rationem Sidrarum à Masorethis institutam, eamque non tantùm quinque librorum Mosis, sed universorum Bibliorum. Primò ponit libri Geneseos Sidras esse מ"ג / id est, qudraginta tres, (quod idem in fine libri in Nota masorethica repetitur) tamen postea in specie duntaxat quadraginta duas nominat, cujus rationem alii inquirent. In iisdem Tabulis notandum, in הללור id est, Psalmorum distributione, apponi summam omnium libri versuum & medium libri. Summa versuum est א"אכ"ד id est 2527. Medium libri constituit vox ויפתחה / quæ extat Pf. 78.36. In Jobo versus sunt א"ע id est, mille septuaginta: medium libri, אשר קמט / Job. 22. 16. Sic in reliquis libris qui sequuntur. In iisdem Bibliis observandum, primam Tabulam continere capita omnium librorum Biblicorum, quæ etiam vocantur פרשיות *Paraschios*, quo nomine antea diximus vocari Sectiones majores. Sed Rabbini quandoque etiam versus capitum sic vocant ut Kimchi Amos I. II. ad versum idem vocabulum transfert, quæ usus facilè docebit, & sensus ac circumstantia loci cujusque demonstrabit.

Quot sectiones apertæ & clausæ in singulis libris sint, & ubi incipiant, id docet Majemon Parte I. lib. אהבה *Ahava*, cap. 8. cujus rationem Judæi in descriptione libri sacri hodie sequuntur.

B I